HARVARD LAW LIBRARY

3 2044 059 565 879

MANDOLFO

Gragjanski Parbeni Postupnik
koji Vrijedi za Dalmaciju i
Istriju

1888

HARVARD
LAW
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

538

GRAGJANSKI
PARBENI POSTUPNIK

koji vrijedi

za

DALMACIJU i ISTRIJU

preveo i izdao

na srbsko-hrvatski jezik

DAVID MANDOLFO

c. k. sudbeni prislušnik
u području dalmatinskog Prizivnog Sudišta.

S opazkama i riješitbama Vrhovnog Sudišta.

DUBROVNIK
NAKLADOM IZDAVATELJA
1888.

Digitized by Google

Digitized by Google

GRAGJANSKI

PARBENI POSTUPNIK

koji vrijedi

za

DALMACIJU i ISTRIJU

preveo i izdao

na srbsko-hrvatski jezik

DAVID MANDOLFO

c. k. sudbeni prislušnik

u području dalmatinskog Prizivnog Sudišta.

S opazkama i riješitbama Vrhovnog Sudišta.

DUBROVNIK

NAKLADOM IZDAVATELJA

1888.

Digitized by Google

Tiskara D. Pretnera u Dubrovniku.

Digitized by Google

VELEZASLUŽNOM i VELEUČENOM

GOSPODINU

ANTUNU BRČIĆU

DVORSKOM SAVJETNIKU
PREDSJEDNIKU DALMATINSKOG PRIZIVNOG SUDIŠTA

U ZNAK ŠTOVANJA

POSVEĆUJE

Prevoditelj.

Digitized by Google

Digitized by Google

PREDGOVOR.

Kada sam počeo raditi oko prijevoda gragjanskog postupnika koji u Dalmaciji i Istriji postoji, bio sam potaknut od misli e da bi koristio i oblakšao pravnicima učenje postupnika u jeziku u komu nije još izdat, a u kojem ipak moraju položiti izpite i izdavati presude.

Pošto sam izdao poziv na predbrojbu prijevodu, doznao sam, da jedan Veleučeni Savjetnik Prizivnog Sudišta, pozvat od starije Vlasti, radi oko oficijoznog prijevoda rečenog postupnika.

Sasvim tim, pošto su se mnoga Gospoda ozvala momu pozivu, i pošto cijenim da bi još moj prijevod mogao osobito mladijem pravnicima korististi, jer su pridodane mnoge opazke, riješitbe Vrhovnog Sudišta, dvorske odluke, naredbe i svi zakoni koji razjašnjuju ili preinačuju koji paragraf postupnika, odlučio sam izdati ovo moje djelce, pitajući oproštenje u svojih čitalaca, ako sam se, tek upućen u sudbenu struku, usudio na taj korak, lasan, ali za me dosta težak, te ako sam gdjegdje šta pogrešno izložio.

Napomenuću još kojih sam se teksta držao i koje sam narječje upotrijebio.

Digitized by Google

Teksta sam se držao talijanskog izdatog u Insbruku godine 1885, a u sumnjivim slučajevima, utekao sam se originalnom njemačkom tekstu. Upotrijebio sam još gdjegdje Sonzonijeve opazke.

Dubrovčanin, držao sam se dubrovačkog ili južnog narječja, kao u obće pripoznatog književnog srbsko-hrvatskog narječja.

Tako čitalac znade knjigu što ima pred sobom, a ja ću primiti dragovoljno i sa zahvalnošću sve opazke koje će mi biti učinjene.

Dubrovnik Marta 1888.

PREVODITELJ.

Digitized by Google

POKRAĆENJA.

D. Z. L.	znači	Državni Zakonski List
D. O.	„	Dvorska Odluka
N. M.	„	Naredba Ministarstva
R. V. S.	„	Riješitba Vrhovnog Sudišta
G. Z.	„	Gragjanski Zakonik
Ug. Post.	„	Ugarski Postupnik
C. P.	„	Carska Povelja
G. P.	„	Gragjanski Postupnik
S. P.	„	Sudbeni Pravilnik
K. Z.	„	Kazneni Zakonik
G. U.	„	Glaser-Unger
K. P.	„	Kazneni Postupak
Trg. Zak.	„	Trgovački Zakonik
C. N.	„	Carska Naredba
Gal. Post.	„	Galički Postupnik

Digitized by Google

(Talijanski) Gragjanski Postupnik.

Uvod.

Gragjanski postupnik koji vrijedi za Dalmaciju nije ništa drugo nego gragjanski postupnik Jozipa II (uveden Carskom Poveljom od 1 Maja 1781) popravljen i sastavljen po duhu mjesta za mletačke pokrajine godine 1803 (1 Jula), i za to se zove talijanski postupnik.

Ovaj postupnik bi u Dalmaciju i Istriju uveden dvanaest godina docnije to jest na 1 Jula 1815 a na otoke Dalmatinske na 1 Oktobra 1816.

Isti postupnik s razlikom od malo paragrafa bijaše još prije uveden u zapadnu Galiciju Carskom Poveljom 19 Dećembra 1796 Br. 329 pod imenom „Galički Postupnik."

Digitized by Google

Poglavlje I.

O sudbenom postupku u obće.

§ 1.

Sudac će postupati samo uslijed tražbe, izuzevši u onijem slučajevima u kojima će po propisima zakona morati providjeti s ureda. Kad na predatoj tražbi a) uglavljena je osoba koja je notorno nesposobna da prikaže sama po sebi svoje razloge na Sudu, b) kad se tiče predmeta ili osobe koja očito ne spada njegovoj nadležnosti, c) ili kad joj očito manjka koja formalnost propisana od ovog pravilnika, u prva će je dva slučaja sudac odmah povratiti, a u trećem propisati preinaku zahtjevanu od zakona.

1. Dvorska odluka 6 Marta 1821 Br. 1743:

Parnice, riješenje kojih visi o obstanku i ubrojenju zločina, prestupka ili prekršaja, neće se moći zametnuti pred gragjanskim sudcem, prije nego bude izdata presuda od kaznenog Suda. Kad bi se pak stoprv tečajem parnice prikazala proti kojoj osobi sumnja, da bi mogla biti kriva kakvog kažnjivog čina, koji bi mogao imati upliva na parnicu, ima se odmah obustaviti postupak pred gragjanskim sudcem, priobćiti sve spise kaznenom Sudu i počekati odluku kaznenog postupka.

Samo kad se radi o valjanosti ženidbe, gragjanski Sud ima prije odlučiti, a iza ovoga slijedi eventualni kazneni postupak.

2. O odgovornosti Ministara vidi zakon 25 Jula 1867 Br. 101 Državno Zakonski List.

3. Ugarski postupnik (§ 2) naregjuje da kad se molba povraća s pomanjkanja formalnosti, ako se radi o zapornom roku, osim podučenja stranke o onomu što je potrebno, mora joj se takogjer ustanoviti primjeren rok za prikazanje popravljene molbe.

Digitized by Google

4. O svakoj parnici proti občini zametnutoj obznaniće se predpostavljena joj Vlast (Naredba Ministarstva 6 Oktobra 1885 Br. 16704).

§ 2.

Svakoj stranci koja se pravilno pravda, osim slučajeva naročito navedenijeh u ovom pravilniku, biće dopuštena dva spisa, i to tražitelju tražba i replika (protu-odgovor) a traženiku odgovor i duplika (drugotnica.)

1. Dodatci spisima po nekijem višijem riješitbama dopušteni su a po drugijem nijesu dopušteni. Svakako se s ureda nemadu odbaciti, već bi najbolje bilo zabilježiti ročište i čuti stranke, te suditi od slučaja do slučaja, i baš, ako je dodatak bio prikazat prije nego je iztekao rok za prikazanje dotičnog spisa, primiti i dodatak i ustanoviti protivnoj stranci nov rok za prikazanje njegova spisa; u protivnom slučaju pak odbaciti ga.

§ 3.

Tražitelj će u tražbi navesti čin iz kojega misli da je stekao koje pravo po redu vremena i podpuno sa svim okolnostima, koje su kadre dokazati ga.

§ 4.

U istu tražbu ne smijedu se spojiti više zahtjeva, nego oni što su megju sobom u svezi to jest oni koji izviru iz istoga čina.

1. Takova će tražba biti povraćena ex primo decreto. — Ako li je sudac bude primio, onda će je Stariji Sud, uslijed utoka povratiti, ili isti Sud gdje visi pravda, može prekinuti postupak odlukom u koje mu drago vrijeme.

2. U ovršnom stepenu može tražitelj pitati jednom samom molbom ovrhu više osuda izdatijeh od istog suda proti istomu traženiku.

§ 5.

Traženik će se u odgovoru očitovati vrh svijeh okolnosti navedenijeh od tražitelja i odgovoriti na svaku pojedino i naročito bez dvoumnosti, kad bi bilo potrebito, nadopuniti niz čina i okolnosti koje bi tražitelj

Digitized by Google

bio podmučao ili preinačio, i navesti ih po redu vremena; er obćenito poricanje neće imati nikakve vrijednosti.

§ 6.

Traženik će napokon navesti sve prigovore odgodne i zaporne, a najprvo one što proizlaze iz čina.

1. Prigovor zove se navedenje čina po kojemu se pravo protivnika ima držati utrnutim ili preinačenim (zaporan prigovor) ili odgogjeno njegovo vršenje (odgodan prigovor).

2. Prigovor nenadležnosti suda ima se u ustmenom postupku učiniti na prvom ročištu a u pismenom postupku vidi § 33.

§ 7.

Tražitelj u tražbi, a traženik u odgovoru izjaviće što ištu s najmogućnijom tačnošću.

§ 8.

Neće biti dopušteno tražitelju promjeniti pitanje predloženo u tražbi što se tiče njezinog sadržaja to jest ili u obziru predmeta ili u obziru vrsti naslova, nego će mu samo biti prosto odstupiti od tražbe uz naknadu troškova prouzrokovanijeh traženiku. Kad bi pak cijenio da može zahtjevati koji drugi predmet, ili isti onaj predmet ali za drugi naslov, moći će podnijeti svoju tražbu.

1. Tražitelju je slobodno obaliti svoje zahtjevanje, ali mu nije slobodno povisiti ga, van ako je to povišenje neznatno i proiztiče iz čina navedena u tražbi i to oslanjajući se na načelo ekonomije sudova.

2. Iza savoja spisa za osudu, tražitelj ne može odstupiti od tražbe (Riješitba Vrhovnog Sudišta 6 Dećembra 1877 Br. 14366.)

§ 9.

U replici tražitelj će odgovoriti na sve okolnosti navedene od traženika u odgovoru na isti način kako je propisano u § 5 bez da što od tražbe opetuje, i bez

Digitized by Google

da navede nove okolnosti osim onijeh što budu potrebite da oprovrgne prigovore traženika.

1. Vidi § 40.

§ 10.

U duplici traženik će odgovoriti na sve okolnosti, koje je tražitelj naveo u replici, slijedeći propise § 5 ali mu neće biti dopušteno navesti nove okolnosti, nego u koliko bi bile kadre oprovrgnuti nove okolnosti u replici navedene na temelju oblasti dozvoljene od § 9.

1. Vidi § 45.

§ 11.

Okolnosti čina koje jedna stranka navede na svoju korist, a druga u susljednom spisu, ili ne dade nikakva odgovora, ili samo dvouman odgovor, imadu se u riješenju parnice smatrati istinitijem u toliko u koliko im se ne protive dokazi koji iztiču iz spisa.

§ 12.

Čin će se svegj izložiti po redu vremena na koja se odnaša i prosto, bez da pripovjedanje bude prekinuto razloženjem i navagjanjem zakona; navestiće se takogjer odmah svi sudbeni dokazi ; pridružiće se dotični spisi, kako izprave (proizlazile one iz parnica već prije dovršenijeh, ili još visećijeh) punomoćja, zakletve, svjedočanstva i drugi pomoćni razlozi, i kad se stranka kani služiti dokazom po svjedocima, moraće se naznačiti njihovo ime, prezime, stališ, čin i mjesto njihova pribivališta, pridružujući dokazne članke. Valja isto pravilo i glede onijeh izprava, što se nalaze u sudu, ili, koje se, s toga što su zajedničke nalaze kod protivnika. U ostalom ostavlja se na volju stranci hoće li pridružiti matice ili ovjerovljene ili proste prijepise.

§ 13.

Dokazni članci naznačiće bistro, tačno i u kratko,

Digitized by Google

što se uzima dokazati, i neće se moći pridodati okolnosti što se ne tiču onoga što se ima dokazati, i nijedan članak neće moći biti upravljen na prava i dužnosti stranaka, nego će se baviti samijem okolnostima čina, i svaki članak sadržaće jednu samu takovu okolnost.

§ 14.

bi preinačen Zakonom 25 Maja 1883 Br. 76. D. Z. L. čiji tekst glasi:

Jedna i druga stranka i njihovi pravni zastupnici imadu se u svojim govorima služiti kojim od jezika što su u zemlji običajni te se pri tom kaniti svake suvišne obširnosti, opetovanja i zadirkivanja.

1. Ovo je u suglasju s § 19 Ustavnog Zakona 21 Dećembra 1867 Br. 2 ex 1868 D. Z. L. koji glasi:

Sva su narodna plemena u državi ravnopravna i svako narodno pleme imade nepovrijedivo pravo čuvati i njegovati svoju narodnost i svoj jezik.

Država priznaje ravnopravnost svih zemaljskih jezika u školi, uredu, i u javnom životu.

2. Izprave u tugjem jeziku imadu stranke dati prevesti sudbenijem tomačima. Dotični je postupak uregjen D. O. 22 Dećembra 1835 Br. 109.

§ 15,

Na svako se pismo ima s vanka staviti kojemu je sudu upravljeno s njegovom osobitom oznakom kao n. p. tražba, odgovor i t. d., osim toga, ime, stališ, čin i stan obiju parbenika i napokon predmet parnice. U onijem mjestima gdje se nahode branitelji pripoznati od dotične vlasti, za pomaganje stranaka u sudu, pisma moraće biti podpisana od jednog takovog branitelja, koji je uoblašten zastupati stranke pred sudcem gdje se parnica razpravlja. Taj se podpis neće zahtjevati samo onda kad pismo bude prikazato na Sud od onoga koji je usposobljen za vršenje sudačke službe ili od branitelja u vlastitoj parnici. U ostalom stranke i odvjetnici

Digitized by Google

izbjegavaće ponavljanja i neće mješati okolnosti čina i navode koje se stvari ne tiču.

1. Gdje se govori o braniteljima to su sad odvjetnici.

2. Podpis se odvjetnika zahtjeva kad u mjestu gdje je podnesak prikazat ima barem dva odvjetnika. Onda nije potrebibito da podnesak bude podpisan od jednoga od ta dva odvjetnika, ali je dosta da ga podpiše koji mu drago odvjetnik upisan megju odvjetnike sudbenog područja dotičnog prizivnog Sudišta (N. M. 24 Dećembra 1860 Br. 276. D. Z L.)

3. Odvjetnici i oni koji su usposobljeni za vršenje sudačke ili odvjetničke službe, ne potrebuju u svojim parnicama podpisa odvjetnika, osim kad se po zakonskijem propisima. za razpravljanje parnice izvan mjesta njihova pribivališta uzhtije punomoćnik u mjestu gdje se parnica razpravlja. (D. O. 29 Januara 1815 Br. 1028 i okružnica lombardskog prizivnog Sudišta od 21 Jula 1836.)

4. Svrgnutomu odvjetniku nije dignuta oblast postupanja i obrane u sudu u svojim parnicama osim kad bi u pojedinijem slučajevima sudac našao shodno da ga izključi za osobite uzroke (D. O. 18 Februara 1845).

§ 16.

Ustmeni se postupak pravilno upotrebljava na selu, a u obće kad predmet parnice ne premaši svotu od 100 fiorina ili se tiče ustmenijeh uvrijeda ; pismeni će se postupak pak obslužiti u glavnijem gradovima pokrajine, izuzevši dva gore naznačena slučaja. Ali će se sudac, komu bude podmetnuta protivna nagodba stranaka, po njoj ravnati.

1. Ustmeni se postupak upotrebljava:

a) kod svih parnica pred gradskijem i kotarskijem sudovima osim računarskijeh parnica.

b) kod razprava o svijem uzgrednijem stvarima koje se dogagjaju tečajem parnice ili ovrhe.

2. Pismeni se postupak upotrebljava.

a) kod računarskijeh parnica

b) kod svih parnica pred okružnijem i pokrajinskijem sudovima osim onijeh pod 1. b.

Digitized by Google

3. Naravno da se ovdje govori o parnicama koje se razpravljaju ordinarnim postupkom a to su:

a) kad predmet parnice, bez kamata i drugijeh uzgredica, premaši svotu od 500 fiorina A. V. (§ 15 sl. a. sudbenog pravilnika).

b) kad predmet parnice nije naznačen u novcu a tražitelj ne izjavi da je mješte parničnog predmeta spravan primiti jednu opredjeljenu svotu novca ne veću od 500 fiorina (idem)

c) kad predmet parnice jest pripoznanje prava plodouživanja ili pobiranja povraćajućih se daća, kad dohodak jedne same godine, ili svota novca koju se tražitelj nudi primiti mješte toga, premaši svotu od 25 fiorina A. V. kad se radi o prihodima ili daćama na vjekovito vrijeme, a svotu od 50 fiorina kad se radi o onijem daćama, koje se stežu na vrijeme života jedne osobe ili su inače u svomu trajanju neizvjestne (§ 15 sl. b. rečenog pravilnika).

4. Ne valja ovdje pomješati one parnice za koje dotični zakoni naregjuju drugi postupak kao n. p. za uništenje ženidbe, smetanje posjeda, one koje proizlaze iz najmovna ugovora i t. d.

§ 17.

Za to ako jedna ili druga stranka zaište ustmeni postupak mješte pismenog ili obratno, sudac će zabilježiti ročište i čuti izjave protivne stranke.

1. Ovaj je § preinačen § 1 Zakona 16 Maja 1874 Br. 69 D. Z. L. (u dodatku) time da će se moći zametnuti ustmeni postupak mješte pismenoga, samo onda, kad sporazumljenje stranaka vrh izbora ustmenog postupka bude dokazano izpravom; a pitanje da se zabilježi ročište za postignuće toga sporazumljenja biće odbačeno.

2. Stranke se mogu služiti pismenim ordinarnim postupkom, kad bi se imalo postupati sumarnim postupkom, ali onda samo, ako se one vrh toga sporazume na prvom ročištu (§ 24 Sumarnog Postupka).

3. Ustmeni ordinarni postupak ne može se nikad izabrati mješte sumarnog postupka.

4. Mješto ordinarnog postupka, stranke se mogu služit sumarnim (§ 6 S. P.) ali postupkom za sitnice nikad.

Digitized by Google

5. Mješte postupka za sitnice stranke se ne mogu služiti nikakvim drugim postupkom, dakle ni ordinarnim (Riješenja vrhovnog Sudišta).

Poglavlje II.

O ustmenom postupku.

§ 18.

U slučajevima koji se označuju za ustmeni postupak, biće slobodno tražitelju podnijeti svoje pitanje ili ustmeno, ili pismeno to jest tražbom.

§ 19.

Ustmene tražbe biće vjerno primljene po običaju dotičnog suda u mjestu i od činovnika za to opredjeljena i na osobiti napisnik, kojemu će tražitelj pridružiti pismene izprave, na koje kani nasloniti dokaz tražbe i što će se priobćiti traženiku zajedno s izvadkom ove tražbe.

1. Napisnik se zadržava u sudu, traženiku će se uručiti izvadak tog napisnika s dotičnom odlukom i prijepisom izprava a tražitelju će se uručiti rubrika s dotičnom odlukom.

§ 20.

Na tražbu će sudac zabilježiti dan, uru i mjesto gdje se stranke imadu prikazati (po okolnostima kadkad i s naredbom da se osobno prikažu) i s dvostrukom opomenom, da će se, ako se jedna ili druga stranka ne prikaže, suditi na temelju propisa § 25 i da se imadu jedna drugoj priobćiti dokaze sudbeno ili izvansudbeno barem tri dni prije ročišta.

§ 21.

Na ročištu će stranke učiniti svoja izvedenja, a sudac će razjasniti sve okolnosti toliko čina koliko do-

Digitized by Google

kaza, što mogu koristiti jednoj ili drugoj stranci, u koliko stranke ili njihovi branitelji nebi to znali sami učiniti, sudac će osobito paziti da stranke ne budu oštećene u svojim pravima s manjkanja formalnosti ili s toga što nijesu kadre bistro navesti čin i svoja opravdanja ; moraće osobito prosuditi : 1) da li je njegova nadležnost temeljita, toli glede na osobu traženika, koli glede na predmet parnice ; 2) da li su stranke sposobne stati osobno u sudu ; 3) da li jedna ili druga stranka ima pravo pozvati koga trećega u svoju obranu ; 4) u čemu se sastoji čin, na koji se svaka stranka o-*anja, jeli vrh njega izdata izprava, je li i tko je bio prisutan, tko može svjedočiti, može li i hoće li jedna stranka navratiti drugoj prisegu ili nugja li se da će je položiti ; 5) sve okolnosti čina koje se odnose na posao, koje jedna stranka bude na svoju korist navela, a protivna stranka ne bude dala nikakav ili nejasan odgovor, moraće ih sudac osobito opetovati i čuti vrh njih tačni odgovor ; u obće moraće se uztegnuti svakoga potezanja za jednu više nego li za drugu stranku i čuvati najveću nepristranost ; 6) Jedina će stranka moći predložiti pitanje ; samo kad ga ona ne bude jasno izrazila, sudac će ga moći samo razjasniti po namjeri stranke i tako ga primiti na napisnik.

1. U ustmenom postupku stranke čine svoja *izvedenja*, te nijesu njihova pisma ograničena na samo dva ili tri kao u pismenom postupku, već mogu izvesti kolikogod im je drago. Naravno da kad jedna stranka izjavi da neće više izvesti, ni protivna stranka nema prava više izvagjati. Akoprem zakon ova pisma zove *izvedenja*, u praktici se ipak prvijeh pet pisama iza tražbe zovu kao u pismenom postupku ; iza protuzaključnice dalja se pisma zovu izvedenja i protuizvedenja. — O izvedenjima držaće se jedan sami napisnik (§ 24) a ako se taj napisnik na jednom ročištu ne svrši, što se bude na drugijem ročištima izvelo, smatra se nastavkom prvijeh izvedenja, te

Digitized by Google

stoprv, kad ova svrše, popisom spisa, ovaj se napisnik kao podpun dava na podnesni napisnik. (§§ 125. 126 C. P. 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.)

§ 22.

Kad se stranke odnašaju na ispite svjedoka, sudac će ih zazvati na ročište, ako su podvrgnuti njegovoj sudbenosti i upitaće ih pred obje stranke jesu li o činu obavješteni, ili će narediti stranci koja ih je uvela, nek prikaže pismena svjedočanstva.

1. Ovo su pismena svjedočanstva na temelju § 245.

2. Ovaj § nema praktičnog uporavljenja, poslije zakona 16 Maja 1874, jer stranke mogu sada biti prisutne cijelomu izpitu svjedoka.

§ 23.

Stranke se imadu jedna drugoj priobćiti dokazna sredstva sudbeno ili izvansudbeno barem tri dni prije ročišta, a koja se kašnije ili na samom ročištu prikažu, na ova protivnik neće biti dužan odgovoriti odmah a nemarna stranka moraće naknaditi drugoj troške odgode a ročište će se odgoditi na drugi dan.

§ 24.

O ustmenijem spisima držaće se tačan napisnik, koji uslijed osobite molbe jedne ili obiju stranaka, biće im predat da ga podpišu, i izdat im prepis svaki put kad ga zaištu

1. Stranke moraju podpisatj napisnik i ako one to ne pitaju.

§ 25.

Ako se uz vrijeme odregjeno za ročište jedna stranka ne prikaže, vjerovaće se i bez dokaza, onomu koji se je prikazao u redu čina, u koliko ne bude prekoračio predmet pitanja, i iz dokaznih sredstva, koja u smislu § 12 bude predložio, ne bude protivno izticalo, i sudiće se po razlogu, osim kad bi prisutna stranka, sama opravdala izostanak protivnikov i pristala na

Digitized by Google

odgodu. Ročište će se takogjer odgoditi, uz naknadu dotičnijeh troškova, kad bi za vrijeme, u kojemu bi sudac u dan zabilježeni za ročište, sjedao još u sudu, odsutna stranka opravdala svoj izostanak dokazom neizbježiva slučaja. U slučaju pak, kad bi traženik, mješte da se prikaže, podnio pismeni odgovor na uručenu mu tražbu, a prisutni tražitelj nebi pristao na pismeni postupak, odgodiće se ročište, s opomenom traženiku da ima naknaditi tražitelju troškove odgode; da će se morati prikazati na novo ročište, i da će se u protivnom slučaju, bez obzira na njegov pismeni podnešeni odgovor, podpuno vjerovati pristupivšemu tražitelju u redu čina u koliko ne bude prekoračio predmet tražbe. Ako pismeni odgovor bude prikazat prije zabilježenoga dana, povratiće se s podukom da ga pravilno prinese u vrijeme ročišta.

1. Stranka, za koju se je prikazao nepripustivi punomoćnik, držaće se kao da nije pristupila, osobito pak, ako joj je u odluci rečeno, da se mora dati zastupati od jednog odvjetnika (R. V. S. 18 Marta 1871 Br. 4590).

2) Ako prisutna stranka opravda izostanak protivnikov i pita izplatu troškova, sudac će odgoditi presudu o troškovima na konačnu osudu, te će na njih imati obzira, ako se opravdana stranka bude okoristila odgodom ročišta, to jest ako na novo ročište bude odgovorila; u protivnom se slučaju neće imati obzira na te troškove, er nije pravedno da bude obterećena troškovima za odgode od nje nezatražene.

§ *26.*

Ako se na ročište ni jedna ni druga stranka ne prikaže, neće se osuditi, ali se neće ni odustati od postupka, nego će se strankama uručiti odluka, da će se usljed molbe jedne od njih zabilježiti novo ročište.

§. *27.*

Ako se prije ročišta ili za njegovo vrijeme valjano dokaže, da je jedna stranka bila zapriječena prikazati se s neizbježiva slučaja, moraće se ročište odgoditi.

Digitized by Google

§ 28.

Prikazuju li se obje stranke, neće se nikad rok moći odgoditi bez dostatna razloga, koji će se svegj napomenuti u odluci odgode; za to moraće se prije pomnjivo saslušati stranke, da se uzmože ustanoviti toliko vrijeme odgode, koliko ono što je ipak jedna ili druga stranka dužna da učini ili da prikaže u Sud.

1. Vidi §§ 13-16 Zakona 16 Maja 1874 u dodatku.

§, 29.

Ako sudac u smislu § 25 bude po razlogu osudio, jer se jedna ili druga stranka nije prikazala na ročište, a stranka kani pitati da bude opravdana što je izostala, dokazujući neizbježivu zaprijeku, moraće ona, uz 14 dana, brojeći od dana uručenja osude, prikazati pismeno ili ustmeno svoje opravdanje, pridruživši dokaze, jer drugčije neće moći više biti saslušana. Sudac će na to saslušati protivnu stranku na ročištu, i odlučiti odlukom, ima li se odstupiti od onoga što je već sugjeno i proći na novo sugjenje, a megjutim neće se ništa preduzeti u glavnoj parnici.

1. Ovaj se rok ne može odgoditi.
2. Vidi opazke k § 339.

Poglavje III.

O pismenom postupku.

§ 30.

U pismenom će postupku sudac dostaviti traženiku tražbu za odgovor i ustanoviti mu rok uz koji ga ima prikazati.

1. O uručenju pisama vidi Poglavje XXXVI.

Digitized by Google

§ 31.

Ovaj će rok biti od 30 dana ako se traženik nalazi u mjestu gdje je sud; od 45 dana ako stanuje u pokrajini; od 60 dana ako stanuje u nasljednijem austrijanskijem državama, a napokon od 90 dana ako stanuje izvan nasljednijeh austrijanskijeh država.

1. Ovaj je § preinačen i rokovi su uregjeni §§ 3 i 4 Zakona 16 Maja 1874 u dodatku.

§. 32.

Ako traženik ne prikaže svoj odgovor uz ustanovljeni mu rok, vjerovaće se podpuno tražitelju i bez daljega dokaza o činu, u koliko ne bude protivno proizašlo iz podnesenijeh dokaza; uslijed molbe saviće se spisi po propisima poglavlja 23 i sudiće se kao po razlogu.

1. I ako se podnese odgovor iza roka ustanovljena u tražbi, ali prije ili u isti dan kad i molba za savoj spisa, biće primljen i dostavljen tražitelju za repliku. — Valja isto pravilo i kad se tražitelj odocni prikazati repliku, ili traženik dupliku ili kad se pita odgoda pošto izteče vrijeme za prikazanje dotičnog pisma (Carska Naredba 23 Marta 1844 i § 514).

§ 33.

Kad bi traženik cijenio da nije obvezan odgovoriti i braniti se pred onim sudcem proti uručenoj mu tražbi, moraće uz prvu polovinu roka ustanovljena za odgovor, povratiti uručenu mu tražbu navodeći okolnosti koje opravdaju to povraćenje. Ako bi se iz ovijeh očito prikazala nenadležnost suda u zametnutoj parnici, obavijestiće obje stranke. Ali ako zakoni ili osobiti navedeni odnošaji stavljaju u dvojbu nadležnost suda, saslušaće se prije stranke na ročištu i onda će se odlučiti.

1. Ovaj je prigovor nenadležnosti suda.

2. Sudiće se odlukom.

Digitized by Google

3. U ustmenom postupku prigovor nenadležnosti suda ima se podignuti na prvom ročištu (D. O. 25 Januara 1822 Br. 1822)

4. Ako se na prvom ročištu dobije odgoda, a traženik naročito ne izjavi da kani podignuti prigovor nenadležnosti suda, neće ga više moći podignuti.

5. Tako isto i u pismenom postupku u molbi za odgodu, mora se naročito izjaviti da se kani podići prigovor nenadležnosti suda, drugčije taj će prigovor biti odbačen. Razumije se da se takova molba ima isto podnijeti uz polovicu roka zabilježena za odgovor.

6. Ovaj §. i § 34 popravljena su od prevoditelja u smislu D. O. 25 Januara 1822 Br. 1822.

§. 34.

Ako ovaj prigovor bude odbačen, počeće opet teći traženiku vas prvi rok za podnesenje odgovora od dana u komu presuda postane pravomoćnom

1. Proti takovijem presudama ima pravni lijek utoka (D. O. 25 Januara 1822 Br. 1822).

§ 35.

Ako traženik misli da je tražba proti njemu podnesena već osudom bila riješena, moćiće je povratiti prikazajući tu osudu. Vrh ovoga će povratka sudac odrediti ročište, te ako tražitelj ne odstupi od tražbe, sudiće ima li se ona povratiti.

1. Ovo je prigovor sugjene stvari (exceptio rei judicatae)

2. Sudiće se odlukom.

3. Ovaj se prigovor može podignuti uz sve vrijeme ustanovljeno za odgovor i to napose ili u istom odgovoru.

4. U ustmenom postupku ovaj se prigovor mora spojiti s odgovorom i sudiće se vrh njega konačnom osudom.

5. Po analogiji, akoprem zakon ne govori ništa, valjaju ista pravila i za prigovore viseće parnice (exceptio litis pendentis) nagode (exceptio litis transactae) odstupa od tražbe (exceptio litis recessae).

§ 36.

Kad bude na vrijeme prikazat odgovor, sudac će

Digitized by Google

ga poslati tražitelju za repliku i ustanoviti rok uz koji će je morati prikazati.

1. Pošto se u pismenijem parnicama stranke moraju služiti odvjetnikom, za to odgovor neće biti uručen tražitelju, nego njegovu punomoćniku odvjetniku.

§ 37.

Rok za prikazanje replike biće od 14 dana gdjegod tražitelj stanovao.

§ 38.

Kad tražitelj nebi uz ustanovljeno mu vrijeme prikazao svoju repliku, pristupiće se uslijed molbe jedne ili druge stranke na savoj spisa, smatraće se istinitijem okolnosti navedene od traženika u odgovoru za nadopunjene čina ili za dokazanje svojih prigovora, i osudiće se po razlogu na temelju spisa do onog dana prikazatijeh.

1. Vidi opazku k § 32.

§ 39.

Tražitelju neće biti dopušteno navesti u replici nove okolnosti ili dokazna sredstva, nego samo da oprovrgne čin i prigovore, koje je traženik u odgovoru naveo. Navede li ih uzprkos tomu, neće se na njih imati obzira u osudi, van ako bi traženik u duplici odgovorio i branio se bez priuzdržaja proti tijem novotama.

§ 40.

Ali kad bi tražitelj bio u stanju vjerodostojno dokazati, da nije izpustio u tražbi novosti, koje kani u replici navesti, u svrhu da zakasni napredak posla ili da ga zamrsi, moraće mu se dopustiti te novosti u replici. U tu svrhu, prije nego prikaže repliku, moraće pitati u sudca s osobitom molbom, dopust da navede ove nove okolnosti, a sudac, pošto sasluša traženika, odlučiće odlukom, bez da dopusti ikakvo komešanje.

Digitized by Google

Ako li pak, molba za uvedenje novosti, bude prikazata zajedno s replikom u istom pismu, sudac će odrediti ročište, i saslušavši stranke vrh tačke, ima li ili nema li se dopustiti uvedenje novijeh okolnosti, odlučiće odlukom ; na repliku pak narediće izvršenje onoga što bude iz sjednice proizašlo.

§ *41.*

Replika će se poslati traženiku za dupliku i ustaviće mu se rok uz koji će je morati prikazati.

1. Vidi opazku k § 36.

§ *42.*

Rok za prikazanje duplike biće od 14 dana bez razlike mjesta gdje je traženik nastanjen.

§ *43.*

Kad traženik nebi uz ustanovljeni mu rok, prikazao svoju dupliku, pristupiće se, uslijed molbe jedne ili druge stranke na savoj spisa po propisima poglavlja 23, držaće se istinitijem okolnosti čina navedene od tražitelja u replici po propisima ovoga postupnika i izdaće se osuda po razlogu, na temelju spisa do onog dana prikazatijeh.

1. Vidi opazku k § 32.

§ *44.*

Ako tražitelj bude u replici naveo nove okolnosti ili dokazna sredstva, biće takogjer traženiku slobodno navesti u duplici nove okolnosti i dokazna sredstva da oprovrgne ona od tražitelja navedena, ali ne drugčije. A kad bi uzprkos tomu i drugijeh naveo, u osudi se na njih neće moći imati nikakva obzira.

§ *45.*

Ali kad bi traženik bio u stanju vjerodostojno dokazati, da okolnosti, koje je u duplici naveo, nije u

Digitized by Google

odgovoru zamučao, u svrhu da zakasni ili zamrsi posao postupaće se u svemu, kako se je u § 40 naredilo za slični slučaj replike.

§ 46.

Bude li traženik u smislu §§ 44 i 45 naveo u duplici nove okolnosti ili dokazna sredstva, dopustiće se strankama po još jedno pismo: zaključnica i protuzaključnica, ustanovljujući rok od 14 dana.

1. Za prikazanje zaključnice teći će tražitelju rok od 14 dana, od dana uručenja odluke s kojom mu se dozvoljuje poraba zaključnice; a traženiku za prikazanje protuzaključnice od dana uručenja zaključnice.

§ 47.

U zaključnici i protuzaključnici neće se smjet drugo razpravljati, nego samo vrh onoga što bude novo navedeno u duplici, i moraće se izbjegnuti svaka razvlačitost i ponavljanje stvari već navedenijeh u prijašnijem spisima.

§ 48.

Bude li traženik u smislu § 45 dobio oblast da navede novosti u duplici, tražitelj će u zaključnici moći navesti takove nove okolnosti i dokazna sredstva, koja će smjerati oslabiti novosti u duplici navedene. Nasuprot neće biti dopušteno u zaključnici navesti nikakve nove okolnosti ili dokazna sredstva, kad traženik bude u duplici redovito postupao u smislu § 44; a tako isto u protuzaključnici na nijedan način neće biti dopušteno iznijeti nove okolnosti i dokazna sredstva.

Digitized by Google

Poglavlje IV.

O navještenju parnice.

§ 49.

Tko misli da ima pravo pitati u koga trećega naknadu u slučaju da bi izgubio parnicu, moraće mu bez odvlake parnicu sudbeno navjestiti i to ako je tražitelj prije prikazanja tražbe, a ako je traženik prije nego progje polovica prvoga roka ustanovljena za prikazanje odgovora. Kad bi to izpustio neće moći pitati nikakve naknade ni za parbenu stvar ni za troškove.

1. Posljedice zapuštenja ovoga propisa ustanovljene su u § 931 G. Z. koji glasi: Ako se posjednik hoće služiti svojim pravom pitati da se dade jamstvo s toga jer treći što zahtjeva od stvari, ima navjestiti parnicu svom predniku po propisima ustanovljenijem u gragjanskom postupniku. Izpusti li to učiniti, ne gubi zato pravo na naknadu, ali njegov prednik može mu podignuti sve prigovore neučinjene proti trećemu, i biti osiobogjen od dužnosti naknade, u toliko u koliko bude presugjeno, da na temelju onijeh prigovora, da su bili učinjeni kao što treba, bila bi se proti trećemu izdala različna osuda.

2. U ustmenom postupku traženik može navjestiti parnicu i na prvom ročištu ali prije nego počne.

3. Navještenje se parnice ne može učiniti suparcima. (D. O. 21 Oktobra 1793 Br. 130).

§ 50.

Visi o pogodbi megju navjestiteljem i navještenim tko će od njih voditi parnicu, ili hoće li je oba voditi sporazumno i združeno kao drugovi u parnici: ali, ako se vrh toga oni ne budu pogodili, moraće je voditi navjestitelj.

§. 51.

Visi takogjer o njihovoj volji, kad će oni svršiti

Digitized by Google

razmiricu koja je megju njima nastala s preduzeća parnice ili s naknade. Ali ovo neće u nijednom slučaju moći zakasniti glavnu parnicu.

Poglavlje V.

O protutražbi.

§ 52.

Traženik koji cijeni da ima pravo tražitelja sa svoje strane tražiti, moći će prikazati protutražbu kod istoga sudca, kod koga je on bio tražen, i moći će to učiniti sve dok konačna osuda, izdata na tražiteljevu tražbu, ne bude postala izvršnom ili pravomoćnom.

1. Ovaj je § popravljen od prevoditelja u smislu § 33 sudbenog pravilnika.

§ 53.

Protutražba se samo onda neće moći kod istoga sudca prikazati, kad samo predmet tražbe, a ne predmet protutražbe, bude od zakona podvržen sudbenosti ovoga sudca.

§ 54.

Kad protutražba pripada istomu sudcu, ne može se s odgovorom pomješati, nego je treba napose prikazati i pridružiti joj sve izprave i pomoćne razloge što joj pripadaju, pošto nije dostatno odnositi se na one pridružene ili postojeće u glavnoj parnici.

§ 55.

Zametnuta protuparnica ne zakašnjuje tek glavne parnice i izdanje osude vrh dotične tražbe.

Digitized by Google

Poglavlje VI.

O oblasti i dužnosti podnijeti svoje razloge i braniti se na sudu.

§ 56.

Svak, komu zakoni nijesu ograničili oblast upravljanja svojim bićem, moći će podnijeti i braniti na sudu svoje razloge proti komu mu drago.

1. Osobe, kojima je ograničena oblast upravljanja svojim bićem, nabrojene su u §§ 21. 152. 243. 278. 573 G. Z.

§ 57.

Prava koja pripadaju osobama kojijem zakoni ne dopuštaju da upravljaju svojim bićem, ili upravljanja bijahu lišeni, moraće se pokušati bud za tražbu, bud za obranu, od onoga komu zakoni budu odredili taj posao, i za to neće se moći primiti nijedno pismo od onoga koji ne bude uoblašten podnijeti ili braniti na Sudu svoje razloge; ali će to pismo biti odmah odbačeno izražujući u odluci razlog š čega bi odbačeno.

1. Sposobnost osobe sudiće se ili iz izjava same te osobe, ili iz podnesenijeh izprava, ali nikada iz onoga što je izvansudbeno sudcu poznato ili što je dokazano u kakvoj drugoj parnici.

§ 58.

Ako li pak takovo pismo bude već primljeno, a sposobnost se odkrije tekom parnice, biće uništeno što se do onda bude uradilo, i obustavivši odmah postupak, uputiće se posao svojim propisanim redom.

§ 59.

Ako je napokon bila već izdata koja presuda, zakoniti zastupnik onoga, koji nije sposoban zastupati

Digitized by Google

sama sebe, imaće oblast, dok traje ova njegova nesposobnost, pitati, da se zametne nov redoviti postupak; a i protivnoj stranci ostaju netaknuti svi razlozi i prigovori, što joj proti tomu pripadaju.

§ *60.*

Neće nitko moći prisiliti protivnika da prikaže svoje pravo na sud, osim u slučajevima sadržanijem u ovom postupniku.

1. Ovi su slučajevi naznačeni u § koji slijedi.

Poglavlje VII.

Zazivna parnica u slučaju hvalisanja.

1. Ova ima mjesta u pet slučajeva:

a) proti onomu koji se je hvalisao da mu pripada koje pravo (§§ 61-67).

b) pri novoj gradnji proti onijem koji joj se opiru (§§ 68 i 69).

c) u stečajnijem razpravama proti vjerovnicima prezaduženoga (§§ 70-155 i stečajni postupnik od 25 Dekembra 1868).

d) u računarskijem parnicama (§§ 156-159)

e) pri usmrćenju izprava (§§ 191-193)

§ *61.*

Ako se tko ustmeno ili pismeno bude hvalisao da mu pripada koje pravo proti komu trećemu ovaj će zadnji moći tužiti hvalisatelja pred svojim nadležnim sudcem, i pitati da mu bude naregjeno da prikaže svoje zahtjevano pravo na sud, a kad to nebi učinio, da mu bude vrh toga naloženo vjekovito mučanje.

1. Za nadležnost vidi § 31 sudbenog pravilnika.

2. Da se zazivna parnica može zametnuti, treba da se traženik ili hvalisatelj bude hvalisao pred trećom osobom, a ne pred istim tražiteljem ili uzazivnikom a to iztiče iz riječi *proti komu trećemu*, jer drukčije bilo bi rečeno *proti komu drugomu*.

Digitized by Google

§ 62.

Djela, kojima tkogod izvršiva koji mu drago posjed, ne mogu se držati hvalisanjem prikladnim za zazivnu parnicu, ali tko se takovim djelom smatra uvrijegjenim, treba da dokaže svoje pravo redovitim putem.

§ 63

Zazivnik moraće izložiti tačno predmet razmirice i pravo od hvalisatelja zahtjevano i moraće predložiti na redoviti način pravna dokazna sredstva, kojima uzhtije dokazati da se je uzazvanik baš hvalisao u slučaju kad bi on to njekao.

1. I ova parnica, kako i svaka druga, počinje tražbom, u kojoj pitanja jesu ona naznačena na svršetku § 61.

§ 64.

Na ovu će tražbu sudac narediti uzazvaniku, ili da dade odgovor na nametnuto mu hvalisanje, ili da prikaže svoju tražbu jer drukčije da će mu biti naloženo vjekovito mučanje.

1. Uzazvanik može ili dati odgovor da se nije hvalisao ili da nije dužan prikazati svoju tražbu, ili će prikazati tražbu pitajući da bude sugjeno ono što se je on hvalisao.

§ 65.

Uzazvaniku će se ustanoviti toliko u pismenom koliko u ustmenom postupku isti rokovi, koji se traženiku ustanovljuju za prikazanje pismenog odgovora.

§ 66.

Ako uzazvanik na vrijeme prikaže ili odgovor na nametnuto mu hvalisanje ili svoju tražbu, postupaće se, u prvom slučaju, kako se ima postupati vrh svakog drugog odgovora, a u drugom slučaju, kako bi se učinilo sa svakom drugom sudbenom tražbom, osudiće se ima li mjesta izazivanju, a kad osuda bude afermativna, moraće se uzazvaniku ustanoviti nov rok za pri-

Digitized by Google

kazanje svoje tražbe, rok koji počinje teći od dana, u komu ta osuda bude postala pravomoćnom.

1. Prikaže li uzazvanik odgovor na temelju § 64, ovaj će se uručiti protivnoj stranci, ustanovljujući joj rok od 14 dana za prikazanje replike, ako se ima postupati pismenim postupkom, — ili bilježeći ročište za izvedenja stranaka u slučaju da se ima postupati ustmenim postupkom.

§ 67.

Nasuprot ako uzazvanik ne prinese ni jedno ni drugo, uzazivnik će kako u svakoj drugoj parnici pitati savoj spisa, i sudac će osudom uzazvaniku naložiti vjekovito mučanje, jasno izražujući u tu svrhu predmet tražbe.

Poglavlje VIII.

Zaziv pri novoj zgradi.

§ 68.

Tko uzhtije graditi zgradu, moraće najprvo prikazati tačan i jasan nacrt gragje političnoj oblasti mjesta, gdje hoće da je gradi, koja će ga ne samo pomnjivo pregledati s političnijeh gledišta i odobriti ili po okolnostima preinačiti, nego, prije nego gradnju dopusti, i slušati susjede i sugraničare, te ako megju njima bude koja razmirica, pokušati da ih prijateljskim putem nagodi; a kad joj to nebi pošlo za rukom, odpraviti stranke na redoviti put pravde.

1. Nacrt se sada ne prikazuje političnoj već dotičnoj obćinskoj vlasti. (V. zakon pokrajinski 15 Veljaće 1886).

§. 69.

Kad prijateljska nagodba nebi uspjela, onaj koji hoće da gradi, biće uoblašten tužiti kod sudca, komu

Digitized by Google

je podvrgnuto zemljište, na kojemu hoće da gradi, one koji se gradnji opiru, i pridružujući tražbi dvostruki nacrt gradnje, pitati, da im bude naloženo, da prikažu razloge što proti njoj imadu, ili da se nadaju, da će im biti o tom naloženo vjekovito mučanje, a uzazivniku dopušteno izvršiti zgragju na temelju prikazatog nacrta. Jedan primjerak nacrta zadržaće se u spisima, a drugi će se uručiti uzazvaniku prvoimenovanomu, koji će ga priobćiti ostalijem. U ostalom će se postupati kao u zazivnoj parnici u slučaju hvalisanja.

1. Uzazvanici mogu i u ovom slučaju ili dati odgovor da nijesu dužni prikazati svoju tražbu, ili će je prikazati.

2. Vidi §§ 340 i 341 G. Z.

Poglavlje IX.

O stečajnoj razpravi.

Ovo poglavlje koje obuhvaća §§ 70-155, bi ukinuto zakonom 16 Junija 1887 Br. 74 D. Z. L. i uvedenjem stečajnog pravilnika od 25 Dekembra 1868 Br. 1. D. Z. L. ex 1869 te u smislu Čl. I zakona kojim bi uveden rečeni pravilnik upotrebljavaju se samo ovi paragrafi:

§. 129.

Onaj od vjerovnika koji uzcijeni da se može potužiti sbog prednosti i uzdržati da mu pripada bolje pravo od onoga što mu udjeljuje razregjivanje, moraće uz 30 dana od onoga u koji razregjivanje bude proglašeno, naročito prikazati tražbu ili žalbu prednosti, proti svima onijem koje bi za taj uzrok kanio tražiti ; u protivnom slučaju, njegovo pravo proti onijem koje ne bude tražio, biće utrnuto. U isto vrijeme, ali osobitom molbom, moraće pitati, da se zabilježi ročište, u

Digitized by Google

komu će se izabrati zajednički zaštitnik, proti komu će se dalji spisi morati prikazati.

1. O razregjivanju tražbina u stečaju vidi §§ 30-52 Stečajnog postupka, a kako se proglašuje razregjivanje tražbina §§ 173-185 istog postupka.

§ 130.

Tražba ili žalba prednosti za pobijanje prava u razregjivanju vjerovniku doznačena, moraće se uz isti rok prikazati napose proti svakomu vjerovniku, proti kojemu se za taj uzrok hoće da se postupa.

§ 132.

Ako se hoće uzdržati pravo prednosti prije drugoga vjerovnika ili pobiti pravo doznačeno jednomu vjerovniku, kad se radi o pravu naknadno umetnutu u razregjivanje, rok za prikazanje tražbe teče od dana u koji ovo naknadno razregjivanje bude vjerovnicima uručeno.

1. Vidi § 186 Stečajnog postupka.

§ 133.

Ako koji vjerovnik ne uzmogne prikazati tražbu prednosti u ustanovljeni mu rok, moraće, prije nego iztiče taj rok, pitati odgodu proti onijem, proti kojim se ima upraviti tražba prednosti i onda će se postupati po propisima poglavlja 37.

§ 134.

U tražbi prednosti, tražitelj nije ograničen samo na ono što je u prijavi naveo oko prava prednosti, ali je uoblašten prinjeti još i nove pomoćne razloge. Tražba će se prednosti uručiti zajedničkomu zaštitniku i vrh nje postupaće se kako sa svakom drugom tražbom osim što će se prvi rok za prikazanje odgovora odrediti na samo 14 dana.

Digitized by Google

§ *135.*

Kad ova parnica bude riješena u tražiteljev prilog, koristiće svima onijem, kojima traženik bude u razregjivanju predpostavljen ili izjednačen, i ako se ne budu pridružili prikazatoj tražbi. Ali oni koji budu uzdržali pravdu, i obdržali pobjedu, imadu prava pitati da oni koji su imali od nje koristi, razmjerno nadoknade troškove pravde.

§ *136.*

Na ročištu, traženici će imenovati zajedničkoga zaštitnika, a ako oni ne budu složni, biće imenovan onaj koji bude dobio većinu glasova prisutnijeh vjerovnika, bez obzira na svote njihovijeh tražbina ; a ako oni nebi nijednoga imenovali, sudac će odlukom odrediti jednoga na njihovu pogibao, izrazujući sa svom tačnosti, koje vjerovnike i proti komu ih ima on štititi, priobćujući u isto doba to imenovanje, vjerovniku koji zahtjeva prednost. U ostalom troškovi idu na teret vjerovnika zastupanijeh od ovoga zaštitnika, razmjerno njihovijem tražbinama, osim kad bi se isti vjerovnici megju sobom drugčije sporazumjeli.

Poglavlje X.

O računskoj parnici.

§. *156.*

Tko je dao račune ima pravo pitati, da bude naloženo onomu komu ih je dao, nek ih ili odobri ili prijavi pogriješke. Ovo će pitanje moći onaj koji je dao račune predložiti pravilno pred sudcem komu je on podložen. Na takovu će tražbu sudac ustanoviti rok, pri-

Digitized by Google

mjeren okolnostima, uz koji će traženik, ili odobriti račun ili prijaviti pogriješke.

§ *157.*

Ako uz taj rok ne bude podnešeno pogriješaka, onaj koji je dao račune moći će pitati molbom, savoj spisa, a sudac će izjaviti račune odobrene.

1. Sudac će to izjaviti osudom.

§ *158.*

Pogriješke će se iztaknuti svaka napose i označiti porednim brojevima i pri svakoj tačno će se naznačiti temelj izvida.

1. Pošto je računska parnica. zazivna parnica, za to pismo kojima se izvidi čine, mora se smatrati i mora bit prikazato u obliku tražbe, u kojoj se ima učiniti pitanje koje će sastojati u tomu da bude sugjeno, da račun nije dobro dan, ili da samo pojedine stavke računa nijesu redovite.

§ *159.*

Vrh prvijeh izvida prikazaće se razjašnjenja; zatim dalji izvidi, a povrh ovijeh konačna razjašnjenja. Za razjašnjenja ustanoviće se rokovi odgovora, za dalje izvide rokovi replike a za konačna razjašnjenja rokovi duplike.

1. Postupak pri računskijem parnicama svegj je pismen: (D. O. 19 Novembra 1784 Br. 368).

2. I u ovoj se parnici može dopustiti upotrebljavanje zaključnice i protuzaključnice.

3. Zakon ne govori ništa može li uzazvanik mješte tražbe prinjeti odgovor da nije dužan odobriti račune. — § 613 Ug. Post. odregjuje, da „ako obtuženik cijeni, da nije dužan zabavljati računu, slobodno mu je prigovor ovaj podnijeti napose, u kojem slučaju, ako u tom bude nadvladan, ima mu se podijeliti nov rok za samu zabavu.“

Digitized by Google

Poglavlje XI.

O Dokazu.

Vrsti dokaza jesu:
1. Izpovigjenjem (Pogl. XII)
a) naročitim
b) muklim (ako se ne odgovori na dotične okolnost)
2. Izpravama (Pogl. XIII)
3. Prispodobom pisama (§§ 197. 198)
4. Svjedocima (Pogl. XIV)
5. Vještacima (Pogl. XVII)
6. Zakletvom (Pogl. XVIII)

§ 160.

Tkogod navede na sudu koji čin, bio on tražite ili traženik, moraće ga dokazati; drugčije, taj čin, koliko bude od protivnika porican, neće se moći sma trati istinitim u riješenju parnice.

§ 161.

Samo ona predmnjeva koja je u zakonu uteme ljena, može oprostiti od dužnosti dokaza.

1. Vidi §§ 23. 24. 25. 99. 138. 155. 163. i druge Gr. Zak

2. Predmnjeva — praesumptio — jest držati da je jedn okolnost takova bez da bude dokazana, i to sve do tada, do ne bude protivno dokazano. Slijedi, da, tko se na predmnjev osniva, nije dužan dokazati tu okolnost, već protivnik, koji j pobija, mora protivno dokazati. Ali samo ona predmnjeva mo že od dokaza oprostiti, koja je u zakonu utemeljena — pra esumptio juris. — Takovijeh nalazimo u §§. 23. 99. 138. 155 163. i drugijem Gr. Zak. — Predmnjeva razlikuje se od hi njenja — finctio — tim što se u prvoj drži jedna okolnost d je kako zakon odregjuje, dok se protivno ne dokaže, čim u drugoj, zakon odregjuje a priori da jedna okolnost ima biti ta kova, akoprem mu je poznato da uprav takova nije. Ovijeh na lazimo n. p. u § 28 i slijedećijem Sudbenog Pravilnika. —

Digitized by Google

Osim praesumptio juris, imamo još i praesumptio juris et de jure a to je ona praesumptio juris za koju zakon ne dopušta da se protivno dokaže. Razlikuje se dakle od finctio, jer protivnost nije poznata zakonu, razlikuje se od praesumptio juris jer ne dopuštava protivno dokazati. Takovijeh predmnjeva nalazimo n. p. u § 204 ovoga postupnika, u odredbi, da nedorasli izpod 14 godina, imaju takovu manu uma, naravno premišljenu, da nije pripustljiv dokaz protivnoga. Nalazimo još u § 56 G. Zak. u odredbi da ugrabljena žena ne može dati privolu ženidbi, dok joj nije povraćena sloboda; pa napokon u svim onim slučajevima, gdje zakon odregjuje jednu dobu za stečenje, vršenje i t. d. kojega prava.

§ 162.

Osim slučajeva naročito naznačenijeh u ovom postupniku, sudac neće moći parcima naložiti nijedan dokaz, ni od njih zahtjevati veći dokaz, pošto oni budu svršili svoja izvedenja.

1. Jedini dokaz, što na temelju ovoga pravilnika, sudac može strankama ex officio narediti jest procijenidbena zakletva (§ 280). Kod drugijeh vrsti postupaka, nalaze se drugi slučajevi u kojima sudac može s ureda narediti koji dokaz, tako n. p. u sumarnom postupku, dopunidbenu zakletvu (§ 36), sastavljanje dokaznih članaka (§ 41), u bagatelarnom postupku zakletve stranaka kao svjedoka i t. d.

Poglavlje XII.

O dokazu izpovigjenjem.

§ 163.

Ako sama stranka izpovijedi na sudu koju okolnost čina navedenu od protivne stranke u istoj parnici, ta će se okolnost smatrati podpuno dokazanom u istoj parnici.

1. Ta izpovijest mora biti učinjena kod nadležnog suda.
2. Vidi §§ 19. 158. 1226 Gr. Zak.

Digitized by Google

§ 164.

Što vrh čina bude sudbeno izpovigjeno od branitelja redovito uoblaštena da postupa, ili od pomoćnika, štitnika ili skrbnika na ime stranke koju zastupa, smatraće se istinitim u istoj parnici.

§ 165.

Ako koji od suparaca izpovijedi što na sudu, ta će izpovijest moći naškoditi samo onomu što izpovijeda a ne ostalijem.

§ 166.

Nitko nije obvezan išta izpovidjeti odnosno na svoja prava i dužnosti. Ako ipak tkogod izvansudbeno šta izpovidi, ova izpovijest neće moći protivnu stranku osloboditi od dokaza; osim ako je učinjena pred kim izpovjednik znadijaše, da mu koristi znati istinu.

1. § 110 Ug. Post. glasi: Istu moć, koju imade izvansudbeno izpovigjenje, ima i ono izpovigjenje koje stranka izrijekom učini ili u drugoj kojoj parnici s istim protivnikom, ili pred sudom kojim nenadležnim ili u obće pred javnom kojom vlasti.

2. I izpovigjenje izvansudbeno učinjeno od zakonitog zastupnika ili punovlastnika, zakonitim potrebštinama provigjeno, ima proti zastupanom dokaznu moć (Riješenje V. S. od 27 Marta 1866 Glaser Unger 3221).

§ 167.

Sudbeno ili izvansudbeno ispovigjenje što tko učini u svrhu da usluži za dokaz drugomu, čini proti njemu istomu podpun dokaz.

§ 168.

Tko oslanja svoj dokaz samo na ispovjest protivne stranke, ima je primiti za istinitu u svoj njezinoj cijelini, to jest, kako je slijedila u istom razgovoru, i povrh istoga predmeta. On se ne može služiti sa-

Digitized by Google

mo onijem okolnostima što su mu povoljne, a sasvim odbaciti one što su mu nepovoljne.

Poglavlje XIII.

O dokazu izpravama.

§ 169.

Javnijem će se spisima podpuno vjerovati odnosno na čin o kojemu budu izdati.

1. I proti javnijem izpravama pripušten je protudokaz osobito onda ako na njima ima popravaka, koji oslabljuju njihovu vjerodostojnost (R. V. S. 13 Augusta 1857 Br. 8657).

§ 170.

Javnijem spisima imadu se smatrati: 1) sve izprave sastavljene u službenijem stvarima od javne osobe namještene kod javnijeh upisnika, kod sudova ili drugijeh carskijeh ili gradskijeh ureda, ako je ta osoba osobito usposobljena izdavati takove izprave; 2) izprave sastavljene vrh uredovnijeh predmeta od nadležnog poglavarstva, ili od njegova činovnika postavljena da izvršuje sudbene spise i osobito usposobljena da čini takove izprave; 3) pisma učinjena u inostranoj državi od osoba koje su tamo osobito uoblaštene izdavati javne uredbene izprave i ovjerovljene po običajima mjesta; 4) mjenbeni proteksti redovito primljeni od javnog bilježnika po propisima namještenog, u koliko im zakoni koji postoje u dotičnom mjestu davaju moć javne izprave; 5) knjige redovito namještenih samsara; 6) župničke knjige krštenijeh, vjenčanja i mrtvijeh, ako te knjige budu držane po postojećijem propisima.

1. Ne samo mjenbeni proteksti, već svi spisi po propisima sastavljeni od bilježnika, jesu izprave koje imadu podpunu

Digitized by Google

moć dokaza (Vidi bilježnički postupnik od 25 Jula 1871 Br. 75 D. Z. L.)

2. Propisima trgovačkog Zakonika od 17 Decembra 1862 i Novelom 4 Aprila 1875 Br. 68 D. Z. L. bi ukinut br. 5 § 170 Gr. Post. i uregjeno bolje, koja je dokazna moć samsarskih knjiga.

3. O dokaznoj moći izprava u inozemstvu sastavljenijeh vidi:

a) ugovor 11 Dekembra 1866 Br. 167 D. Z. L. s Franceskom

b) pogodbu s Italijom proglašenu naredbom ministarstva pravosugja od 28 Augusta 1878 Br. 114 D. Z. L.

c) pogodbu 25 Februara 1880 Br. 31 D. Z. L. s Njemačkom.

4. Vidi dvorsku odluku 22 Januara 1838 Br. 249.

§ 171.

Privatnijem izpravama podpuno će se vjerovati proti onomu koji ih je izdao.

1. Vidi §§ 885 i 887 Gr. Zak.

§ 172.

Takovijem privatnijem izpravama, kad budu učinjene sa svečanostima eventualno propisanijem osobitijem zakonima, vjerovaće se proti onomu koji ih kano izdatnik bude svojeručno i samo podpisao. Ali hirografima to jest zadužnicama o zajmu, izdatijem iza proglašenja ovoga postupnika, i koje će se u buduće izdati, podpuno će se vjerovati, kad ih izdatnik bude vlastoručno napisao i podpisao, ili kad osim vlastoručnog podpisa budu u isto vrijeme podpisane od dva, po propisima ovoga postupnika tvrda svjedoka.

1. Zakon 25 Jula 1871 Br. 76 D. Z. L.

§ 1. Za slijedeće pogodbe i pravne poslove, da kriepostni budu, iziskuje se, da se glede njih imade sačiniti spis bilježnički:

a) pogodbe ženitbene;

b) megju ženitbenim drugovima sklopljene pogodbe kupovne, razmijene, rentovne i zajmovne i priznanice dugovne, koje jedan ženitbeni drug predaje drugomu;

Digitized by Google

c) potvrde o primljenu mirazu, i onda, kada se i one izdaju drugim osobama, a ne supruzi ;

d) pogodbe podarne, gdje se u istinu ne predaje ništa ;

e) svekolike izprave o pravnim poslovima megju živim, koje sačinjaju slijepi, ili glusi, koji ne umiju čitati, ili nijemi, koji ne umiju pisati, u koliko oni glavom sklapaju pravni posao.

Ine postojeće osobite ustanove glede toga, da se koji pravni posao imade opraviti pred sudom ili biljcžnikom, ne mijenjaju se u ničem ovim zakonom.

§ 173.

Zadužnice o zajmu koje uzimadu ove potrebštine, čine podpun dokaz proti izdatniku ; zato prigovor neizbrojena novca ne može prisiliti vjerovnika da to dokaže, nego će morati dužnik dokazati da mu novac nije bio izbrojen, ako cijeni, da za ovaj razlog može pobiti sadržaj zadužnice.

1. Vidi §§ 884, 885 Gr. Zak.

§ 174.

Ako se koja izprava bude sastojala od više araka, svi će se arci prošiti koncem ili konopčićem, kojega će oba kraja biti učvrštena tvrdim voskom to jest španjolskim (pečatinom) i zapečati će se izdatnikovim pečatom, drugćije arak, koji bi se mogao uvrstiti, neće zaslužiti vjere.

§ 175.

Ako izdatnik privatne izprave nije u stanju da je podpiše, moraće je podpisati dva svjedoka, a jedan će od njih podpisati ime i prezime izdatnikovo ; ovaj će pak taj podpis potvrditi svojeručnim znakom.

1· Vidi § 886 Gr. Zak.

§ 176.

Neće se nitko moći pod svojom odgovornosti i kazni podpisati na izpravu kao svjedok, ako mu ne bu-

Digitized by Google

de poznato sa strane istoga izdatnika, da izdata izprava odgovara njegovoj volji; ali neće biti potrebito, da svjedoci znadu sadržaj pisma što su podpisali.

§ 177.

Izpravi sastavljenoj od jedne same privatne osobe, neće se moći vjerovati na korist izdatnika.

Vidi §§ 888, 1101 Gr. Zak.

§§ 178 i 179

što razpravljaju o dokaznoj moći trgovačkijeh i obrtničkijeh knjiga biše preinačeni §§ 19, 20 i 22 Zakona 17 Dekembra 1862 kojim se uveo trgovački zakonik i Člancima 34 i 35 ovoga zakonika.

§ 180.

Ako je trgovačka knjiga jednog inostranog trgovca, na temelju koje on traži na sudu kojega svoga trgovinskoga dopisnika koji stanuje u ovoj državi, držana po propisima zakona mjesta kojemu on pripada, ima se tačno obsluživati uzajamnost; slijedi, da trgovačka knjiga inostranog trgovca zadržava proti narodnomu trgovinskom dopisniku poludokaznu moć, dok inostrani trgovac bude u stanju dokazati, da se u mjestu, kojemu on pripada, dava moć dokaza trgovačkijem knjigama ove države.

1. Po pravu uzajamnosti, ako traženik u ovom carstvu uzmože dokazati, da zakonu mjesta gdje pripada inostrani tražitelj, ne pripoznavaju knjigama trgovaca ove države ni poludokaznu moć, neće se ni knjigama toga inostranog trgovca udijeliti na temelju ovijeh zakona poludokazna moć.

§ 181.

Knjige zanatlija imaće takogjer poludokaznu moć kad uzimadu ove potrebštine: 1) Zanatlija moraće biti dobra glasa, a kad se povrh njegova imanja bude stečajno otvorilo, moraće podpuno biti dokazana njegova nevinost; 2) osim toga biće dužan držati dnevnik dobro

Digitized by Google

uregjen; 3) i u nj upisati sve stavke aktivne i pasivne; 4) izraziće se bistro godište, dan i osobe koje su radnju naredile, i one kojima ili po putu kojih radnja bi predata; 5) Napokon stavke opisane u dnevniku, moraće pripadati njemu i zato proizlaziti iz radnja od zanatlije izvršenijeh. U ostalom, što se tiče vremena, za koje će knjige zanatlija imati poludokaznu moć, obslužívaće se što je propisano za trgovačke knjige.

§ 182.

Izprave se nemadu priobćiti u izvadku već u cijelini, i zato ako se bude prepisala izprava iz koje knjige [riječ, koja ovdje naznačuje pismo što sadržava više i različite obvezne spise, a nijesu samo megju sobom u svezi] moraće se tačno izvaditi i priobćiti prepis cijele stavke, koja se odnosi na predmet parnice.

§ 183.

Onaj koji prinese koju izpravu, moraće dopustiti protivnoj stranci da tačno i pomnjivo razgleda matice, ako to sama stranka zaište sudbeno ili izvansudbeno uz prvu polovicu roka odregjenoga za prikazanje svoga pisma u parnici. Ako mine ova polovica roka, ne može se više učiniti prigovor da se matici opiru vidljive mane. U ustmenom se postupku samo može pitati razgledanje i na sudbenom ročištu.

1. Ipak molba poslije ovog roka podnešena neće se s ureda odbaciti (D. O. 4 Marta 1823).

§ 184.

Trgovci, tvorničari i lijekarnici ne mogu biti prisiljeni da prikažu na razgledanje svoje knjige pred sudcem koji se ne nahodi u mjestu gdje je njihova trgovina.

1. Vidi članke 37-40 trgovačkog zakonika.

Digitized by Google

§ *185.*

One matice, kojim se ne bude prigovorilo vidljive mane, pustiće se u rukama posjednika; ostale pak zapečati će se od obje stranke da se uzmognu na slijedeće sudbeno pregledanje opet prikazati bez ikakve promjene u istom stanju u kojem su nagjene u izvansudbenom pregledanju.

§ *186.*

Toliko u ovom slučaju, kad se u poduzetom izvansudbenom pregledanju budu našle i zapečatile sumnjive matice, kao još kad bude zanijekano izvansudbeno pregledanje, onaj, proti komu su izprave bile podnešene, biće uoblašten pitati sudbeno pregledanje; ali ipak moraće to učiniti najdalje tri dni poslije nego progje prva polovica roka odregjena za prikazanje svoga pisma u parnici, u protivnom će se slučaju držati matice neprijekorne.

§ *187.*

U tu će svrhu sudac zabilježiti ročište na vrijeme veoma kratko. Ako onaj koji je imao pokazati matice ne bude ih pokazao, neće se one moći pridružiti spisima za savoj, i neće se moći imati nikakva obzira na njih u riješenju parnice. Ako se pak protivna stranka ne prikaže na ročište, izprave će se držati neprijepornijem.

1. Nalaze li se matice u pismohrani suda, biće briga pisarnice da ih u zabilježeni dan donese na razgledanje; jesu li kod kojega bilježnika ili javnog ureda u području parničnog suda, zabilježiće se ročište, te će se u prvom slučaju narediti bilježniku da donese izprave na razgledanje u zabilježeni dan, a u drugom će se slučaju pitati matice u dotičnog ureda; jesu li napokon matice kod suda, bilježnika, javnog ureda u području drugog suda, zamoliće se analogno ovaj sud, koji će

Digitized by Google

postupati kao gore, obavješćujući ili putem parničnog suda ili direktno stranke o zabilježenom ročištu.

§ 188.

Pošto se izvrši sudbeno pregledanje, sudac će, u riješenju molbe, vrh koje bi odregjeno ročište, izraziti tačno i jasno, koje su matice bile pripoznate istinitijem a koje sumnjivijem ; ali će se sve ostaviti u rukama onoga koji ih je prikazao, osim kad protivna stranka zaište, da se koja sumnjiva matica sahrani u Sud do riješenja glavne parnice.

1. Na ročištu za pregledanje, izprava može biti izjavljena sumnjivom i bez da se navedu mane (D. O. 5 Maja 1826 Br. 194).

§ 189.

U ovom će slučaju obje stranke, bez ticati glavnu razpravu, jedino izvesti vrh tačke, ima li se prijeporna matica sahraniti u Sud, a sudac će zadržati maticu do presude što će izdati u ovom obziru, i zatim odlučiti, ima li se dalje sahranivati u sudu.

1. Proti odlukama koje naregjuju sahrani u Sud koje matice nema utoka na temelju § 319 br. 1 jer ne štetuju glavnom predmetu parnice.

§ 190.

Ako onaj koji je pitao sudbeno pregledanje matica, ne nagje nikakve vidljive mane, ili ne bude pitao sudbenu sahranu sumnjivijeh, ili, ako onaj koji ih je prikazao, bude spravan pustiti tobožnje sumnjive matice u sudbenoj sahrani do riješenja glavne parnice; u sva tri slučaja stranke neće izvesti svoje razloge na ročištu, nego će ih navesti u svojim pismima u parnici; u svijem slučajevima, pak onaj koji pridruži izpravu, čija matica bi izjavljena sumnjivom, moraće se brigati, da ta ista matica bude stavljena u spise za savoj, drug-

Digitized by Google

čije, u riješenju parnice, držaće se da obstoji zahtjevana mana.

1. Podigne li se pri savoju kakva prepirka glede združenja koje izprave savoju, izprava će se isto pridružiti i zabilježiti protivnikovi prigovori.

§ *191.*

Tko izgubi koju izpravu, moći će pitati, opisujući je tačno sudu, neka bude naloženo posjedniku, da je prijavi, s opomenom, da će u protivnom slučaju izprava biti izjavljena ništetnom.

1. O nadležnosti suda vidi §§ 82-59 Sudb. Pr.

§ *192.*

Vrh ove će molbe sudac najprvo slušati, tko je odgovoran za obvezu sadržanu u izpravi, a ako ovaj ne uzima temeljitijeh prigovora da podigne, isti će sudac pozvati posjednika izprave, odregjujući rok od jedne godine s naredbom da se prijavi uz ovaj rok, jer drugčije da će izprava biti svakako izjavljena ništetnom, a izdatnik da neće biti više dužan odgovoriti za nju.

§. *193.*

Ovaj će se poziv proglasiti kako je običaj za svako drugo proglašenje, i kad uzaludno izteče ovaj rok, izprava će se ništetnom izjaviti.

1. Postupak pri usmrćenju izprava i papira od vrijednosti jest ovo:

a) Izdade se izrok koji se ima uvrstiti triput u novine odregjene za javne oglase, i pribiti u Sudu.

b) Dužniku se uručuje odluka da do dalje naredbe suda nema platiti dug.

c) Ako izteče rok od jedne godine bez da se itko prijavi kao posjednik izprave, na novu molbu stranke, izjaviće se izprava ništetnom i dužniku će se narediti da izdade novu izpravu a staru da ne plati.

d) Usmrćenje valja proglasiti kao pod a).

Digitized by Google

e) Ako se posjednik prijavi, zabilježiće se ročište da se pokuša nagoditi stranke, a ako to ne pogje za rukom, ima se narediti onomu koji je pitao usmrćenje izprave, da u rok koji će mu se ustanoviti prikaže tražbu proti posjedniku izprave.

2. Dalji propisi koji se tiču usmrćenja izprava i papira od vrijednosti svake vrsti, sadržani su u ovijem zakonima.

a) N. M. 26 Septembra 1857 Br. 180.
b) C. P. 28 Marta 1803 Br. 599
c) C. P. 15 Augusta 1817 Br. 1361
d) N. M. 26 Januara 1855 Br. 22 D. Z. L.
e) Zakon 24 Marta 1870 Br. 37 D. Z. L.
f) Carska Povelja 23 Jula 1819 Br. 1582
g) Zakon 8 Maja 1868 Br. 35 i 36 D. Z. L.
h) Zakon 2 Jula 1868 Br. 88 D. Z. L.

§ 194.

Tko izgubi koju izpravu bez krivnje protivnikove, moraće zakonito dokazati njezin sadržaj drugčije; ali ako se izgubi djelom protivnika i ne bude moguće jednoj ili drugoj stranci na drugi način dokazati njezin sadržaj, biće dopušteno onomu koji ju je izgubio da zakletvom dokaže njezin sadržaj.

1. Ova se zakletva zove od dodatka; njemački: Supplirungs-Eid.

2. U oba slučaja predvigjena od § 194, treba da onaj koji je izpravu izgubio, zametne redovitu parnicu, u kojoj se dotična pitanja imadu osnivati na propise ovoga §.

§ 195.

Ako se izprava pokvari, tako da se ne može više čitati, biće dopušteno posjedniku, kao što i onijem koji imadu kakve koristi, pitati da se sudbeno ponovi. U tu će se svrhu sazvati na ročište svi oni, proti kojima bi izprava imala služiti za dokaz.

1. Stanje izprave mora biti takovo, da se jedva može čitati, jer drugčije nebi se mogla ni ponoviti.

§ 196.

Ako se pozvani ne budu protivili ponovljenju iz-

Digitized by Google

prave, ono će se izvršiti, i ponovljena će izprava steći proti njima moć matice. Nasuprot, ako podignu prigovora, moraće se o njima prije odlučiti.

1. Ako pozvani učine prigovora, neće se na ročištu odlučiti, već će stranke biti upućene na gragjanski put, i onaj koji pita ponovljenje izprave, moraće prikazati tražbu proti onijem što su se ponovljenju oprli.

2. Ovo je dokaz na viječnu uspomenu obnovljenjem izprava, dok onaj izdatbom izprava sadržan je u §§ 238 240 G. P.

§ 197.

Ako jedna stranka poriče da je prikazana izprava pisana njezinom vlastitom rukom, biće dužnost protivne stranke uvjeriti je prispodobom izprave s kojim drugim pismom, nedvojbene njegove ruke ili na drugi način i do potrebe navraćenjem prisege.

1. Pismo nedvojbene ruke razumije se ono učinjeno pred bilježnikom ili javnom vlasti (Dvorska Odluka 17 Augusta 1798).

§ 198.

Ako se bude tvrdilo da je prikazana izprava pisana rukom kojega pokojnika, a onaj, proti komu je bila prinesena, to pobije, onaj koji to tvrdi moraće dokazati tu tvrdnju, prispodobom pisama i do potrebe navraćanjem prisege, ili na drugi način.

§ 199.

Koliko će vjere zaslužiti prispodoba pisama, prosudiće se polag okolnosti.

Poglavje XIV.

O redovitom dokazu po svjedocima.

1. Zove se redoviti dokaz da se razlikuzuje od prijekog dokaza o komu razpravlja poglavlje XVI.

Digitized by Google

§ *200.*

Dokaz po svjedocima ne može se poduzeti nego od onoga, komu bude dopušten megjutomnom osudom.

§ *201.*

Da se ustanovi podpun dokaz jedino sa svjedocima, zahtjeva se složno kazivanje dvaju tvrdijeh svjedoka. Ali sudjelovanjem drugijeh dokaznijeh pomoćnijeh razloga, i ako po sebi nedostatnijeh, moći će se dopuniti dokaz kazivanjem i jednog samog tvrdog svjedoka, ili takogjer jednog ili više proti kojima bi se mogao podići koji prigovor. I iz više sumnjivijeh svjedoka moći će se ustanoviti podpun dokaz. U ovijem će slučajevima sudac prosuditi podpunost dokaza iza zrele ocijene svijeh okolnosti.

1. Dva sumnjiva svjedoka nijesu dosta da se ustanovi podpun dokaz, jer stoprv taj dokaz ustanovljuju dva tvrda svjedoka, a sumnjivijeh ih se hoće *više* to jest barem tri.

§ *202.*

Ako se dokaz po svjedocima ponugjen od jedne ili od druge stranke, uzima smatrati podpunim ili sam po sebi ili zajedno s drugijem prinešenijem dokazima, a okolnosti koje se imadu dokazati, budu odlučne za parnicu, primiće se svegj taj dokaz megjutomnom osudom.

§ *203.*

U ovoj će megjutomnoj osudi, sudac bistro izraziti koji se od predloženijeh svjedoka imadu primiti, ali bez da jednoj ili drugoj stranci propiše broj, a koji odbaciti, kao što i povrh kojih članaka imadu se svjedoci izpitati, a koji su izključeni od dokaza. Ali on nema bliže naznačiti okolnosti vrh kojih imadu bit preslušani, niti će uljesti u presudu ma i uvjetnu glavne parnice, nego će samo odbaciti one svjedoke, koji, ili

Digitized by Google

budu nesposobni u smislu slijedećijeh §§. ili ne budu predloženi nego povrh neznatnijeh okolnosti, i izpustiće one članke koji takovi budu ; što se pak tiče samijeh članaka, izraziće u megjutomnoj osudi same brojeve članaka koji budu pripušteni ili odbačeni.

1. Ako se pitanje u tražbi sastoji od više tačaka, i bude se našlo potrebito saslušati svjedoke ili vještake da se dokaže samo koja tačka, dok je presuda vrh koje druge tačke sasvim neodvisna o dokazu po svjedocima ili vještacima, sudac će moći u istoj osudi u kojoj prima svjedoke ili vještake da se dokaže koja tačka pitanja tražbe, konačno osuditi ostale tačke, koje ne vise o tom dokazu bilo bezuvjetno, bilo uvjetno položenju kakve prisege. Ovo osobito valja u računarskijem parnicama. (Dvorska Odluka 12 Septembra 1837 Br. 227).

2. Proti megjutomnoj osudi nema priziva (§ 17 Zakona 16 Maja 1874).

3. Ali je pripustljiva ništovna tužba (Riješenje V. S. od 16 Februara 1878 Br. 69).

4. Iza jedne megjutomne osude, isti sud ne može u istoj parnici izdati drugu takovu osudu, ali ipak, nije dužan držati se u konačnoj osudi parnice te megjutomne osude i riješiti parnicu na temelju izpita pripuštenijeh svjedoka. (Dvorska Odluka 7 Augusta 1833 Br. 2625.

§ 204.

Svjedoci svakako nesposobni i koji neće biti pripušteni zakletvi nego uz naročito privoljenje protivne stranke, jesu oni, koji s koje mane umne ili tijelesne nijesu mogli saznati nedvojbenu istinu, ili je ne mogu nedvojbeno očitovati, i zato i nedorasli koji nijesu još navršili četrnestu godinu.

1. Za nedorasle koji nijesu navršili četrnestu godinu imamo manu umnu ne realnu već premišljenu — praesumptio — ali ovdje je — praesumptio juris et de jure. —

2. Odlučna se prisega ne može navratiti osobama naznačenijem u § 204 Gr. Post. (Plenarno R. 30 Marta 1881 Br. 11703).

3. Pošto svjedoci, prije izpita, na temelju § 223 Gr. Post. imadu položiti zakletvu, zato kad se toliko u ovom § 204, ko-

Digitized by Google

liko u slijedećijem §§ 205 i 206 kaže da svjedoci neće biti pripušteni zakletvi, to znači da oni neće moći biti izpitani. To se sudara i s propisima § 203 gdje kaže: da će sudac *odbaciti* one svjedoke, koji su, na temelju slijedećijeh §§ *nesposobni.*

§ 205.

Posve nesposobni i koji na prigovor protivnikov neće nikad biti zakletvi pripušteni, jesu takogjer svi oni koji su bili osugjeni kao krivci zločinstva počinjena prijevarom (to jest da štetuju kojemu neznalici) ili pohlepom za dobitkom, osim ona djela za koja su bili upotrebljeni kao svjedoci, prije nego su upali u kaznenu iztragu.

§ 206.

Jednako su nesposobni i na protivnikov prigovor nepripustljivi zakletvi: 1) Rogjaci u ulaznoj i silaznoj lozi; 2) muž i žena; 3) oni koji su istoj parnici služili ili služe još kao zastupnici za stranku što predlaže svjedoke; 4) oni koji od uspjeha parnice imaju očekivati neposrednu ili posrednu štetu ili korist. Ali će svjedoci naznačeni u ovom § moći biti pripušteni da nadoknade dokaz u svijem onijem slučajevima u kojim bi onaj isti koji ih uvagja bio pripušten dopunidbenoj zakletvi.

1. Rogjaci pod 1) jesu dobri svjedoci proti svom rogjaku, ili, ako su barem u istomu stepenu rodbine s obijem strankama. (Riješenje V. S. 12 Februara 1868 Br. 2990).

2. Pošto zakon ne čini razlike, za to i nezakoniti rogjaci u uzlaznoj i silaznoj lozi, jednako su nesposobni kao i zakoniti.

3. Megju osobama pod 4) jesu i posinci.

4. Iz zaključka ovoga § izhodi da mješte dopunidbene zakletve, moći će se ustanoviti dokaz s takovijem svjedocima, ali nikad jedno i drugo.

§ 207.

Svjedoci sumnjivi ali ne baš nesposobni jesu: 1) bratućedi ili uvagjateljevi rogjaci u pobočnoj lozi u još

Digitized by Google

bližnjem stepenu; 2) koji su u tastbini do istog stepena; 3) sluge koji se nahode u službi gospodara ili gospodarice; 4) izraelićani koji imadu svjedočiti na korist izraelićanina proti kršćaninu; 5) oni koji nijesu još navršili osamnestu godinu; 6) oni koji, akoprem su navršili osamnestu godinu, imadu se izpitati vrh čina koji su se sbili, kad ne bijahu još dostigli ovu dobu; 7) oni koji živu u velikom neprijateljstvu s protivnom strankom; 8) oni koji su bili osugjeni kao krivci kojeg zločinstva nepočinjena prijevarom ili pohlepom za dobitkom.

1. Što se tiče svjedoka pod 1 i 2 valja opazka 1 § 206.

2. Sluge koji se nahode u službi kod obje stranke, jesu tvrdi svjedoci

3. Sumnjivost pod 4 bi ukinuta Carskom Naredbom 6 Januara 1860 Br. 9 D. Z. L.

§ 208

bi ukinut § 10 sl. d. Zakona 15 Novembra 1867 Br. 131 D. Z. L.

§ 209.

Koliko se može vjerovati sumnjivu svjedoku, sudac će prosuditi nakon zrele ocijene svijeh okolnosti.

1. Svjedoci su dakle ili:

a) nesposobni ili
b) sumnjivi ili
c) tvrdi.

a) Nesposobni svjedoci jesu od četiri vrsti:

I. Oni koje će sudac s ureda odbaciti, a to su:

α) oni koji bi imali svjedočiti vrh neznatnijeh okolnosti: inutile est probare quod probatum non relevat.

β) svjedoci de auditu, to jest koji ne svjedoče po svom znanju, nego kako su od drugijeh čuli.

γ) duhovnici o stvarima njima u ispovjesti povjerenijem.

δ) javni činovnici vrh okolnosti koje imadu premučati kao uredovne tajne, osim, ako nebi bili oprošteni od svojih starješina.

Digitized by Google

II. Oni koje će sudac odbaciti ako nema naročitog privoljenja protivne stranke, a to su:

α) oni koji s koje mane umne ili tijelesne, nijesu mogli saznati nedvojbenu istinu, ili je ne mogu nedvojbeno očitovati.

β) oni koji nijesu navršili četrnestu godinu.

III. Oni koje će sudac odbaciti netom se protivnik uzprotivi, a to su:

α) oni koji su bili osugjeni za koje zločinstvo počinjeno prijevarom ili pohlepom za dobitkom, i napokon

IV Oni koji će služiti samo mješte dopunidbene zakletve da se dokaz nadoknadi, a to su imenovani u § 206.

§ 210.

Onaj koji bude pripušten dokazu po svjedocima, moraće primiti taj dokaz uz 14 dana od uručenja megjutomne osude, drugčije će dokaz biti utrnut. U tu svrhu molbom će prikazati članke pripuštene u megjutomnoj osudi, imenovati pripuštene svjedoke, zabilježiti vrh kojih se članaka koji svjedok ima izpitati, i napokon pitati da se zabilježi dan, ura i mjesto izpita. Ako li molitelj izpusti imenovati kojega svjedoka osudom pripuštena neće se moći više izpitati izpušteni svjedoci.

1. Ovaj je § prevoditelj preinačio u smislu § 17 Zakona 16 Maja 1874.

§ 211.

Ako koji od svjedoka pripuštenijeh megjutomnom osudom do izpita umre, a uvoditelj bude u stanju zamjeniti ga drugim od iste vrsti, dok ne izteče rok zabilježen za izpit, moći će pitati da bude pripušten. Vrh ove će molbe sudac odrediti ročište, i saslušavši stranke, odlučiće vrh rečene molbe.

1. Jedan se svjedok može zamjeniti jednim ili više drugijeh svjedoka (Dvorska Odluka 18 Septembra 1844 Br. 830).

2. Isto pravilo valja, ako se svjedok, za koji drugi uzrok, osim smrti, ne bude mogao saslušati (Riješitba V. S. od 24 Oktobra 1870 Br. 12732.

Digitized by Google

§ 212.

Ako svjedoci koji se imadu saslušati, budu neposredno podvrgnuti sudbenosti sudca pred kojim se vodi parnica, zabilježiće dan za njihov izpit, i to u rok odmjeren po okolnostima, ali koji neće moći biti dulji od 30 dana, i to bez razlike dali će njihove izpite primiti sami sudac ili odregjena osoba.

1. Članovi carske Obitelji davaju Pismenu izjavu vrh onoga što imadu biti izpitani a to ima jednaku moć, kao da su zakletvu položili. (Naredba Ministarstva 14 Maja 1854 Br. 8346).

2. Ugovor megju Austrijom i Francezkom od 11 Dekembra 1866 Br. 167 D. Z. L.

Čl. 3. Generalni konzuli i konzuli, njihovi kancleri, kao što i vicekonzuli i konzulski agenti, koji su podanici vlade što ih imenuje neće moći nikad biti pozvati kao svjedoci na sud. Ako se ima od njih primiti koja izjava, sudac će ili odregjeni činovnik poći u njihov stan da je primi, ili pitati da je pismeno učine.

3. Jednake naredbe sadržavaju :

a) Članak 3 ugovora s Kinom od 2 Septembra 1869 Br. 69 D. Z. L. ex 1872.

b) Čl. 2 ugovora s Japonom od 18 Oktobra 1869 Br. 128 D. Z. L. ex 1872.

c) Čl. 2 ugovara sa Španjolskom od 24 Marta 1870 Br. 139 D. Z. L. ex 1871.

d) Čl. 2 i 7 pogodbe sa Sjedinjenijem Državama od 11 Jula 1871 Br. 116 D. Z. L. ex 1871.

e) Čl. 2 ugovara s kraljestvom od Sijama od 8 Maja 1871 Br. 8 D. Z. L. ex 1873.

f) Čl. 3 pogodbe s Portugežkom od 9 Januara 1883 Br. 135 D. Z. L.

g) Čl. 6 ugovora sa Švedskom i Norvežkom od 3 Novembra 1873 Br. 60 D. Z. L. ex 1874.

h) Čl. 4 pogodbe s Italijom od 15 Maja 1874 Br. 96 D. Z. L. ex 1875.

Digitized by Google

i) Čl. 15 ugovora o kraljevstvom od Havaja od 12 Juna 1875 Br. 87 D. Z. L. ex 1876.

j) Čl. 21 ugovora s Njemačkom od 16 Dekembra 1878 Br 1 D. Z. L. ex 1879.

§ 213.

Odluka kojom se ustanovljuje rok za izpit svjedoka, uručiće se zajedno s dokaznim člancima protivnoj stranci, kojoj će biti slobodno prikazati u ustanovljeni dan svoje osobite upitke; ako ih ne prikaže, svjedoci će se isto izpitati, a upitci neće više biti pripušteni.

1. Odkad je strankama prosto biti prisutne izpitima svjedoka, mogu osobite upitke učiniti preko izpita ustmeno po putu sudca ili upravno sudčevom dozvolom.

2. Vidi §§ 18-22 Zakona 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 214.

Neće se moći predložiti drugijeh obćenitijeh upitaka osim ovijeh: 1) koje je ime i prezime svjedoka? 2) koliko mu je godina? 3) kojega je stališa, vjere i čina? 4) jeli ovaj u krvi ili u tastbini uvoditelju? 5) u kojemu stepenu? 6) goji li veliko neprijateljstvo proti protivnoj stranci? 7) koji je tomu uzrok? 8) očekuje li kakvu korist, ili boji li se kakve štete od parnice? 9) u čemu jedno ili drugo sastoji? 10) jeli mu što dano ili obećano odnosno na svjedočanstvo? 11) što baš i od koga?

1. Izpit je ništetan, ako se je izpustilo izpitati svjedoke vrh obćenitijeh upitaka, i kad protivna stranka nije proti tomu podigla nijedan prigovor. (R. V. S. 3 Novembra 1864 Br. 8540.

2. Zakon je u obćenitijem upitcima nepodpun, jer okolnosti od §§ 205, 206 br. 3 što čine svjedoka nesposobnim, i one od § 207 br. 3 i 8 što čine svjedoka sumnjivim, nijesu megju njima sadržane.

§ 215.

Ako stranka ne bude prikazala upitke, onaj koji je odregjen da izpita svjedoke, upitaće svakoga svjedoka

Digitized by Google

s ureda vrh obćenitijeh upitaka navedenijeh u pregjašnjem §, i na svaki članak što svjedok potvrdi, upitaće ga : kako to znade? i neće se zadovoljiti neizvjestnim odgovorima, kako bi bilo : da znade po sebi i sličnijem.

§ *216.*

Postojano će se tražiti za tačan razlog znanja, i u slučaju, kad bi bili prikazati upitci ; jer neće se vjerovati svjedoku ona okolnost čiji razlog ne bude protumačio.

§ *217.*

Kad svjedoci ne budu neposredno podvrgnuti sudbenosti sudca pred kojim se parnica vodi, uslijed molbe stranke, sudac će odpraviti zamolno pismo zajedno s dokaznim člancima, sudcu čijoj su sudbenosti podvrgnuti svjedoci, nek ih on presluša i njihove izpite pripošlje, obečavajući naknadu dotičnijeh troškova; u tu će svrhu uvoditelj pridružiti molbi toliko primjeraka dokaznijeh članaka, koliko ima sudova što imadu izpitati različite svjedoke. Ali ako je svjedok podložen sudbenosti jednoga parca, on neće moći biti izpitan od sudca, čijoj je sudbenosti njegova osoba podložena, nego ili od sudca mjesta gdje visi parnica, ili od najbližega sudca koji će se u tu svrhu zamoliti.

1. Vidi §§ 9-11 Sudb. Pr.

2. Preslušanje svjedoka koji su podvrgnuti drugomu sudcu, ne može poduzeti sudac parnični, ni ako se predmeti koji se svjedoku imadu pokazati, nahode u kotaru sudca parničnoga (R. V. S. 5 Decembra 1877 Br. 14351.

3. Samo se u ženitbenim parnicama može narediti da se svjedok podvrgnut drugoj sudbenosti, prikaže kod sudca, kod koga visi parnica, da bude izpitan.

4. Vidi opazke k § 212.

5. Osobe koje su podvrgnute sudbenosti Velikog Dvorskog Maršalstva ne mogu bit izpitane nego od tog ureda.

Digitized by Google

§ 218.

Odluka nalegjica molbi s prepisom dokaznijeh članaka uručiće se protivnoj stranci, kojoj će biti prosto poslati svoje osobite upitke zamoljenom sudcu.

1. Ovaj je § popravljen od prevoditelja u smislu § 22 Zakona 16 Maja 1874.

§ 219.

Zamolnica će se bez okljevanja poslati zajedno s dokaznijem člancima sudcu komu je upravljena, s opomenom, da vrh svakoga članka, vrh kojega svjedok dade afermativan odgovor, da ga pita nek reče razlog znanja.

§ 220.

Sudac komu dogje zamolnica, pozvaće svjedoke, preslušaće ih i prosljediće bez okljevanja dotične napisnike sudcu parničnom.

§ 221.

Ako izpit onijeh svjedoka, koji su podvrgnuti sudbenosti sudca parničnog ne bude svršio uz 14 dana, od onoga u komu su položili zakletvu, ili, ako se zategne preslušanje svjedoka podloženijeh drugoj sudbenosti, uvoditelj moraće prijaviti to zakašnjenje sudcu parničnom, a ovaj će nastojati ili kaznenim nalogom, ili obraćajući se stariješini onoga koji ima preslušati svjedoka, da se izpit više ne odgodi.

§ 222.

Tko god bude pozvat od nadležnog svog sudca da svjedoči, moraće se ozvati, i do potrebe, moći će na to biti prisiljen novčanom a i tjelesnom kazni.

1. Tjelesna je kazan zatvor.

2. U obće zatvor bi ukinut kao kazan u gragjanskijem stvarima, ali bi uzdržan u ovom slučaju, zatim u slučajevima

Digitized by Google

naznačenijem u §§ 356, 399 G. P. i napokon bi opet za dugove uveden Zakonom 16 Marta 1884 Br. 35 D. Z. L.

§ 223.

Svaki će svjedok, pošto bude opomenut na posljedice krive zakletve, zakletvom obećati da će kazati čistu istinu vrh onoga što bude pitan bez hinjenja, šarenja, dvoumnosti, da će, to jest govoriti onako kako misli i misliti onako kako govori, bez pristranosti i zlohotnosti za ikoga, i da neće premučati nijednu okolnost; u ostalom biće prosto strankama biti prisutne položenju zakletve i izpitu svjedoka ili osobno ili putem svoga punomoćnika.

1. Ovaj je § preinačen od prevoditelja u smislu § 19 Zakona 16 Maja 1874.

§ 224.

Pušta se dovidnosti sudčevoj način kako uzcijeni bolje opomenuti svjedoka na posljedice krive zakletve po različitom stališu osoba.

1. V. § 3. Zakona 3 Maja 1868 Br. 33 D. Z. L.

§ 225.

Onaj koji se ima zakleti, bio on sveštenik ili svjetovnjak, mužki ili ženska, dok polaže zakletvu, uzdignuće prst palački i dva bližnja prsta desne ruke.

1. Ovo je propis za krstjane u obće.

2. Oni polažu zakletvu pred propećem i dvije užgane svijeće (voščane) § 4 Zakona 3 Maja 1868 Br. 33 D. Z. L.

3. Samo osobe helvetskog vjerozakona polagaju zakletvu, dižući tri prsta bez propeća i svijeća (D. O. 21 Dekembra 1832).

4. Od onijeh, kojima je po propisima vjerozakona što obslužívaju, zabranjeno se kleti, kao n. p. Menonitima, koji podavaju svečanoj svojoj izjavi, istu svetost i valjanost, kao drugi zakletvi, neće se zahtjevati da se zakunu, nego, opomenuvši ih na istinu, koju će obećati da će kazati stisnuvši sudčevu ruku, zadovoljiće se njihovom svečanom izjavom. (Dvorska odluka 10 Maja 1816 Br. 1201).

Digitized by Google

5. Izraelićani polažu zakletvu postavljajući desnu ruku na torah, drugu Mojisesovu knjigu, poglavlje 20 sedmi stih. Dok se kunu moraju držati pokrivenu glavu. (§ 4. Zakona 3 Maja 1868).

6. Za zakletvu muhamedanaca vidi D. O. 26 Augusta 1826 Br. 2217.

§ 226.

Pri zakletvi, nitko se neće moći služiti drugom formulom, nego ovom: „Tako me Bog pomogao."

1. Formula za zakletve, bez razlike vjerozakona što obslužuje onaj koji se kune, jest ovo (§ 1 Zakona 3 Maja 1868).

a) Za svjedoke u gragjanskom i kazuenom postupku:

„Kunem se Bogom Svemogućim i Sveznajućim čistom zakletvom da sam kazao (da ću kazati) čistu i pravu istinu vrh onoga što sam bio izpitan (što ću biti izpitan) od Suda, ništa drugo nego istinu. Tako me Bog pomogao!"

b) Za vještake u gragjanskom i kaznenom postnpku:

„Kunem se Bogom Svemogućim i Sveznajućim da ću izložiti svoje opazke i dati svoje mnjenje po svojem najboljem znanju i duševnosti i po pravilima znanja (zanata, umjetnosti). Tako me Bog pomogao!"

c) Za stranke u gragjanskijem parnicama:

„Kunem se Bogom Svemogućim i Sveznajućim da . . . . (sad dohode riječi zakletve). Tako me Bog pomogao!"

2. Ako se nijemac ima zakleti, napisaće mu se zakletva pak u prisutnosti dvaju svjedoka što poznadu njegove znakove, sudac će mu je pročitati a nijemac će potvrditi znakom svaku pojedinu okolnost, zatim će podpisati obrazac zakletve s dodatkom da potvrgjuje zakletvom istinitost njegovu i tako ga Bog pomogao (D. O. 28 Septembra 1842 Br. 644.

3. Ako se gluho-nijemac ima zakleti, i, znade li čitati i pisati, predaće mu se obrazac zakletve, i opomenuvši ga na posljedice krive zakletve, podpisaće taj obrazac. Ako ne znade čitati i pisati nastojaće se obavijestiti ga o obrazcu zakletve i o opomeni, putem zakletog tomača, sa znakovima što on pozna, i na isti će način položiti svoju zakletvu.

Ne bude li moguće ni jedno ni drugo, onda se neće zakleti (Naredba Ministarstva od 23 Septembra 1850 Br, 12926).

Digitized by Google

§ 227.

Izpitu svjedoka neće moći biti prisutni ostali svjedoci. Njihov će se odgovor redom odmah iza svakoga članka, kao što i iza svakoga upitka napisati, u koliko bude moguće istijem njegovijem riječima ; iza izpita daće mu se napisnik pročitati, ili će mu ga drugi pročitati, a svjedok će ga podpisati. Ako ne umije pisati staviće znak i podpisaće ga tko drugi mješte njega.

§ 228.

Ako svjedok htjetbude pri čitanju zapisnika štogod promjeniti ili pridodati svomu izpitu, ova će se promjena ili dodatak napisati izpod izpita, zadržavajući jednako njegove vlastite riječi ; ali u istom se izpitu neće moći ništa ni promjeniti ni dodati.

1. Prije nego se zatvori preslušanje svjedoka na temelju Ministarske Naredbe 16 Dekembra 1851 Br. 258 (k § 233), svjedok koji je već bio preslušan, moći će biti primljen da nadopuni svoj izpit. (Plenarna Riješitba V. S. od 21 Jula 1868 Br. 6954.

§ 229.

Svjedocima, koji stanuju u mjestu gdje se izpitivaju, neće se ništa platiti, osim radnicima, kojima će se nadoknaditi gubitak vremena po razboritoj sudčevoj volji ; nasuprot, svjedocima koji drugovdje stanuju, uvoditelj će, osim troškova za kočiju što bi tjelesno stanje svjedoka zahtjevalo, platiti umjerene nadnice, što će biti odregjene od sudca izpitaoca.

§ 230.

Svjedoci će se izpitivati u Sudu ; biće ipak sudac uoblašten odrediti da se svjedoci bolestni ili zapriječeni drugom težkom zapriječkom, izpitaju u svom stanu.

§ 231.

Kad se jedna stranka pripusti dokazu po svjedo-

Digitized by Google

cima, u istoj će se megjutomnoj osudi pridržati drugoj stranci protudokaz, ako se učini da je od koje važnosti, imenujući u njoj svjedoke i pripuštene članke. Protudokaz moraće se primiti uz 14 dana od onoga u komu, stranci, koja je bila protudokazu pripuštena, budu priobćeni članci dokaza, jer drugčije se neće više pripustiti.

§ 232.

Za protudokaz obslužiće se sve što je za dokaz propisano.

§ 233.

Pošto budu svi svjedoci što su bili imenovani, izpitani, i njihovi se izpiti budu pridružili parničnijem spisima, obznaniće se o tom obje stranke s opomenom da im je slobodno izvaditi prepise u pisarnici, koja će na svakom zabilježiti dan u komu su bili zaiskani i uručeni.

§ 234.

Uvoditelj će, istina je, moći, bez daljeg postupka, učiniti molbu da se zabilježi ročište za savoj spisa i da se izdade osuda; ali biće mu takogjer dopušteno učiniti dokazno pismo, koje će se prikazati uz 14 dana od onoga u komu mu bude uručena odluka na temelju § 233, ne ubrojivši dan u komu je pitao prepise izpita i sve vrijeme do uključno dana uručenja tih prepisa.

1. Ova su dva zadnja paragrafa preinačena od prevoditelja u smislu Ministarske Naredbe 16 Dekembra 1851 Br. 258 D. Z. L.

§ 235.

Kad bude na vrijeme prikazano dokazno pismo, uručiće se protivnoj stranci za odgovor (protu dokazno pismo) koji će se prikazati uz neodgodni rok od 14

Digitized by Google

dana; a i kad uvoditelj nebi prikazao dokazno pismo, biće ipak prosto protivnoj stranci prikazati svoje, da izvede okolnosti, koje uzcijeni da iz dokaza po svjedocima iztiču na njezinu korist; uvoditelj neće biti više o tomu saslušan; ali će se pismo morati prikazati uz 14 dana odkad mine rok kako gore ustanovljen uvoditelju za prikazanje svog dokaznog pisma, drugčije neće biti više primljeno.

§ 236.

Ali u ova dva pisma neće se moći navesti okolnosti čina ni dokazna sredstva, što ne budu bila navedena prije megjutomne osude izdate za saslušanje svjedoka; drugčije neće se imati nikakva obzira na novosti.

§ 237.

Iza ta dva pisma neće biti strankama dopušteno prikazati nikakvo drugo.

Poglavlje XV.

O dokazu na vječni spomen.

Ovaj se dokaz može ustanoviti na tri načina:

I. Izpravna

a) kao tražitelj (§ 238)

b) kao traženik (§ 240)

c) ako se izprava jedva može čitati (§ 105) (dokaz na vječni spomen ponovljenjem izprava)

II. svjedocima (§ 241)

III. vještacima (§ 250)

§ 238.

Tkogod uzima koje pravo, ako i samo uvjetno prama komu drugomu, bez da naslov njegova zahtjeva

Digitized by Google

bude izpravom dokazan, moći će od njega pitati na svoje troške da mu izdade tu izpravu.

§ 239.

Ako mu ta izprava bude uzkraćena, moći će ga tražiti u Sudu i izvesti svoju tražbu kao po razlogu.

§ 240.

Tko god se boji da će ga drugi tražiti u Sudu, a ima dobrijeh razloga da mu se protivi, ali bez da ima pisanu izpravu, imaće pravo zaiskati da mu protivnik izdade tu izpravu, a ako mu je uzkrati, tražiti ga u Sudu.

§ 241.

Tko god uzima temeljita razloga bojati se da će izgubiti svjedoka prikladna za buduće traženje ili branjenje kojeg svog prava, moći će zaiskati da se izpita taj svjedok na budući spomen, toliko tečajem parnice, koliko prije nego se ona zametne.

§ 242.

Dokaz na vječni spomen moraće se ustanoviti kod onoga sudca, kojemu pripada sudbenost u stvari za čije se traženje ili obranu namjerava učiniti dokaz.

1. O nadležnosti suda vidi § 35 Sudb. Pr.

§ 243.

Sudac će na to saslušati protivnu stranku na ročištu, i zatim će odlučiti, jeli to slučaj u komu se može pripustiti dokaz na vječnu uspomenu, koji svjedoci i vrh kojih članaka, imadu bit izpitani; ako se primi molba za dokaz na vječnu uspomenu, postupaće se po propisima pregjašnjeg poglavlja.

1. Proti odluci, kojom se dozvoljuje dokaz na vječnu uspomenu, nije dopušten utok (§ 17 Zakona 19 Maja 1874).

Digitized by Google

§ 244.

Ali ako pogibao zakašnjenja bude tako hitna, da propis pregjašnjeg § nebi mogao biti izvršen, ili, ako, kad se zaište dokaz na vječnu uspomenu, ne bude tačno poznata protivna stranka, svjedoci će moći biti izpitani samo vrh dokaznijeh članaka ; biće pak sudčeva dužnost dati s ureda obćenite upitke i postojano zahtjevati da svjedok reče pri svakom odgovoru razlog znanja. U tom slučaju, može i protivna stranka, do prikazanja svojeg zadnjeg pisma u parnici, prinjeti osobite upitke i zahtjevati da se povrh njih izpitaju isti svjedoci pod moći već položene od njih zakletve. U slučajevima ovog § sahraniće se pod pečatom u Sudu izpiti svjedoka, i onda će se samo otvoriti, kad sudac megjutomnom osudom pripusti svjedoke izpitane na vječnu uspomenu, ili, ako pripusti i druge svjedoke, netom dovrši njihove izpite.

1. Odkad je svjedocima prosto govoriti što su bili izpitani, a strankama dopušteno prisustvovati njihovu izpitu, zadnja tačka ovog § nema nikakvog praktičnog upravljenja.

Poglavlje XVI.

Prijeki dokaz po svjedocima.

§ 245.

Kad se s jedne ili s druge strane, vrh jedne ili više okolnosti čina, prinesu megju spise parnice pismena svjedočanstva, a protivna stranka bude zadovoljna, da ona budu zakletvom potvrgjena od svjedočitelja, odričuć se svog prava predloženja upitaka, onda će se toliko u pismenom koliko u ustmenom postupku na-

Digitized by Google

rediti ne formalni dokaz, već potvrdu svjedočanstva pod zakletvom. U parnicama na ustmenom postupku, moći će ipak sudac, uz gore rečenu dozvolu protivne stranke, pozvati na ročište same svjedoke i primiti na napisnik njihove izpite u nazočnosti obiju stranaka [imajući obzira na propise § 22], i bez da osudi redoviti dokaz po svjedocima, narediti potvrdu izpita pod zakletvom.

1. Drugi dio ovoga § kao što i § 22 u njem napomenut, poslije zakona 16 Maja 1874 nema nikakvog praktičnog uporavljenja, jer sada stranke mogu isto biti prisutne izpitu svjedoka.

§ 246.

Pošto bude izdata megjutomna osuda za potvrdu zakletvom pismeno prinesenijeh ili ustmeno na roćištu primljenijeh svjedočanstva, dokazujuća će stranka, uz 14 dana od uručenja ove osude, učiniti molbu, da se zabilježi dan za položenje zakletve, drugčije dokaz biće utrnut.

1. Ovaj je § preinačen od prevoditelja u smislu § 17 Zakona 16 Maja 1874.

§ 247.

Na ročište će se pozvati obje stranke i svjedoci; ali ako nebi došla jedna a i nijedna stranka, isto će se zakletva primiti.

§ 248.

Ako se svjedoci u zabilježeni dan ne prikažu, prisiliće se novčanom ili tjelesnom kazni; ali ako oni nebi htjeli dragovoljno potvrditi zakletvom svoja svjedočanstva pred sudcem pred kojim visi parnica, dokazujuća će se stranka utočiti sudcu, čigovoj su sudbenosti oni podvrgnuti, da u tu svrhu dan zabilježi.

1. O tjelesnoj kazni nek se vide opazke k § 222.

Digitized by Google

2. Dokazujuća se stranka neće direktno utočiti sudcu čijoj su sudbenosti podvrgnuti svjedoci što imadu položiti zakletvu, već putem sudca pred kojim visi parnica.

Poglavlje XVII.

O dokazu po vještacima.

§ 249.

Dokaz po vještacima [a takovim se razumiju samo oni koji su dosta vješti da mogu suditi o naravi prijepornog predmeta] neće se moći poduzeti, nego kad bude naregjen megjutomnom osudom ili sudačkom odlukom. Ali sudac neće ga moći narediti, nego kad mu se učini da je potrebit, i dosljedno, pošto nego steče dostatno poznavanje prijepornog predmeta.

§ 250.

Sudačkom odlukom biće ovaj dokaz naregjen na molbu jedne ili druge stranke: 1) Kad se je bojati da će prijeporna stvar promjeniti svoj oblik, prije nego sudac bude u stanju dostatno se o njoj obavijestiti. 2) Kad bi u zakašnjenju bilo takove pogibli, da protivna stranka nebi mogla biti saslušana; 3) Kad, po saslušanju protivne stranke, nebi bilo nikakve protivnosti megju istijem strankama.

1. Ovaj § govori o dokazu po vještacima na vječnu uspomenu, što se naregjuje odlukom.

2. U slučaju pod 1) prije nego se dokaz po vještacima naredi, biće saslušana protivna stranka.

3. Kao što u dokazu po svjedocima na vječnu uspomenu, tako i ovdje, može se pitati da se ustanovi taj dokaz, ili prije nego se parnica zametne, ili prije nego izagje osuda, toliko kad je poznat protivnik koliko kad nije.

Digitized by Google

§ 251.

Kad ovaj dokaz bude naregjen megjutomnom osudom, dokazajuća će stranka u rok naznačen u §§ 210 i 246 učiniti molbu, da se dan zabilježi, a kad to nebi učinila, dokaz će biti utrnut. Sudac će odrediti dan, uru i mjesto za očevid prijeporne stvari, imenovati vještake i jednoga ili dva povjerenika, kad on sam nebi očevid vodio. Kad se u mjestu nalaze vještaci zakonito uoblašteni za takove posle, sudac neće moći imenovati druge; neće moći, bez dozvole stranaka, imenovati ni takove vještake koji, imajući obzira na njihovu umjetnost, zanat i službu, ne zabavljaju se znanostima i poznavanjima, kojima prijeporna stvar pripada.

§ 252.

Kad se očevid naredi sudačkom odlukom, u njoj će se ustanoviti dan i imenovati vještaci, a po potrebi i povjerenici.

§ 253.

Neće se moći pozvati za vještaka onaj, koji akoprem vješt zanatu, bio bi u istoj parnici nesposoban svjedok ili i samo sumnjiv. Ako sudac imenuje takova vještaka, biće slobodno svakoj stranci odbaciti ga, i pitati da bude imenovan drugi. Ali će se ovo morati učiniti uz polovicu roka ustanovljena za očevid; drugčije molitelj neće biti više saslušan.

§ 254.

Kad bude s jedne ili s druge strane odbačen vještak s dovoljnim razlozima, sudac će bez okljevanja imenovati drugoga obavješćujuć redovito protivnu stranku.

§ 255.

Ustanovljujuć dan za očevid, sudac će u isto vri-

Digitized by Google

jeme odrediti razmjernu svotu za troške i narediće njezinu efektivnu ostavu dokazivaocu, osim kad se ista stranka ne bude u tomu sporazumjela sa sudcem i vještacima. On će zatim izvršiti očevid i bez saučestvovanja jedne a i obiju stranaka.

§ 256.

Prije nego se progje na oćevid, sudac ili njegov izaslanik opomenuće vještake shodnim riječima na već položenu prisegu, ili će zaprisеći nezaklete u naročitu svrhu da razvide prijeporni predmet s najvećom marljivošću, i izlože istinito i bistro što sudac uzima znati.

1. Vještaci stalno imenovani opominju se na već položenu zakletvu, dok ostali se vještaci moraju zaprisеći od puta do puta.

§ 257.

Pri očevidu biće strankama prosto učiniti vještacima one upitke i opazke što uzcijene potrebite.

§ 258.

Da očevid imade moć podpuna dokaza, biće potrebita složna izreka obiju vještaka, vrh svakog svojstva što se u prijepornom predmetu ima razvidjeti. Ako se njihova mnjenja ne budu slagala, sudac će ili njegov izaslanik pridodati njima dvojici još i trećega, komu će se dati zakletva kao gore, ili, ako je zaklet, opomenuće se na svoju dužnost.

§ 259.

Istinitim će se držati ono mnjenje, kojemu se pridruži treći vještak. Ne pridruži li se ni jednom ni drugom mnjenju, ponoviće se očevid s drugim vještacima.

§ 260.

Vještaci će što prije bude moguće, i prije nego se stranke iza očevida razstave učiniti svoje izvješće

Digitized by Google

pismeno, i podpisavši ga, prikazaće ga sudcu ili njegovu izaslaniku; ili će izvjestiti na glas izpadke očevida, o čemu će sudac ili njegov izaslanik učiniti tačan i razložen napisnik i učiniće ga podpisati od vještaka; toliko u jednom koliko u drugom slučaju, izvješće će se učiniti samo vrh svojstva prijepornog predmeta, i bez da i napomene o pravima stranaka, prikazaće se odmah sudcu.

§ 261.

Sudac će ili njegov izaslanik pročitati strankama vještačko izvješće odmah i prije nego se one odaleče od mjesta očevida; te ako se nagje što nejasno ili koja druga pogriješka, učiniće ga odmah popraviti, i to će žabilježiti na svrhu izvješća.

§ 262.

Objema je strankama dopušteno izvaditi prepis vještačkog izvješća. Ako je ovaj dokaz bio naregjen megjutomnom osudom, obje će stranke bez daljeg postupka moći učiniti molbu, da se pregje na savoj spisa, i da bude izrečena dotična osuda. Jeli pak bio dokaz naregjen odlukom, obje će se stranke moći služiti vještačkim mnjenjem za temelj svojih prava kako im bude potrebito. U ostalom očevid se u istoj parnici neće moći ponoviti.

1. Iza očevida, stranke mogu prikazati svoje dokazno i protudokazno pismo isto kao i iza preslušanja svjedoka. (D. O. 2 Augusta 1833 Br. 2624).

2. Za to postupaće se po propisima ministarske naredbe od 16 Dekembra 1851 Br. 258 k §. 234.

3. Očevid u redu izvršen, može se ponoviti samo u slučaju § 259.

§ 263.

Procjene, [a to su dokaz vrijednosti jedne stvari]

Digitized by Google

učiniće se po istijem propisima, i zato proti procjeni učinjenoj na redoviti način, neće se moći učiniti protuprocijena; i pošto se glede vrijednosti ne mogu propisati obćenita pravila, procjenitelji biće držani pod zakletvom, očitovati pravu vrijednost, što stvar, na koju pada procjena, ima po njihovu mnjenju, iza zrelog uvaženja svijeh okolnosti; u nepokretninama pak, ima se osobito obzir imati na pravi godišnji dohodak.

1. Vidi Ministarsku Naredbu od 19 Novembra 1887 Br. 19660.

§ 264.

Nijedan se sudbeni očevid neće moći ustanoviti bez temeljita razloga, i kad on bude naregjen, moraće se upotrebljavati dva vještaka i postupati po propisima ovoga poglavlja.

Poglavlje XVIII.

O odlučnoj zakletvi.

Vrsti zakletve jesu:

a) prekidna ili odlučna (§ 265)
b) dopunidbena (§ 276)
c) procijenidbena (§ 278)
d) očitovna (§ 283)
e) od dodatka (§ 194)
f) siromaštva (§ 525)

§ 265.

Stranka koja uzima oblast nagoditi se u parnici, imaće takogjer pravo navratiti svomu protivniku odlučnu prisegu vrh okolnosti čina od njega poricanijeh, i kad nebi imao u svoj prilog nikakav dokaz.

1. Vidi § 1008 G. Z. i § 280 ovoga postupnika.

Digitized by Google

2. Zakletvom se imadu dokazati okolnosti čina iz kojih slijedi obstanak ili neobstanak dotične tražbine, ali nikad se neće moći upravno zakleti: xy dužan mi je 100 fiorina; ta je kuća moja i t. d. (D. O. 18 Februara 1846 Br. 935).

3. Dopušteno je i uz druga dokazna sredstva, navratiti zakletvu u slučaju kad ona nebi uspjela. (Carska Povelja 19 Juna 1847 Br. 1068).

4. Odlučne zakletve nema:

a) kod postupka za smetanje posjeda (§ 14 Ministarske Naredbe od 26 Februara 1861 Br. 27.

b) kod postupka za ukinuće ženidbe (§ 13 Dvorske Odluke 23 Augusta 1819 Br. 1595).

c) kod postupka za sitnice (§ 65 Zakona 27 Aprila 1873 Br. 66 D. Z. L.

5. Zastupnici fiska moraju pitati dozvolu od starije vlasti da navrate prisegu (N. M. 25 Aprila 1856 Br. 8911.)

6. Odvjetnici i punomoćnici mogu navratiti prisegu, ako im je stranka naročito u punomoćju podjelila to pravo, ili podpisala pismo u kojemu je sadržana navrata prisege (D. O. 28 Maja 1789 Br. 1012).

7. Vjerovnik stečajne mase može navratiti zakletvu prezaduženomu, a ako je on ne položi, posljedice će pasti na stečajnu masu. (D. O. 19 Aprila 1841 Br. 518.)

8. Upravitelj stečajne mase može navratiti zakletvu uz privolu odbora vjerovnika.

9. Tutori i skrbnici mogu navratiti zakletvu uz privolu starateljskog dotično skrbničkog suda (§§ 233, 282 G. Z.)

10. Družtva, zadruge i t. d. pri navraćanju zakletve, ravnaju se po propisima svog ustava.

§ 266.

Ako onaj komu bude odlučna zakletva navraćena, ponudi na obranu svoje savjesti, zakoniti protudokaz, moraće mu se dopustiti da ga navede, a kad bi ovaj visio o izpitu svjedoka, biće pripušteni megjutomnom osudom. Ne uspije li protudokaz, neće više moći primiti navraćenu mu zakletvu ni uzvratit je.

Digitized by Google

1. Ovaj § razpravlja o zakletvi koju hoće da *izbjegne* onaj komu je u parnici navraćena, dok § 295 razpravlja o prisezi koju hoće da *zapriječi* protivnik onoga koji bi pripušten na zakletvu.

2. Ako protudokaz u smislu ovoga § ne uspije, moći će isto primiti navraćenu mu zakletvu i uzvratiti je i to na temelju Carske Povelje 19 Juna 1847 Br. 1068 (k § 265) koja ne zabranjuje da se ponudo više dokaznijeh sredstva.

3. Kako se prima i uzvraća zakletva vidi opazke slijedećem §.

§ 267.

Ako u procesu ne ponudi protudokaz na obranu svoje savjesti, treba vidjeti, jeli on primio ili uzvratio odlučnu zakletvu, ili nije dao nikakve tačne izjave. U prvom slučaju mora položiti odlučnu prisegu, a u protivnom će se slučaju držati da je zakletva uzvraćena; u drugom slučaju protivna će stranka biti osugjena da položi uzvraćenu joj zakletvu, i ovu će zakletvu morati položiti bez prigovora. Ako li pak ne bude dao nikakve tačne izjave, biće osugjen da položi zakletvu ili da je uzvrati.

1. Preko procesa sasvim je jednako sudcu dali je stranka primila zakletvu, ili je uzvratila ili nedala nikakvu izjavu ili dala samo nejasnu izjavu. Stoprv iza proglašenja osude — *uvjetne osude* — stranke se imadu izjaviti. Sudac najme, osudi tako i tako, ako stranka kojoj je bila navraćena zakletva, položi tu zakletvu. Onaj, komu je bila navraćena zakletva, mora uz 3 dni, odkad je osuda postala pravomoćnom, učiniti molbu kojom *izjavljuje da prima zakletvu* (§ 272). Vrh ove molbe sudac ustanovljuje dan za položenje zakletve, i, ako je položi, ostaje sugjeno kao gore. — Ali mješte da izjavi da prima zakletvu, može učiniti molbu izjavljujući da uzvraća zakletvu protivnoj stranci — *uzvratiti naročito* — ili može nedati nikakve izjave i tako je *muklo uzvratiti* (274). Protivna stranka mora onda uz tri dni od uručenja te odluke, ako joj je zakletva bila naročito uzvraćena, ili od sutrašnjega dana po onomu što je iztekao za primanje navraćene zakletve, ako je bila muklo uzvraćena, učiniti molbu, izjavljujući da prima za-

Digitized by Google

kletvu, i na ustanovljeno ročište položiti je, i onda ostaje osugjeno protivno onomu što bi bilo osugjeno, da je položio zakletvu onaj komu je bila navraćena (§ 274). Ne izjavi li se za zakletvu ili ako je ne položi u ustanovljeni dan osta)e sugjeno isto kako da je zakletvu položio onaj komu je bila navraćena (§ 274). Ako se izjavi za zakletvu onaj komu je bila navraćena, a na ustanovljeno je ročište ne položi, ostaje osugjeno protivno onomu što bi bilo osugjeno da je zakletvu položio.

Evo primjera: „B će platiti A-u (tražene) 1000 fiorina ako A položi slijedeću zakletvu: „„„kunem se da dne 1 Aprila 1873 nijesam primio od B-a na ostavu 100 vreća muke““ ili ako je B ne položi u ječnijem izrazima (kunem se da sam dne 1 Aprila 1873 predao A-u na ostavu 100 vreća muke) kad bi mu je A naročito ili muklo uzvratio. Izjavi li se A za zakletvu i ne položi li je, ili ako je B ne položi u ječnijem izrazima kad bi mu je A naročito ili muklo uzvratio, biće sugjeno da B nema platiti A-u 1000 fiorina nego samo... (ono što po okolnostima izhodi).“

§ 268.

Kad bi nastala prepirka, može li navraćena zakletva biti uzvraćena, visiće o sudcu da odluči po okolnostima, kako i koliko protivna stranka može biti prisiljena da je položi; a ako sudac izjavi da se zakletva mora položiti, moraće je bez prigovora položiti.

1. Ovaj § razpravlja o slučaju, kad onaj komu je bila uzvraćena navraćena zakletva, cijeni da je ne može položiti, i zahtjeva da budu zakonite posljedice iste kao da ju je položio. Prije svega ima se opaziti, da sudac kad izdade uvjetnu osudu, nema ni najmanje gledati može li navraćena odlučna zakletva biti uzvraćena protivnoj stranci, ili ne, već osuditi kao u primjeru k § 267. Bude li joj naročito ili muklo uzvraćena zakletva, i uzcijeni li da ona nije u stanju položiti uzvraćenu zakletvu a hoće da budu zakonite posljedice iste kao da ju je položila, učiniće uz ono vrijeme, uz koje bi se bila morala javiti za zakletvu, molbu kojom će pitati da bude oslobogjena od položenja zakletve, da se drži kao da ju je položila, i da uzimade iste zakonite posljedice kao da ju je položila. Vrh ove će molbe sudac odrediti ročište, i uslijed dotične razprave odlučiti

Digitized by Google

odlukom. Proti ovo odluci pripusteni su obični zakonski lijekovi. Bude li odlučeno da molitelj ima položiti uzvraćenu mu zakletvu, bez prigovora, ili s kakvom promjenom, moraće uz 8 dni odkad ova odluka postane pravomoćnom, ili uz 14 dana od uručenja odluke treće molbe, učiniti prošnju, javeći se za zakletvu, i na odregjeni rok položiti je, jer drugčije držaće se osugjeno isto kako da je položio zakletvu onaj komu je bila navraćena.

§ 269.

Stranka, koja bude primila odlučnu prisegu vrh okolnosti navedenijeh od protivne stranke, biće držana položiti je samo s dodatkom: u koliko znam i pamtim; ali kad bi stranka imala zakletvom potvrditi okolnosti koje je sama navela, moraće položiti tu zakletvu bez ograničenja.

§ 270.

Svakomu parcu u svojoj parnici, moći će se navratiti odlučna zakletva toliko vrh svojih, koliko vrh tugjih čina; nasuprot onomu koji vodi parnicu, ne u svoje ime već za treću koju osobu neće se moći navratiti odlučna zakletva, nego vrh njegovijeh vlastitijeh čina.

1. Zakon je sasvim taman u pitanjima:

a) Komu se može navratiti zakletva.

b) Tko može položiti zakletvu.

ad a) 1. Zakletva se može navratiti svakomu protivniku: otcu, tutoru, skrbniku (ako osobe od njih zastupane nijesu na zakletvu pripustive), fisku, obćini, zadrugama, upravitelju stečajne mase, nasljednicima i t. d.

2. Samo se punomoćniku ne može navratiti nego vrh njegovijeh vlastitijeh čina.

3. Kad se navraća zakletva fisku, obćinama, zadrugama, u obće juridičnijem osobama, mora se imenovati fizična osoba, koja će zakletvu položiti (Riješitbe Vrhovnog Sudišta od 24 Jula 1872 Br. 7036, 30 Dekembra 1873 Br. 11341 i druga).

4. Odlučna se zakletva može navratiti i trećijem osobama u čija je prava parac nastupio a to su;

Digitized by Google

α) prezaduženomu (D. O. 19 Aprila 1845 Br. 518 k § 265)
β) ustupniku
γ) uputniku (asignantu)
δ) uzazvaniku.

5. Kad je više paraca, zakletva može biti navraćena i naregjena svima, te sad nastaje pitanje: ako svi ne polože zakletvu, već samo nekoji, koje će biti zakonite posljedice. Pozitivnijeh propisa u tom nemamo, već samo Riješenja Vrhovnog Sudišta, koja su u ostalom različita mnjenja: jedna su najme odlučila da je dosta da jedan parac položi zakletvu, a da nastupe zakonite posljedice kao da su je svi položili: ex duobus reis promittendi, alter juravit, alter quoque prodesse debebit (L. 28 § 2 de jurejurando); druga su odlučila sve protivno, najme, da moraju svi položiti zakletvu, jer ako je jedan ne položi, kao da je nije nijedan položio; treća su se pak držala media via, odlučila su najme da zakletva položena koristi samo onijem što su je položili, tako da su se dotične zakonske posljedice, u koliko bijaše moguće, razdjelile, megju sve osobe, što su je imale položiti.

ad b) 1. U ugarskom pravilniku valjadu ovi propisi:

§ 235. Ne dopušta se prisega stranki:

a) koja u vrijeme kad se dogodio čin koji se ima potvrditi prisegom, ne bijaše još navršila četrneste godine; ili

b) koja radi tjelesnih ili duševnih mana, ili po osobitim okolnostima nastavšijem u pojedinom kojem slučaju onoga što valja priseći, nije kadra potvrditi pouzdano i iz vlastitog osvjedočenja. A ni onaj

c) koji je bio sugjen kao krivac zločinstva učinjena prijevarom ili iz pohlepe za dobitkom, u koliko protivnik navede ovaj prigovor u parnici, ne može se pripustiti da položi dopunidbenu i procijenidbenu zakletvu.

§ 236 Ostavlja se razsudi sudca, dali će dopustiti ponugjenu prisegu, takovoj stranci.

a) koja u vrijeme kad se je dogodio čin, o kojem treba priseći, bijaše navršila četrnestu ali ne još osamnestu godinu.

b) koja bijaše osugjena kriva zločinstva kakva mu drago.

c) koja je pala pod stečaj, ili

d) koja se radi razsipnosti nalazi pod sudbenim skrbstvom,

Digitized by Google

2. Pošto naš pravilnik ne govori ništa o tomu, za to neće se u obće imati nikakav obzir na nijednu okolnost, koja bi mogla ili smanjiti vjerodostojnost zakletve, ili učiniti da stranka kojoj je zakletva bila navraćena ne bude u stanju je položiti. Ipak se opaža:

a) Pošto maloljetan koji nije navršio četrneste godine ne može da položi zakletvu kao svjedok (§ 204) ni u kaznenijem poslima (§ 178 Br. 4) ni u postupku za sitnice (§ 43), neće on moći položiti ni ikakvu navraćenu mu zakletvu. Tako naregjuje i dvorska odluka 31 Augusta 1798 Br. 480.

b) Maloljetan koji je navršio četrnestu godinu, položiće je, ako može, ako znade o čemu se radi, drugčije će je položiti tutorstvo.

c) Ako tko radi tjelesnih ili duševnih mana ne može da potvrdi pouzdano i iz vlastitog osvjedočenja, ono što valja da se prisegne, onaj koji navede ovu okolnost moraće to dokazati, a sud će po okolnostima, staviti pod skrbničtvo dotičnu osobu na temelju zakona 9 Augusta 1854 i imenovati joj skrbnika, koji će mješte nje položiti zakletvu. Ako parnični sud ne bude u isto vrijeme i nadležan skrbnički sud, ovomu će se priposlati dotični spisi na dalje uredovanje. Imenovani će skrbnik, po okolnostima, moći zametnuti postupak predvigjen od § 268.

d) Plenarno Riješenje V. S. od 30 Marta 1881 Br. 11703 ex 1880 izjavilo je da osobe naznačene u § 204 ne mogu položiti zakletvu.

§ 271.

Sudac će u osudi tačno odrediti formulu prisege, i kad megju okolnostima, vrh kojih jedna stranka bude drugoj navratila odlučnu prisegu, neke budu očito tugje predmetu parnice, neće na njih imati nikakva obzira, nego će ih izpustiti i kad protivna stranka bude primila zakletvu bez prigovora ikakvoga.

§ 272.

Tko bude osugjen da primi ili da uzvrati odlučnu zakletvu, moraće uz tri dni odkad osuda postane pravomoćnom, to jest, prije nego izteče osamnesti dan ili,

Digitized by Google

ako osuda bude izdata u zadnjoj molbi, uz 14 dana od uručenja osude, dati pismenu izjavu na Sudu vrh jednoga ili drugoga ; drugčije će se držati da ju je uzvratio.

1. Kako bi opaženo k § 267, onaj komu je osudom bila podata odlučna zakletva, mora se uz vrijeme naznačeno u § 272 izjaviti dali je prima ili je uzvraća. A to se zove naročito uzvratiti, jer ako se ne izjavi držaće se da je muklo uzvraćena.

2. Ovaj se rok ne može odgoditi (§ 6 Zakona 16 Maja 1874).

3. Plenarno je Riješenje Vrhovnog Sudišta od 12 Jula 1851 Br. 4830 presudilo, da, ako uvjetna osuda ne bude objema strankama u isti dan uručena, rok od 3 dni naznačen u §§ 272 i 288, počinje teći od dana u komu je osuda postala pravomoćnom za obje stranke. Time je shvaćena namjera zakona, jer bi se gdjekad moglo dogoditi, da jednoj stranci osuda bude uručena i koji mjesec kašnje nego drugoj n. p. ako umre, ako je odsutna, te bi se onda dogodilo da bi se jedna stranka izjavila za zakletvu a sudac bi morao dotičnu molbu držati neriješenu, sve dok bude osuda uručena i drugoj stranci i eventualno sve dok dogje presuda od treće molbe.

4. Plenarno je Riješenje od 12 Siječnja 1859 Br. 14384 presudilo, da zakletva više parcima navraćena, a neprimljena od svijeh, ima se držati muklo uzvraćena. To se sudara s onijem što se reklo u opazkama k § 270 a) 5.

§ 273.

Izjavi li se da prima zakletvu, zabilježiće se u tu svrhu ročište, na komu će je onaj koji ju je primio, položiti, a ako je ne položi, neće više biti primljen, nego će se držati istinitim protivno onomu što bi on bio morao zakletvom potvrditi.

1. Svaka uvjetna osuda mora sadržavati sve posljedice primanja ili neprimanja zakletve, dotično polaganja ili nepolaganja njezina (Vidi primjer k § 267). I ako je u uvjetnoj osudi naregjeno više zakletava n. p. odlučnijeh, dopunidbenijeh, procijenidbenijeh, ili više vrsti njih, mora isto sadržavati sve posljedice u slučaju primanja ili polaganja jedne a ne druge zakletve.

Digitized by Google

§ 274.

Uzvrati li zakletvu, ili ne dade li nikakve izjave u propisani rok, protivna će stranka uz slijedeća tri dni od uručenja izjave druge stranke, ili poslije nego izteče rok ustanovljen za primanje navraćene odlučne zakletve, pitati da se zabilježi dan za položenje naročito ili muklo uzvraćene prisege, i moraće je u naznačeni dan položiti, jer drugčije držaće se istinitim protivno onomu što bi on bio morao zakletvom potvrditi.

§ 275.

Tko je bio osugjen da položi uzvraćenu mu zakletvu, moraće uz tri dni odkad osuda postane pravomoćnom, a, ako osuda bude izdata u zadnjoj molbi, uz 14 dana od uručenja osude, učiniti molbu za polaganje zakletve, drugčije, držaće se istinitim protivno onomu što bi on morao zakletvom potvrditi.

Poglavlje XIX.

O dopunidbenoj i purgatornoj zakletvi.

§ 276.

Kad se jedna stranka ponudi zakletvom potvrditi koju okolnost važnu i odlučnu za riješenje parnice, i vrh nje bude navela ne podpun dokaz, već samo poludokaz, ili više nego poludokaz, sudac će joj moći samo onda narediti da položi odnosno na tu okolnost dopunidbenu zakletvu, kad se i druge okolnosti budu sudarale s njezinom tvrdnjom i učine je vjerodostojnom.

1. Ni ovu zakletvu sudac ne može s ureda narediti, već je mora sama stranka ponuditi.

Digitized by Google

2. U slučajevima gdje je izključena odlučna zakletva (op. 4 k § 265), izključena je i dopunidbena zakletva.

3. Dopunidbena se zakletva ne može uzvratiti, već stranka, kojoj je ta zakletva osudom bila naregjena, mora se u vrijeme naznačeno u § 288, javiti za zakletvu, i u zabilježeni je dan položiti, jer drugčije nastupiće posljedice naznačene u osudi za slučaj nepoloženja zakletve.

§ 277.

Kad stranka, koja uzima dokaza kao što gore, ne ponudi dopunidbenu zakletvu i ne navrati protivniku odlučnu zakletvu na način propisan u prijašnjem poglavlju, neće se moći držati istinitom navedena okolnost ni navratiti protivnoj stranci purgatorna zakletva.

1. Purgatorna zakletva nije ništa drugo nego zakletva znanja n. p.; „Kunem se da A jest ili nije to znao.“ Ovakova se zakletva i na temelju D. O. 1 Februara 1782 Br. 33 ne može nikad navratiti protivnoj stranci.

Poglavlje XX.

O procijenidbenoj zakletvi.

§ 278.

Ako tko 1) bude bez razloga silu upotrijebio proti drugomu; 2) ili bude otugjio, ili pustio da pogine ili da se pokvari koja stvar, znajući da ona pripada komu trećemu, ili da koji treći zahtjeva; 3) ako u odregjeno vrijeme ne bude predao, povratio ili izvršio, što je znao da je njegovo državanstvo predati, povratiti ili izvršiti; u ovijem će se slučajevima pripustiti protivnik da zakletvom dokaže svoju štetu, iznos koje, moraće prije zakletve tačnošću ustanoviti.

Digitized by Google

1. § 273 Ugarskog pravilnika glasi: „Biće pripušten k procijenidbenoj zakletvi, koji je vlastan iskati odštetu ili zadovoljštinu.

2. Vidi § 966. G. Z.

3. Za primanje ove zakletve valjadu ista pravila kao i za dopunidbenu zakletvu.

§ 279.

Oštećenik imaće pravo zahtjevati za naknadu svaku štetu što bude pretrpio s toga što nije na vrijeme primio što mu po pravu igjaše, bilo da se to sastoji u dobitku koji je prestao, bilo u šteti koja je nastala.

1. Ovaj je § preinačen §§ 1295, 1323, 1324 G. Z. koji glase:

§ 1295. Svaki ima pravo iskati od oštetioca da mu naknadi štetu, kojoj je on kriv te mu je učinjena; bila ta šteta prouzročena s toga jerbo se je prkršila kakova dužnost pogodbena ili neodvisno od pogodbe.

§ 1323 Da se naknadi prouzročena šteta, mora svekoliko u prijašnje stanje bit povraćeno ili ako to ne može da bude, ima se platit vrijednost procjene. Ako se obeza naknade tiče samo pretrpljene štete, to se zove naknada štete u pravom smislu; ako se proteže i na dobitak koji je prestao i na zaglagjenje prouzročene uvrijede zove se puno zadovoljenje.

§ 1324. U slučaju da je šteta prouzročena zlom namjerom ili očitom nemarljivošću, ostećenik može iskati puno zadovoljenje, a u ostalijem slučajevima samo naknadu štete u pravom smislu. Po ovijem pravilima, gdje se u zakonima nalazi obćeniti izraz naknada, ima se prosuditi, koja se vrst naknade štete ima dati.

§ 280.

Bude li on procijenio svoju štetu u prećeranoj svoti sudac će je u osudi umjeriti po pravednosti, ali svegj s većim obzirom na oštećenika, i za to pripustiće ga, do potrebe i s ureda, da zakletvom potvrdi umjerenu svotu, i kad se ne bude naročito na to ponudio.

1. Zahtjevanje odštete očito prećerane, može biti umjereno od sudca i u slučaju ogluhe protivne stranke, i može se njezi-

Digitized by Google

no dosugjenje ovisnim učiniti od tražiteljeve procijenidbene zakletve (R. V. S. 15 Aprila 1869 Br. 1791).

2. Ovo je jedini slučaj gdje sudac u ordinarnom postupku može *s ureda* strankama naložiti koji dokaz (V. § 162).

§ 281.

Tko zakonito dokaže da može nešto zahtjevati, ali ne navede dovoljnijeh dokaza da se uzmože ustanoviti iznos njegova zahtjeva, a i ne može imati takovijeh dokaza, imajući obzira na vrstu posla, biće pripušten da dokaže taj iznos što mu pripada zakletvom, u toliko u koliko sudcu iz spisa ne budu proizašli osobiti važni razlozi da umjeri iznos.

1. Ova zakletva nije uprav procijenidbena, već tako zvana afermatorna.

§ 282.

Ali ako se tražitelj bude mogao prije dobaviti dovoljnijeh dokaza, biće isto on pripušten zakletvi, ali će sudac u osudi umjeriti iznos zahtjeva kako bude pravedno, i poslije zrela uvaženja svijeh okolnosti, ali svegj s većim obzirom na protivnu stranku.

Poglavlje XXI.

O zakletvi prijave ili očitovanja.

§ 283.

Tko bude držan prijaviti imetke ili dugove, moraće na zahtjev protivne stranke potvrditi zakletvom istinitost prijave.

1. Ovo je zakletva prijave, dok § koji slijedi razpravlja o zakletvi očitovanja.

2. Vidi § 3 Zakona 16 Marta 1884 Br. 35 D. Z. L. k § 448.

3. Naregjuje se odlukom na molbu tražitelja.

Digitized by Google

§ 284.

Oni za koje se cijeni da znadu za sakriće stvari ili prava o kojem se sumnja, biće držani na zahtjev tražitelja, očitovati sve što znadu da pripada imetku o kojem se radi i zakletvom potvrditi to očitovanje.

1. Ovaj § razpravlja u obće o zakletvi što ima položiti onaj koji znade da se što sakrilo, ali nije sudjelovao u sakriću. Ali D. O. 4 Jula 1846 Br, 2315 odregjuje da megju osobe naznačene u § 284, ubrojene su i one, na teret se kojih sumnja da su prouzročile sakriće. Ove osobe mogu biti po okolnostima i krive kragje, prijevare, pronevjerenja ili sudioničtva u ovim zločinima, a onda će se obustaviti gragjanski postupak, i poslati svi spisi kaznenom sudu.

2. Parnica se mora redovitom tražbom zametnuti i sudiće se osudom.

Poglavlje XXII.

O zakletvama u obće.

§ 285.

Pri polaganju zakletve, neće biti dopušteno upotrijebiti svečanosti ili formule različite od onijeh što su propisane u poglavlju XIV §§ 225 i 226.

1. Što se tiče propisanijeh formalnosti, vidi opazke k § 226.

2. Onijem što imadu položiti zakletvu, moraće se, prije nego je polože, tačno protumačiti njezin sadržaj i pitati ih jesu li spravni zakletvom potvrditi taj sadržaj (D. O 22 Januara 1820 Br. 1645).

3. Stranka koja ne pripada nijednoj vjeroizpovjedi, položiće zakletvu po formuli sadržanoj u § 1 Zakona 3 Maja 1868 Br. D. Z. L. bez obzira na prijašnju njegovu vjeroizpovjed (Plenarno R V. S 1 Maja 1872 Br. 4310).

§ 286.

Svak, koji uzima oblast slobodno razpoložiti pri-

Digitized by Google

jepornim predmetom u naslov dara, moći će oprostiti zakletvu svomu protivniku.

§ 287.

Sudbena se zakletva neće nikad moći zakonito položiti pomoću jednog punomoćnika, nego svegj osobno od onoga koji se ima zakleti.

1. Tko može zakletvu položiti, vidi opazke k § 270.

§ 288.

Tko god uzima potvrditi dokaz ili protudokaz svojom zakletvom, moraće je položiti uz tri dni odkad osuda postane pravomoćnom, to jest prije nego progje osamnesti dan; ili, kad ona bude izdata u zadnjoj molbi, uz 14 dana od uručenja osude; jer drugčije dokaz ili protudokaz biće utrnut.

1. Ovaj § govori o roku uz koji se ima *primiti* (*ne položiti*) dopunidbena i procijenidbena zakletva. § 272 pak razpravlja o primanju odlučne zakletve i posljedicama neprimanja. Za zakletvu prijave i očitovanja ne može se uporaviti ovaj § jer jedna stranka ne može ne položiti zakletvu na štetu protivne stranke, kako bi to bio slučaj, tim više što pitanje tražiteljevo u tražbi sadržano, jest to da traženik položi zakletvu, te kad je sudac pripustio tu zakletvu, hoće reći da je tražba bila umjestna, da je tražitelj dobio pravdu, i da na *izvršenje* osude, traženik *mora* položiti zakletvu, na što ga tražitelj može na temelju § 399 i novčanom i tjelesnom kazni prisiliti, kao kad bi traženik bio osugjen da učini koje mu drago djelo, a on nebi htio, a drugi ga nebi mogao izvršiti mješte njega (D. O. 25 Oktobra 1811 Br. 960).

§ 289.

Ako onaj koji ima položiti zakletvu bude odsutan i ne uzmože se bez velikog troška i truda prikazati da je položi, moraće uz zabilježeno vrijeme putem svoga punomoćnika učiniti molbu, da se pošlje zamolno pismo sudcu mjesta, gdje je on nastanjen, da ovaj pri-

Digitized by Google

mi zakletvu po formuli što će se pridružiti, i da ga poslije povrati zajedno sa spisom zakletve, sudcu parničnom.

1. Stranka koja stanuje izvan kotara gdje je sud parnični i koja ima položiti zakletvu, moći će glavom ili pomoću svog punomoćnika pitati da se zamoli sud, gdje on stanuje, da mu primi zakletvu. Ovo pitanje može stranka učiniti ili u istoj molbi kojom se javlja za zakletvu, ili poslije kad bude zabilježeno ročište za njezino položenje, ali svakako treba da dogje na napisnik podnesaka, prije nego izteče ura zabilježena za položenje zakletve.

§ 290.

Biće slobodno protivnoj stranci biti glavom prisutna položenju zakletve, ili u tu svrhu imenovati drugu osobu, ali ako to ne učini, zakletva će se isto primiti i u njezinoj odsutnosti, a ovo će se napomenuti u zamolnici.

§ 291.

Kad nebi bilo moguće zamoliti drugi sud za primanje zakletve, biće dosta, da onaj, koga je red položiti je, svojeručno podpiše i potvrdi formulu zakletve; ali 14 dana poslije nego prestane zaprijeka, moraće pitati da se odredi ročište da je efektivno položi.

§ 292.

Formula zakletve, podpisana kao gore, i sudu poslana, imaće, za sve vrijeme, za koje zaprijeka bude trajati, moć zakletve formalno položene, i stranka koja je ima položiti, stupiće time u posjed prava što joj pripadaju na temelju osude. Ali samo biće pridržano protivnoj stranci pravo pitati jamčevinu po naravi okolnosti za ono vrijeme, za koje, uzprkos prestanku zaprijeke, druga stranka ne polaga zakletvu.

§ 293.

Od onijeh, koji zarad bolesti ili starosti ne mogu

Digitized by Google

se u Sud prikazati da polože zakletvu, primiće je u njihovom stanu jedan ili dva povjerenika.

§ 294.

Sudac će primiti zakletvu i bez da pozove protivnu stranku, ako je daleko od mjesta Suda; biće joj ipak slobodno prisustvovati ili glavom ili putem svog punomoćnika.

§ 295.

Ako prije nego zakletva bude položena jedna stranka iznagje novijeh dokaznijeh ili protudokaznijeh sredstva, i bude u stanju valjano dokazati, da ta sredstva nije podmučala da produlji ili potamni postupak, obustaviće se zakletva protivne stranke i dopustiće se da uvoditelj navede ta nova dokazna ili protudokazna sredstva.

§ 296.

Ali ako dokaz ili protudokaz ne uspije, neće se moći više zahtjevati da protivna stranka položi zakletvu, nego će se držati položenom.

1. Akoprem § 295 počinje riječima: „ako *jedna stranka* iznagje i t. d." ipak, iz slijedećijeh riječi „obustaviće se zakletva *protivne stranke*" te iz § 296 „neće se više zahtjevati da *protivna stranka* položi zakletvu", proizlazi, da se ovdje razpravlja o slučaju kad se hoće zapriječiti da *protivna stranka* položi zakletvu. Pošto pak ovaj postupnik ne sadržava nikakvijeh propisa, kad se hoće prepriječiti *svoju* zakletvu, slijedi, da je to nepripustivo. Tako naregjuje i Dvorska Odluka 30 Oktobra 1788 Br. 911.

2. Ova odluka sadržava i način kako se ima postupati u slučajevima § 295 i odregjuje; da se vrh dotične molbe ima na ročištu saslušati protivna stranka, koja će se izjaviti samo vrh okolnosti; a) navedena dokazna sredstva pripadaju li baš razpravljenoj parnici; b) jeli ih podmučao zlobno u glavnoj parnici. — Zatim će se osudom odlučiti, pripušta li se ili ne

Digitized by Google

stranka da navede ta nova dokazna ili protudokazna sredstva. Ako se ne pripusti, onda stranka, čija se je zakletva htjela zapriječiti, moraće je položiti: ako li pak bude pripuštena, onda moraće redovitom tražbom prikazati svoje razloge, i š njom će se postupati kako sa svakom drugom tražbom.

3. Propis § 17 Zakona 16 Maja 1874 Br. 69 da se ne pripušta priziv proti megjutomnoj osudi, ne može se uporaviti u slučaju, kad se na temelju § 295 pripusti protudokaz po svjedocima ponugjen proti osudi, u kojoj je riješenje visjelo o zakletvi (R. V. S. 24 Maja 1877 Br. 6093.

§ 297.

Ako onaj koji bude sudbeno ponudio zakletvu, umre prije nego je položi, bilo da je smrt slijedila prije ili poslije osude, držaće se položenom, ako pokojnik ne bude zategnuo njezino položenje prizivom ili na drugi način.

1. Propis ovoga § uporavljiv je i kad stranka, poslije nego primi uzvraćenu joj odlučnu zakletvu, umre prije nego je položi (D. O. 26 Aprila 1792 Br 10).

2. Sasvim su tamne riječi „tko bude sudbeno ponudio zakletvu", da se tomači koja se zakletva ima smatrati sudbeno ponugjenom. U tom valjadu ovi obćeniti propisi: Smatraće se sudbeno ponugjenom zakletva:

a) ako onaj koji je ima položiti podpiše svojeručno molbu kojom se javlja za zakletvu

b) ako je pismo u kojem se zakletva nudi, ili ono u kojem se izjavljuje da se prima uzvraćena zakletva podpisana vlastoručno od onoga što je ima položiti (D. O. 5 Marta 1795 Br. 222)

c) ako je ponugjena putem punomoćnika, odvjetnika (D. O. 5 Marta 1795 Br. 222) ili ne odvjetnika (R. V. S. 6 Novembra 1873 Br. 10704) koji je u posjedu species facti, naloga, ili punomoćja vlastoručno podpisana od stranke i koje sadržava okolnosti što se imadu zakletvom potvrditi.

3. Ako stranka nezna pisati, moraće učiniti znak pred dva svjedoka, a ovi se podpisati kao svjedoci znaku.

4. § 297 nije po analogiji uporavljiv slučaju, kad položenje zakletve postane nemogućnim s razloga što je megjutim

Digitized by Google

stranka postala slaboumna (R. V. S. 24 Dekembra 1872 Br. 11090). U ovom slučaju, punomoćnik ili zastupnik imali bi se na vrijeme (§§ 272, 274, 288) javiti za zakletvu, i pošto bude slaboumnomu imenovan skrbnik, moći će ovaj položiti zakletvu.

5. Isto tako § 297 nije uporavljiv kad položenje zakletve postane nemogućnim za koji drugi uzrok nego li je smrt. (Plenarno Riješenje V. S. 25 Februara 1873 Br. 1487. — I u svakom drugom slučaju, ako se uzmože onaj koji nije u stanju se zakleti, nadomjestiti drugim zakonitim zastupnikom (tutorom ili skrbnikom) moći će ovaj zakletvu položiti.

6. Naravno da ovo nije isto kao za slučaj smrti da se zakletva drži položenom, jer imenovani skrbnik ili tutor, može neznati ništa o okolnostima vrh kojih bi se imao zakleti, i tako je neće položiti, te će nastupiti posljedice nepoloženja zakletve.

7. Postupak u slučajevima § 297 jest ovo: Onaj koji zahtjeva da se zakletva smatra položenom ima, prije nego izteče rok za njezino primanje (§§ 272, 274, 288), ili, ako je već bila primljena, prije ročišta zabilježena za njezino položenje učiniti molbu, vrh koje će se ročište odrediti, i saslušavši protivnu stranku odlukom odlučiti.

§ 298.

Ovaj je propis uporavljiv svjedoku samo onda ako se bude sudbeno ponudio na glas ili pismenom izjavom, da će zakletvom potvrditi svoje svjedočanstvo, protivna stranka privoli ovoj potvrdi pod zakletvom i susljedno bude se odrekla prava predložiti posebne upitke, a zatim se bude izdala osuda za potvrdu pod zakletvom, a smrt bude zapriječila svjedoka da efektivno položi zakletvu bez da onaj, na čiju korist svjedok ima služiti bude zategnuo postupak.

1. Ovo se odnosi na § 245.

§ 299.

Misli li tko da je u stanju dokazati da je protivnik položio krivu zakletvu, predaće sva svoja doka-

Digitized by Google

zna sredstva kaznenom sudcu, koji će po okolnostima s ureda pristupiti na iztragu.

§ 300.

Obtuženik, kad bude uvjeren ili izpovidi da je položio krivu zakletvu, bit će držan naknaditi ne samo štete i troške nego i sve ono što je uslijed zakletve dobio.

1. Vidi § 199 i slijed. K. Z.

§ 301.

Svjedoci i ako izpovjedu da su položili krivu zakletvu, stranka koja bude dobila parnicu uslijed njihovijeh svjedočanstva, neće biti držana da išta povrati. Slobodno će pak biti stranci koja je izgubila pitati naknadu štete od svjedoka koji je izpovidio da je položio krivu zakletvu.

1. Ako stranka koja je dobila bude sukrivom da je svjedok položio krivu zakletvu, isto je kao da je i ona krivu zakletvu položila i biće držana da naknadi protivnoj stranci sve štete i da joj povrati sve što je dobila.

§ 302.

Ali ako svjedoci budu uvjereni da su položili krivu zakletvu, pa kad, ako se izključe njihova svjedočanstva, ostala dokazna sredstva nebi imala barem poludokaznu moć, pobjegjujuća će stranka biti držana povratiti sve što je uslijed zakletve dobila; ako nasuprot, ostala dokazna sredstva uzimadu još moć poludokaza, postupaće se kao što je gore odregjeno za dopunidbenu zakletvu; razumije se, da onaj koji navede svjedoka da položi krivu zakletvu, biće držan ne samo podpuno naknaditi protivnu stranku, nego i pedepsan na temelju kaznenijeh zakona.

Digitized by Google

Poglavlje XXIII.

O savoju ili uskladi spisa za osudu.

§ 303.

Pošto se u Sud prime sva pisma u parnici, zadnje će se pismo protivnoj stranci priobćiti da ga pregleda, i zabilježiće se osmi dan za savoj ili ti uskladu spisa za osudu.

1. Zadnja su pisma duplika, protuzaključnica i protudokazno pismo.

§ 304.

Kad jedna stranka ne prikaže u ustanovljeni joj rok svoje pismo u parnici, protivna će stranka moći učiniti molbu za savoj spisa; a sudac će u tu svrhu zabilježiti osmi dan.

1. Premda se u ova dva § govori da će se zabilježiti osmi dan za savoj spisa, to se ipak u praktici ne čini.

§ 305.

Dok ne bude učinjena molba za savoj spisa biće prosto protivnoj stranci prikazati svoje pismo u parnici i poslije nego izteče ustanovljeni joj rok; ali od dana u koji bude ta molba učinjena, neće moći više biti primljeno, osim kad bi bilo prikazano u isti dan, u koji je i protivnik pitao savoj spisa.

§ 306.

U svakom će sudu biti sudbena osuda odregjena da prisustvuje savoju spisa; i ona će držati tačan napisnik o savojima što budu naregjeni.

§ 307.

Svaka će stranka morati predati spise i priloge priobćene joj od protivne stranke i neće biti držana

Digitized by Google

dopustiti da se predadu drugi, neće pak moći biti prisiljena ni jedna ni druga stranka predati matice, osim onijeh proti kojima je protivnik opazio vidljivijeh mana.

§ 308.

Vrijeme što će se odrediti za savoj spisa biće ono u kojem se Sud obično otvara; a kad uru kašnje nego započme uredovanje jedna se stranka ne bude još prikazati, stranka koja je pristupila moći će poduzeti s odregjenim činovnikom, savoj spisa, predavajući svoja vlastita pisma u parnici i svoje priloge, biće joj takogjer slobodno pitati da se odgodi ročište i protivna stranka da bude prisiljena primjerenom globom, predati priobćene joj priloge.

§ 309.

Kad se nijedna stranka nebi prikazala bez da pismeno ne jave za razlog, čega radi ne uzmože savoj slijediti, činovnik za to odregjeni izvjestiće sudca o toj odsutnosti a ovaj će nametnuti objema strankama primjerenu globu, i narediće da se izvrši savoj u treći susljedni dan pod prijetnjom da će upasti u dvostruku kazan.

1. Ovaj § akoprem ne bi zakonom ukinut ipak praktično nikad se ne uporavlja. — I baš na temelju § 1. Sudac ne postupa nikad (osim slučajeva naročito u praviluiku naznačenijeh) s ureda. Ako se dakle stranke drugčije nagode, sudac ih ne može prisiliti da to prijave sudu a tim manje namećati im globe. Sudac će staviti spise ad acta a strankama će poslati odluku da pošto se nije nijedna stranka prikazala na savoj, da ovaj nije slijedio, i da će se na molbu jedne ili druge stranke zabilježiti novo ročište.

Ako s uzroka javnog ili službenog interesa komu je stalo da svrši koja parnica, onda će se moći prisiliti, ne stranka koja može odstupiti i nagoditi parnicu, već stranka koja to ne može učiniti, neka proslijedi parnicu odnosno neka se prikaže na savoj spisa.

Digitized by Google

Ali i u ovom slučaju sudac parnični neće moći to učiniti, već onaj sudac komu je do toga stalo. A to bi bilo:

a) pupilarni ili skrbnički sudac, tutarstvu i skrbniku ;

b) fidekomisarni sudac, onomu što zahtjeva fidekomis kano fidekomisarno dobro ;

c) ventilatorni sudac, objema strankama, kada ventilacija nasljedstva visi, jer su toboži baštinici u pravdi sbog prava nasljedstva.

d) stečajni komesar, stečajnom upravitelju.

2. Samo u parnicama za uništenje ženidbe, ako je uzrok uništenja javnog prava, sudac će parnični paziti i do potrebe prisiliti stranke da se prikažu na savoj spisa.

§ 310.

Od svijeh pisama u parnici i dotičnijeh priloga, učiniće se kazalo, koje će podpisati toliko stranke ili njihovi punomoćnici, koliko gorerečeni činovnik. Biće ipak dopušteno svakoj stranci učiniti to kazalo i prije i u svom stanu, da ga imadu spravna u Sudu.

1. Opazit je ovdje, da, kako se lasno može s ovijeh i s §§ 32, 38, 43 razabrati, zakon govori o savoju spisa u pismenom postupku. U ustmenom postupku nema pisama stranaka pismeno podnesenijeh, već ustmeno na ročištu izvedenijeh, i za to zakon odregjuje u § 313 da se ima učiniti popis ili ti izkaz priloga. Vidi dalje § 25 i opazke k §§ 313 i 328.

§ 311.

Nastane li pri savoju koja prepirka zbog predaje koje izprave, predaće se megju spise prijeporna izprava, ali će se zabilježiti prigovor podignut od protivne stranke.

§ 312.

Svaki put kad Sudac glavom nebi bio prisutan savoju, činovnik odregjeni da prisustvuje, predaće mu odmah savite spise.

§ 313.

U ustmenijem parnicama, načiniće se posebni po-

Digitized by Google

pis ili izkaz izprava, što svaka stranka prilaže i predaje s tačnom naznakom vrsti i nadnevka izprave, kao što još i stranke što ju je predala, a ovaj popis, koji će biti podpisan od stranaka ili njihovijeh punomoćnika, biće pridružen napisniku.

Poglavlje XXIV.

O osudi.

§ 314.

Svaki sudac mora u riješenju parnicâ postupati s najvećom mogućnom pospješnosti i odlučiti ih osudom.

1. Vidi § 133 i slijedi C. P. 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.

§ 315.

U svakoj se osudi imadu izraziti i imenovati svi dionici parnice, i to, kad postupak bude pismen, kako budu imenovani u podpisanijem parničnijem pismima ili u punomoćjima; a kad postupak bude ustmen, kako se budu prikazati na ročište bud lično bud punomoćnikom, i to na način da poslije ne bude dvojbe, koje su osobe tu sadržane. Za trgovačka družtva biće dosta da se izrazi ime ili ti tvrdka što družtvo nosi. Iza stranaka izraziće se u osudi tačno i bistro predmet vrh kojega se je pravdalo: osuda ili ti presuda sama biće sastavljena bistro i razumljivo, kako je stranke budu zapitati; ali neće se napomenuti razlozi što su naveli sudca da tako osudi a ne drugčije.

1. Za vanjski oblik osude vidi §§ 205, 211, 213 C. P. 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.

§ 316.

Kad se osudom naredi stranci što je po zakonu

Digitized by Google

da se može parnica svršiti n. p. dokaz, zakletva ili šta slično, sudac će u osudi izraziti rok uz koji će po propisima ovoga pravilnika stranka morati izvršiti, što joj bi naregjeno, kao što i posljedice, kojim će u protivnom slučaju podleći. Ako bi nasuprot iz čina izvirilo, da stranci pripada koje drugo pravo nego li je ono, za koje je predložila svoje pitanje, sudac će joj to moći u osudi pridržati.

§ 317.

Osude se neće u Sudu strankama pročitati ni priobćiti, ali pošto bude osuda izdata, sudac će je uručiti strankama na njihove vlastite ruke, ili na ruke dotičnog njihova zastupnika.

1. Svako će se prvo i zadnje pismo u parnicama (tražba, platežni nalog — osuda) uručiti strankama osobno t. j. na njihove vlastite ruke; ostale se odluke mogu i u stanu njihovu kućanima uručiti.

2. U samom se postupku za sitnice osude proglašuju na razpravi.

§ 318.

Ovaj §. bi preinačen propisom § 23 Zakona 16 Maja 1874 Br. 69 D. Z. L. (u dodatku).

Poglavlje XXV.

O prizivu, previdu i ništovnoj žalbi.

§ 319.

Tko god uzcijeni da mu je osudom, ako i oglušnom, krivo učinjeno, bilo da se žalba tiče glavne stvari ili uzgrednijeh obeza, naloženijeh dokaza ili drugijeh uvje-

Digitized by Google

ta, kao što i sudbenijeh trošaka moći će proti njoj uložiti priziv uz 14 dana od njezina uručenja; ali se priziv ne može učiniti: 1) proti megjutomnijem osudama koje ne budu štetovale glavnomu predmetu parnice: 2) proti osudama kojijem se budu utrnule zajmne uvrijede; 3) proti presudi izdatoj na temelju izpovjesti.

1. Ovaj se rok ne može odgoditi (§ 6 Zakona 16 Maja 1874).

2. Proti nijednoj megjutomnoj osudi nema priziva (§ 17 Z. 16 Maja 1874).

3. Vidi riješitbu k § 296.

§ 320.

Prijavljenje priziva mora biti prikazano sudcu prve molbe. U parnicama na ustmenom postupku, može se priziv i ustmeno prijaviti, i na način, da se stranka pred sudcem izjavi da joj je krivo po toj osudi.

1. U parnicama na ustmenom postupku, iza kako bude izdata osuda ako i megjutomna, mogu se proslijediti ostala pisma, pismenim postupkom, dosta ako stranka hoće, niti je obezana pitati zato dopust u sudca ili protivne stranke, i zato može pismeno prikazati molbu da prima dokaz, dokazno pismo, prijavljenje priziva, izvedenje tegoba, a protivna je stranka onda obezana pismeno odgovoriti. Samo ako se u pismenom prijavljenju priziva bude pitati da se zabilježi ročište za izvedenje tegoba, moraće sudac to i učiniti.

§ 321.

Kad u osudi bude više članaka, prizivnik će bistro izraziti one od kojih se nahodi otegoćen: članci o kojima se tegoba ne bude izraziti, postaće pravomoćnim i neće moći više biti promjenjeni.

§ 322.

S prijavljenjem moći će se prinjeti i dotične tegobe na po se ili ujedno, i to u rok od 14 dana i istom sudcu. Pokle progje ovaj rok, tegobe ne mogu se više primiti, ali prijavljenje priziva zadržava svoju moć.

Digitized by Google

1. Ovaj § do uključno § 326 razpravlja o pismenom prijavljenju priziva i prikazanju tegoba, što se upotrebljava i u ustmenom postupku. § 327 pak razpravlja o ustmenom prijavljenju priziva i izvedenju tegoba.

2. Pošto se uz isti rok imadu prikazati i prijavljenje priziva i tegobe, za to u praktici rijedko se dogagja, da će tko pismeno prijaviti priziv a na po se zatim pismeno ga izvesti, nego se druže zajedno.

3. Rok od 14 dana ne može se odgoditi (§ 6 Zakona 16 Maja 1874).

§ 323.

U prizivnoj tražbi neće bit dopušteno navesti drugijeh okolnosti čina, ni dokaza, osim onijeh na temelju kojih bi izdata osuda prve molbe; u slučaju prekršaja neće se imati nikakva obzira na novosti.

§ 324.

Sudac prve molbe uručiće prijavljenje priziva protivnoj stranci za odgovor što će dati uz 14 dana, i samo će ga onda upravno odbaciti, ako je bilo prikazato odveć kasno, a protivna je stranka megjutim zapitala izvršenje osude. I poslije nego bude priobćeno za odgovor, prijavljenje će se priziva kasno prikazato povratiti ako 1) protivna stranka u svom odgovoru napomene ovo okašnjenje; 2) ako ne prikaže odgovora.

§ 325.

Tegobe kad budu na vrijeme prikazate, uručiće se za odgovor protivnoj stranci na isti način kao prijavljenje priziva odjeljeno od njih, a u prvom se slučaju odgovor na tegobe može prikazati zajedno s odgovorom na prijavljenje.

§ 326.

Odgovor na vrijeme prikazat priobčiće se prizivniku za pregledanje, ali kad nebi bio na vrijeme prikazat, neće više biti primljen.

Digitized by Google

§ 327.

Kad se prijavljenje priziva ustmeno učini, sudac će pozvati na ročište obje stranke uz 14 dana; i, ako osuda ima više članaka, naznačiće one proti kojima je upravljen priziv, primiće na napisnik tegobe i odgovor; i ovaj će napisnik služiti mješte prizivnijeh pisama.

1. Kako se već opazilo k § 320, u ustmenom postupku, i ako se priziv pismeno prijavi, a pita se da se zabilježi ročište za izvedenje tegoba, sudac moraće zadovoljiti tom pitanju.

§ 328.

Sudac prve molbe poslaće s ureda odmah Višemu Sudcu spis prijavljenog priziva, tegobe, odgovor protivne stranke, a ako se obe stranke budu prizvati, onda ujedno njihove prizivne prijave i tegobe i sve parnične spise, što će se megjutim u Sudu sačuvati u dobrom redu, i koji će se redovito saviti u slučajevima prijašnjeg ustmenog postupka, kao što i razloge svoje presude s dopratnim izvješćem. Biće pak dužnost Višega Sudca riješiti parnicu što mu prije bude moguće jednom samom osudom i u slučaju kad se budu obje stranke prizvati, a zatim priposlati osudu sa svim spisima sudcu prve molbe, a u slučaju kad bi osuda prve molbe bila preinačena, pridružit joj i razloge od kojih će se prijepis strankama izdati na njihov zahtjev.

§ 329.

Vrh članaka, proti kojima se stranka nije naročito prizvala, dozvoliće se bez okljevanja, uslijed molbe pobjedonosne stranke, ovrha, pošto izteče rok priziva; ali odnosno na članke, proti kojima je priziv umetnut. biće obustavljena svaka ovrha dok ne stigne osuda prizivnog sudišta; ali kad prijeporni predmet bude takav, da pobjedonosna stranka uzima potrebe jamčevine, o-

Digitized by Google

stave, ili drugog privremenog provigjenja, sudac će joj to na njezinu molbu dozvoliti.

1. Vidi §§ 4-8 N. M. od 18 Jula 1859 Br. 130.

2. Propis § 329 uporavljiv je i zahtjevima naknade štete sadržanijem u kaznenoj osudi koja nije još postala pravomoćnom (R. V. S. 28 Novembra 1878 Br. 14127).

§ 330.

Isto će se obslužiti i za previd; ali ovaj nije pripustljiv kad osuda prve molbe bude od Prizivnog Sudišta potvrgjena: i zato ako ona bude stranom potvrgjena a stranom preinačena, previd neće se moći učiniti, nego proti člancima druge osude različitijem od prve.

1. Previdi se dijele u a) redovite, b) izvanredne.

a) Redoviti je previd pripustljiv proti osudama druge molbe, koje preinačuju onu prve molbe, ili, ako preinačuju samo koji članak, proti ovijem člancima.

b) Izvanredni previd proti suglasnijem osudama ili člancima prve i druge molbe, pripustljiv je u ovijem slučajevima:

1.) za očitu nepravicu

2.) u slučajevima kad je pripustljiva ništovna žalba. (D. O. 15 Februara 1833 Br. 2593)

3.) ako je osuda utemeljena na tumačenje ili uporavljenje zakona očevidno pogriješno.

4.) ako je osuda nerazumljiva

5.) ako osuda nadilazi pitanje stranaka.

2. Izvanredni previd ne obustavlja ovrhu suglasnijeh članaka (D. O. 15 Februara 1833 Br. 2593)

3. Obustavlja položenje zakletve (R. V. S. 2 Marta 1870 Br. 2182) jer se ova ne može natrag povlačiti.

§ 331.

Dok su spisi u previdu, pobjeditelj ne može pitati provigjenja što podjeljuje § 329: provigjenja ipak, koja su na temelju rečenog § 329 bila podata, dok su spisi bili kod Prizivnog Sudišta, ostaće nepromjenjena

Digitized by Google

i dok visi Sud u previdu: ako stranka, koja se bude prvi put prizvati, dobije pravdu u drugoj i trećoj molbi, protivna će stranka biti držana naknaditi joj svaku štetu, što prva dokaže da je time oćutjela.

1. Dok su spisi u previdu, pobjeditelj u drugoj molbi ne može pitati provigjenja što § 329 podjeljuje pobjeditelju u prvoj molbi, dapače, ako je ovaj to već postignuo, ne može ni pitati da budu dignuta, već ostaju nepromjenjena, dok ne stigne presuda treće molbe, te, ako i ova bude u prilog pobjeditelju u drugoj molbi, pobjeditelj u prvoj molbi koji je postigao provigjenja § 329, biće držan naknaditi protivnoj stranci sve štete što time bude oćutjela.

§ 332.

Ako jedna stranka cijeni da može dokazati, da izdata osuda sadržava očitu ništetnost, moći će prijaviti ništovnu žalbu. U ovom slučaju, ako bude otvoren i put priziva ili previda, moraće se s rečenom žalbom prijaviti i priziv ili previd, i prinjeti ujedno dotične tegobe.

§ 333.

Ništovna će se žalba prijaviti nižemu sudcu u rok odregjen za priziv, a u ostalom će se obslužiti što je propisano za prizivne tegobe.

1. Obično, osobito u pismenom postupku, združuju se zajedno u jedan spis prijavljenje priziva i ništovne žalbe i dotične tegobe. U ustmenom postupku, kako se već drugovdje opazilo može se prijaviti priziv (previd, ništovna žalba) ustmeno na napisniku i onda se bilježi ročište za tegobe, i protutegobe. Na isti će se način postupati, ako se prijavi pismeno, i pita da se zabilježi ročište za tegobe i protutegobe

2. Kako naregjuje § 490, svaki se spis u parnici mora prikazati najmanje u dvostrukom primjerku, od kojih se jedan — dvostručica — povraća stranci što ga je prikazala, a drugi — jednostručica — se uručuje protivnoj stranci. Na savoju spisa pak, svaka stranka predaje ona pisma što su joj od protivne stranke uručena bila. Ali, pošto u pismenom postupku nema

Digitized by Google

novoga savoja spisa prije neg se pošlju spisi Starijemu Sudu, već se s ureda pridružuju novo nadošla pisma, zato, dvostručica tegoba, pridružiće se savoju, a jednostručica će se uručiti protivnoj stranci za protutegobe; a od ovijeh dvostručica će se takogjer pridružiti savoju, a jednostručica uručiti drugoj stranci za pregledanje. U ovom će smislu glasiti idotične odluke nalegjice tegobama i protutegobama.

§ 334.

Viši će sudac najprvo izpitati ništovnu žalbu, na temelju poslanijeh mu spisa, i, ako je nagje dokazanu i temeljitu, neće moći preći na osudu vrh glavnog predmeta parnice, nego će uništiti osudu nižeg sudca, narediti nov i redoviti postupak prve molbe, naznačujuć mu u tu svrhu s osobitom odlukom razloge uništenja.

§ 335.

Ako pripoznata ništetnost bude slijediti s očite sudčeve krivine, viši će mu sudac narediti da naknadi štetu što su stranke tim okašnjenjem pretrpjele, i troškove, i u tu svrhu ustanoviće rok uz koji će one prikazati potanki iskaz pretrpljene štete, pod prijetnjom, da će izgubiti svako pravo na naknadu, i kad uzima taj izkaz, čuće odnosno na nj nižega sudca, i zatim će s ureda odrediti svotu naknade.

1. Vidi Zakon 12 Jula 1872 Br. 112 D. Z. L. (sindakalni postupak).

§ 336.

Viši će sudac na isti način postupati i kad stranka ne bude prijaviti ništovnu žalbu, a ništetnost iztiče sama po sebi i s ureda sudcu u opremi prizivnog ili previdnog sugjenja. Samo pogriješke, koje ne mjenjaju bitnost stvari ili postupka, na način da, usprkos njima, uzmože se temeljno izdati presuda o glavnoj stvari, neće služiti uzrok proglašenju ništetnosti: ali će viši sudac u riješenju parnice učiniti izvide vrh opaženijeh

Digitized by Google

pogriješaka sudca prve molbe, i pridružiće ih izvješću koje prati spise u slučaju kad bi parnica bila donesena previdnom sudu.

1. Ništovni uzroci jesu:

a) ako sud pri riješenju parnice ne bijaše sastavljen onako kako je propisano (§ 156 C. P. 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.)

b) ako uručena osuda nije prema zaključku udešena (D. O. 21 Augusta 1846 Br. 979.)

c) nenadležnost gragjanskog suda (§ 48 Sudb. Pr.)

d) ako stranke nijesu bile sposobne da na sudu postupaju (Pogl. VI)

e) ako se premučalo prebivalište traženikovo (§ 498)

f) ako osuda bi izdata u oglusi jedne stranke u dan praznika (§ 486).

§ 337.

Nasuprot, ako ništovna žalba bude netemeljita, viši će sudac izdati presudu vrh glavne stvari, odbaciće ništovnu žalbu, i, ako se učini da je objestno podnesena, kazniće razmjerno dotičnu stranku.

1. Kazni reda koje se strankama udaraju jesu novčane globe, koje se u slučaju neizplativosti zamjenjuju razmjernim zatvorom. Vidi u tom pogledu D. O. 18 Maja 1841 Br. 538.

2. U slučajevima objestnijeh ništovnijeh žalba, priziva, previda, utoka, u prvom se redu kazne odvjetnici koji su ih sastavili ili podpisali, a zatim stranka ako ih je sama učinila bez odvjetnika.

§ 338.

Kad prizivni sudac uništi osudu prve molbe, stranka, u čiji je prilog bila izdata ništetna osuda, kao što i isti sudac koji je bio osugjen na izplatu štete, moći će umetnuti tegobni utok previdnom sudcu uz rok od 14 dana od uručenja prizivne presude. Previdni sudac, saslušavši prije prizivni sud, odlučiće, što se tiče utoka nižega sudca, samo tačku, ima li ostati netaknuta osuda za naknadu troškova njemu naloženu; a odno-

Digitized by Google

sno na utok stranke sāmo tačku: ima li se potvrditi ništovna izjava, ili, ima li se narediti prizivnom sudištu da izdade svoju presudu u glavnom predmetu.

1. Svako pismo Starijem Vlastima, ima se prikazati putem Niže Vlasti. Isto tako i utok predvigjen od ovoga § prikazaće se sudcu prve molbe, koji će ga izvješćem poslati sa svim dotičnim spisima Prizivnom Sudištu, a ovo će ga proslijediti Previdnom Sudištu.

§ 339.

Onaj koji cijeni da mu je bilo krivo učinjeno odlukom, moći će proti njoj podnijeti utok Višemu Sudcu, i niži će sudac, na molbu, izdati razloge odluke, proti kojoj stranka kani upraviti utok, a ova će ih pridružiti utoku. Ako bi Viši Sudac našao shodnim narediti nižemu sudcu da reče svoje razloge, moraće se i ove, na molbu, izdati stranci u prepisu.

1. U ordinarnom se postupku proti svakoj odluci može stranka utočiti Starijemu Sudu, osim

a) proti odlukama koje dozvoljuju povratu u prijašnje stanje (§ 482)

b) proti odlukama koje opravdaju izostalu stranku s čega bi izdata oglušna osuda na temelju § 29 (D. O 11 Oktobra 1822 Br. 1900)

c) kad sudac u pismenom postupku na temelju § 4 Zakona 16 Maja 1874 skrati rokove za prikazanje spisa u parnici (§ 4 rečenog zakona)

d) proti odlukama koje naregjuju dokaz na vječnu spomen (§ 17 rečenog zakona)

e) proti odlukama koje naregjuju sudbenu ostavu koje izprave (§ 319 br. 1.)

f) proti odlukama koje dozvoljuju zamjenu umrlog svjedoka (R. V. S. 20 Aprila 1876 Br. 4581)

g) proti odluci kojom se ustanovljuje nov rok za dražbu nepokretnina (§ 15 Zakona 10 Jula 1887 Br. 74 D. Z. L.

§ 340.

Ovaj će se utok prikazati ili poslati Višemu Sud-

Digitized by Google

cu, uz rok od 14 dana od uručenja odluke proti kojoj je utok upravljen, u protivnom će slučaju biti odbačen.

1. Utoci se sad prikazaju nižemu Sudcu na temelju N. M. 28 Augusta 1860 Br. 205. D. Z. L.

2. Kako se spisi imadu predati Starijoj Vlasti vidi opazke k § 328.

3. Dopuštene su i brzojavne prijave utoka. (R. V. S. od 30 Oktobra 1867 i 24 Marta 1868 Br. 2398. 3022 G-U)

§ 341.

Kad bude podnesen utok prije nego bude izdata osuda u glavnom predmetu, sudac prve molbe obustaviće riješenje parnice osudom, ali ne tečaj spisâ.

1. Ovaj je § popravljen od prevoditelja u smislu M. N. od 28 Augusta 1860 Br. 205 D. Z. L.

2. Utok proti kojoj odluci, obustavlja samo riješenje parnice osudom, ali ne tečaj spisa. Iznimka: Ne može se razpravljati o tražbi, dok se ne riješi utok proti odluci kojom bi odbačen prigovor nenadležnosti suda (§ 33), sugjene stvari, viseće parnice, nagode i odstupa (§ 35).

§ 342.

Viši će sudac s ureda izpitati stvar kojom se bavi utok, i izdaće što mu prije bude moguće dotičnu presudu.

§ 343.

Ako viši sudac potvrdi odluku nižega sudca, ne može se više učiniti dalji utok.

1. Utoci proti odlukama druge molbe — previdni utoci — dijele se kao i previdi u
a) redovite
b) izvanredne

a) Redoviti previdni utok, o komu razpravlja § 345, pripušten je proti nesuglasnijem odlukama prve i druge molbe.

b) Izvanredni prividni utok jest onaj proti suglasnijem odlukama prve i druge molbe. Ovaj je utok pripušten kao i izvanredni previd za slučajeve naznačene u opazci 1. b. § 330.

Digitized by Google

§ *344.*

Ako viši sudac nagje da je utok temeljit, a možda još i prouzročen očitom krivnjom nižega sudca, promjeniće odluku, a u drugom će slučaju osuditi nižega sudca na naknadu štete strankama prouzročene, i troškova, u redu česa obslužiće se propisi § 335.

§ *345.*

Proti toj odluci dopušten je toliko protivnoj stranci koliko sudcu previdni utok, u koliko se jedna ili drugi uzcijeni obterećen; ali toliko jedna koliko drugi dužni su držati se rokova naznačenijeh u § 338.

Poglavlje XXVI.

Prijateljsko poravnanje.

§ *346.*

Biće prosto svakoj stranci predložiti nagodu ili ti prijateljsko poravnanje toliko u Sudu, koliko izvan Suda; time da ako nema pismene izjave prikazane od obje stranke, neće se moći obustaviti tečaj parnice u nijednoj česti; nego će Sud imati svoj slobodni tečaj. Ali i zato sudac će morati odmah iznova preuzeti svoje držanstvo, netom jedna stranka to zaište.

§ *347.*

Sudac će moći nastojati na dobar način i razboritošću da navede stranke na prijateljsko poravnanje, ali neće nikad to moći učiniti neudobnijem opomenama, a tim manje predstavljajući u tu svrhu svoju sudačku Vlast. Čim jedna stranka ustmeno ili pismeno odbije predloženo joj poravnanje, prekinuće odmah dogovaranja.

Digitized by Google

§ 348.

Dogovaranje za prijateljsko sudbeno poravnanje može zaiskati svaka stranka, i sudac prve molbe može ga s temeljitijeh tvarnijeh razloga predložiti i bez osobitog pitanja stranke. Ipak će se i onda proslijediti bez prekidanja tečaj parnice bez da se obustavi ijedan spis, osim kad bi obje stranke bile u tom složne. Poslije neg bude od sudca prve molbe izdata osuda, neće se sudbeno privoljeti dogovaranju za prijateljsko poravnanje, nego samo uslijed naročite molbe obiju stranaka.

Poglavlje XXVII.

O obraničkijem razsudama.

§ 349.

Biće slobodno strankama podvrći svoje parbene poslove izreci jednog obranika; ali pristatna pogodba neće biti obezna nego kad bude sklopljena u pismu, kojoj će biti posljedica da jedna stranka neće moći odstupiti bez privoljenja druge.

§ 350.

Onomu koji bi imao riješiti parnicu kao redoviti sudac, ili koji bi samo imao dati svoj glas, nije dopušteno, a u obće nitko nije držan primiti se službe obranika, ali tko se je primio, držan je riješiti parnicu.

1. Savjetnik suda u službi ne može biti obranikom (D. O. 2 Novembra 1780 Br. 73)

2. Načelnik grada, prisjednici i vijećnici obćinskog vijeća ne mogu ni oni biti obranicima (D. O. 27 Marta 1800 Br 498.)

§ 351.

Obranik će se u riješenju razmirice držati onog

Digitized by Google

reda, što ga budu ustanoviti stranke; ali kad one ništa ne ustanove o načinu postupka, obslužiće se, što je propisano u ovom postupniku.

1. Obranici mogu saslušati svjedoke i činiti da se prisežu, i kriva svjedočba ili zakletva pred njim položena, označuje se zločinstvom prijevare kao kriva svjedočba ili zakletva u sudu položena.

2. Obranici mogu čuti i mnjenja vještaka.

3. Ako su svjedoci i vještaci nastanjeni u području drugog suda, obranici će se obratiti zamolnicom nadležnom sudu da ih presluša. Na isti će se način postupati kad svjedoci i vještaci ne uzhtiju se ozvati pozivu obranika.

§ 352.

Ako se stranke naročito nagode da će stati uz obraničku razsudu, i odreku se svakog utoka proti njoj, biće one držane, u koliko obranik ne prekorači granice primljene oblasti, izvršiti je i neće se moći proti njoj saslušati nijedna stranka, osim u slučaju očite prijevare.

1) Pristatna pogodba obezuje i nasljednike.

§ 353.

Ali kad se stranke ne odreku naročito prava utoka, neće se nikad moći prizvati Prizivnom Sudištu, nego će svaka stranka, poslije nego bude izdata presuda moći zametnuti pravdu pred redovitim sudcem i dovršiti je bez obzira na spise i na obraničku razsudu; ali će se tražba morati prikazati uz 14 dana od uručenja obraničke razsude; drugčije neće više biti saslušana.

1. Ako je slučaj da stranka nije obezana obraničkoj razsudi, može pitati da se proslijedi prekinuta pravda i to uz 14 dana od njezina uručenja; ali ako pravda nebi još zametnuta treba razlučiti, jeli, onaj koji nije zadovoljan, imao u parnici biti tražiteljem, ili traženikom; u prvom slučaju, moraće uz 14 dana od uručenja obraničke razsude, prikazati dotičnu tražbu, u drugom slučaju pak, moraće uz isti rok prikazati zazivnu tražbu.

Digitized by Google

2. Uručenje obraničke razsude, biva putem nadležnog suda.

§ 354.

I razmirica dali je obranički sudac prekoračio granice povjerene mu oblasti, neće se moći predložiti nego kod redovitog sudca prve molbe uz goreustanovljeni rok od 14 dana, pri čemu odnosno na članke obraničke razsude što budu ništetnim izjavljeni, obslužiće se propis pregjašnjeg §.

1. Ako obranička razsuda ili samo koje njezine tačke, budu ništetnijem izjavljene, uz 14 dana od uručenja sudbene osude prve, druge ili treće molbe, moraće onaj koji je pitao i obdržavao da obranička razsuda bude ništetnom izjavljena prikazati svoju tražbu kako je propisano i opaženo u § 353.

§ 355.

Ovrha obraničke razsude zaiskaće se svegj kod redovitog sudca, i obranički sudac neće se nikad prisvojiti vlast dozvoliti koju mu drago ovrhu.

1. Presuda obraničkog sudca, proti kojoj na vrijeme bi podnesena tražba za njezinu nevaljanost, jer su obranici prekoračili granice udjeljene im vlasti, nije, do riješenja parnice, sposobna za ovrhu (R. V. S 11 Marta 1873 Br. 2141) nego samo za osiguranje (R. V. S. 2 Marta 1870 G. U. 4401).

2. Pristatna pogodba postaje ništovnom:

a) Smrću obranika prije nego bude izdata presuda, a ako ih je više i smrću jednoga samoga.

b) Kad obranik neće da se primi službe. Ako se je primio, i neće da izdade razsudu, moći će se prisiliti prisilnijem sredstvima.

c) Kad obranik za nepredvigjenu zapriječku ne uzmogne izvršiti naloga.

3. Ako pristatna pogodba sadržava obezu stranaka, sklopiti u rečenijem slučajevima drugu pristatnu pogodbu i imenovati druge obranike — pactum de compromittendo — ova je obeza valjana, toliko da kad bi jedna stranka prikazala svoju tražbu kod redovitog sudca, protivna joj stranka može podignuti prigovor nenadležnosti suda (Plenarno R. V. S. 4 Marta 1858 Br. 10913).

Digitized by Google

Poglavlje XXVIII.

O zatvoru ili osobnoj uzapti.

§ 356.

Dok visi pravda neće se moći dozvoliti ovrha nijedne vrsti; samo će se moći dozvoliti privremeni zatvor onijeh koji se učine sumnjivim bjega s neizplativosti svojih dugova.

1. Ovaj se zatvor može dozvoliti i za vrijeme od preko jedne godine (D. O. 13 Juna 1806 Br. 768).

2. Osobe izključene od osobnog zatvora jesu:

a) Vojnici u službi (D O. 1 Dekembra 1785 Br. 496)

1. U ovom se slučaju gragjanski sud ima obratiti vojničkoj vlasti, koja će po vojničkijem propisima postupati.

2. Vidi §§ 12 i 14 Sudbenog Vojničkog Pravilnika

3. Osobni zatvor vojnika podvrgnutog gragjanskijem sudovima, preostaje neton dotičnik bude pozvat u vojnike (§ 7. N. M. rata, vlade i pravde od 3 Marta 1867 Br. 52)

b) Dvorski i vladini činovnici (C. P. 25 Oktobra 1798 Br. 436

c) Dvorska služba (D. O. 26 Aprila 1799 Br. 468

d) Upravitelji tvornice pušćanskog praha (N. M. 31 Aprila 1853 Br. 91 D. Z. L.)

e) Generalni konzuli, konzuli, vicekonzuli i njihovi kancleri različitijeh vlada (V. ugovore k § 212).

3. Za hranu uapšenika ima se skrbiti vjerovnik (D. O. 11 Septembra 1784 Br. 335 i 8 Novembra 1784 Br. 361) i plaćati unaprijed dotične svote što će od puta do puta biti po postojećijem propisima za zatvore ustanovljene (D. O. 18 Oktobra 1817 Br. 1379) u redu, jer drugčije biće uapšenik pušten odmah na slobodu (D. O. 8 Marta 1833 Br. 2601)

§ 357.

U tom slučaju, ako onaj koji ište dužnikov zatvor, prinese takovijeh izprava, koje, kad bi bile priposnate dobrijem od protivnika, učinile bi podpun do-

Digitized by Google

kaz zahtjevane tražbine, dozvoliće se zatvor bez oklijevanja.

§ 358.

Nasuprot, ako molitelj ne prinese dostatnijeh izprava, zatvor se neće moći dozvoliti nego iza kako dade dovoljnu jamčevinu za onu zadovoljštinu, što bi drugomu mogla pripadati radi uvrijeda ili šteta.

1. Da se obdrži zatvor dužnikov molitelj mora dokazati:
a) da dužnik nije u stanju platiti dug
b) da se spravlja pobjeći
c) da se njegova tražbina osniva na vjerodostojne izprave, ili da položi dovoljnu jamčevinu.

2. Pod ovijem se okolovštinama može dozvoliti osobni zatvor i prije nego izteče rok za izplatu duga. (D. O. 30 Septembra 1817 Br. 1636)

3. Vidi opazke k § 367.

§ 359.

Osobni zatvor neće moći dozvoliti nego sudac, pred kojim može biti tražen dužnik, čiji se zatvor ište, osim slučaja da se dužnik, već nahodi u bjegu ili barem da se spravlja pobjeći.

1. Zatvor se može zaiskati kod sudca u čijem je kotaru dužnik zatečen (§ 46 Sudb. Pr.)

§ 360.

Ostavlja se mudroj razsudi sudca da odredi, ima li onaj proti komu bi odlučen zatvor, biti držan u svojem stanu, ili ti u javnijem zatvorima, ili na koji se drugi način treba osigurati njegove osobe. Tko uzhtije izbjegnuti obći zatvor, moraće od vremena do vremena plačati unaprijed troškove.

§ 361.

Netom uapšenik dade jamčevinu onomu koji je obdržao zatvor za njegovu tražbinu, ima se zatvor dići

Digitized by Google

i ako je jamčevina podata samo za slučaj bjega ili sakrića uapšenika. A kad nastane dvojba vrh sposobnosti ponugjenje jamčevine, sudac će, saslušavši obje stranke riješiti ovai članak s najvećom pospješnošću što je moguće, i po potrebi, zabilježivši sudbeno ročište.

1. Vidi §§ 1378,1374 Gr. Zak.

§ 362.

Ako stranka koja je zaiskala zatvor, bude ujedno s dotičnom molbom prikazati i redovitu tražbu, riješiće se prepirka bez otezanja, i po mogućnosti uz tri dni ; a kad ne bude u isto vrijeme prikazati redovitu tražbu, moraće je prinjeti uz 14 dana i bez da uapšenik to zaište.

1. Vidi § 6 Zakona 16 Maja 1874 u dodatku.
2. Ova se tražba zove *opravdajuća.*

§ 363.

Ako tražba ne bude na vrijeme prikazata, zatvor biće odmah na molbu uapšenika dignut, i dosudiće mu se primjerena zadovoljština za uvrijede i pretrpljene štete ; a to će se učiniti svaki put kada bude sugjeno da tražbina stranke što je pitala zatvor, ne postoji.

1. V. § 1330 G. Z.
2. Dok uapšenik ne pita da bude dignut zatvor, ovaj neće moći biti dignut, i vjerovnik biće svegj na vrijeme podnijeti svoju tražbu i poslije nego isteče gorerečeni rok od 14 dana.

Poglavlje XXIX.

O uzapti pokretnina koje se nahode u rukama trećega.

§ 364.

Na isti će način vjerovnik imati pravo staviti pod zatvor ili uzaptu, u razmjerju svoje tražbine, pokretne

Digitized by Google

stvari koje pripadaju svomu dužniku i koje se nahode u rukama trećega, i to samo onda, kad njegova tražbina bude u pogibli, radi pomanjkanja dovoljnih dužnikovih sredstva da plati.

1. Poglavlja 28, 29 i 30 razpravljaju o ovrsi za osiguranje još nelikvidiranijeh tražbina, dok poglavlje 31 razpravlja o ovrsi za tražbine već likvidirane.

2. Ovrhe za osiguranje jesu:

a) Osobni zatvor (Pogl. XXVIII)

b) Tvarni zatvor ili uzapta (sekvestar)

α) pokretnina koje se nahode u rukama trećega (Pogl. XXIX)

β) pokretnina koje se nahode u rukama dužnika (§ 378)

γ) plodova i dohodaka nepokretnina (§ 383)

δ) nepokretnina (prenotacija) (§ 384)

c) Sekvestracija t. j. ostava prijeporne stvari

α) čigov je i posjed prijeporan (§ 376)

β) posjednute od traženika (§ 377)

3. Ovo se poglavlje dakle bavi uzaptom pokretnina koje se nahode u rukama trećega. Da se ova obdrži treba

a) da se dokaže barem vjerojatnost da je tražbina vjerovnika u pogibli s nedostatnosti dužnikovijeh sredstva da plati dugove, ili da pokretnine vrh kojih se pita uzapta mogu nestati (§ 364)

b) da molitelj prinese vjerodostojnijeh izprava (§ 366) ili da dade jamčevinu za zadovoljštinu za uvrijede i štete (§ 367)

4. Dokaz pogibli tražbine, prva je potrebština za dozvolu uzapte, i ne može se nadoknaditi jamčevinom. Neimanjem posjeda u vjerovnikovoj pokrajini, nije nipošto dokazano, da dužnik ne posjeduje imetka u drugoj pokrajini (R. V. S. 29 Maja 1860 G -U. 1140.)

5. Pogibao gubitka dovoljno je dokazana prebivalištem dužnika u stranoj državi (R V. S. od 30 Jula 1862 G. U. 1545)

6. Okolnost, da je dužnik nastanjen u inozemstvu, nije dostatna za dokaz pogibli, kako se zahtjeva da se može dozvoliti uzapta za osiguranje (R. V. S od 20 Oktobra 1881 Br. 14295)

7. Dokazano prezaduženje nepokretnog imetka ne oslobagja molitelja uzapte od dokaza da je njegova tražbina u pogibli s nedostatnosti drugijeh platežnijeh sredstva (R V. S. od 15 Jula 1852 G. Z. od 1852 Br. 93).

Digitized by Google

8. isto tako da dužnik u svom prijašnjem boravištu nije ostavio imetka i da se je nastanio u predjel, gdje je otegoćena obrana prava (R. V. S. od 25 Maja 1869 G. U. 1322).

9. ni dokazom podjeljenog dužniku ubožnog prava (R. V. S. od 19 Augusta 1869 G. U. 2614)

10. Svjedočanstvo osoba, o vjerodostojnosti kojih, sudu manjka svaki dokaz, ne može se smatrati dostatnom potvrdom pogibli gubitka. (R. V. S. od 7 Maja 1873 G. U. 4965),

11. isto tako ni pismeno dužnikovo priobćenje da on uza sadanje zapinjanje posala, koje ga dapače sili robu uz gubitak prodavati samo da uzdrži svoju trgovinu u tečaju, nije kadar platiti svoj dospjeli dug (R. V. S. od 18 Jula 1877 G. U. 6524)

12. Što se zahtjeva da se obdrže ostala sredstva za osiguranje, govoriće se u opazkama k dotičnijem §§.

§ 365.

Vrh predmeta povjerenijeh poštarskijem kočijama koji imadu ostati u nasljednijem državama, ne može se uzapta dozvoliti, prije nego se izvrši njihova predaja, i tako isto ne mogu se uzaptiti one stvari, koje se na temelju §§ 402 i 403 ne mogu podložiti ovrsi.

1. Kako uzapta nije ništa drugo nego ovrha za osiguranje dok tražbina nije likvidirana, sasvim je naravno, da se uzapta neće moći dozvoliti vrh onijeh stvari, vrh kojih se ne može dozvoliti ni ovrha.

2. Stvari izključene posve od uzapte jesu:

a) One koje na temelju posebnijeh propisa ne mogu biti predmetom prometa

b) Stvari povjerene poštarskijem kočijama (§ 865) i poštarskijem uredima (§ 30 C. P. 5 Novembra 1837 Br. 240) dok se ne izvrši njihova predaja,

c) Sprave za poštarsku službu (§ 29 rečene C. P.)

d) Dohodci zaklada, zadužbina i milostinja (§ 403)

e) Doplate za rane vojnika, vojničkijeh sveštenika i činovnika (§§ 46 i 48 Zakona 27 Dekembra 1875 Br. 158 D. Z. L.)

f) Milostinje (D. O. 5 Jula 1784 Br. 313)

g) Doznake učinjene od N. V. iz svoje vlastite škrinje, jer se smatraju milostinjom (N. M. od 11 Novembra 1852 Br. 15737.)

Digitized by Google

h) Državne banknote (Čl. 88 Ustava Banke A. U. od 27 Juna 1878 Br. 66)

i) Brodovi i njihove sprave koji su odregjeni za rata da prenašaju erarijalne stvari, dok brod ne stigne na svoje mjesto, izkrca i predade stvari, tako isto i navao dok ne svrše računi s erarom (D. O. 16 Maja 1793 Br. 103).

j) U pogodbama izmegju vojničke vlasti i privatne osobe za prijenos, izključene su od uzapte i ovrhe, stvari koje se imadu poslati, predujmi, i rokovi koji se imadu platiti, i sprave potrebite za prijenos. Ali prije nego bude pogodba izvršena, moći će se pitati i obdržati ovrha i uzapta one svote, što će dotičniku preostati iza konačne likvidacije. (D. O. 13 Maja 1814 Br. 1086). Ova naredba bi D. O. 15 Februara 1815 Br. 1132 protegnuta i na sve druge pogodbe sklopljene od privatnijeh s Erarom.

k) Još nelikvidirane tražbine prama javnijem pjeneznicama (D. O. 18 Februara 1839 Br. 291)

l) Plate nemoćnijeh vojnika (§ 68 Pravilnika plate za vojnike od 16 Januara 1876)

m) Pravo baštinstva (D. O. 3 Juna 1846 Br. 968)

n) Svote plaćene od družtva osiguranja za izgorjene zgrade, ne mogu uzaptom ili ovrhom biti otete svrsi, kojoj su odregjene, da se zgrada opet sagradi. (D. O. 18 Jula 1828 Br 2354)

o) Plate radnika u rudnicama (§ 207 Zakona .23 Maja 1854 Br. 146 D. Z. L.)

p) Cestice od Križa i moći (D. O. 25 Novembra 1826 Br. 2234)

r) Pušćani prah (N. M. 31 Marta 1853 Br. 91 D. Z. L.)

s) Službarina tirolskijeh branitelja domovine (D. O. 27 Oktobra 1839 Br. 383.)

t) Podpore i zajmi dati iz Vladine ili pokrajinske pjeneznice ili iz koje druge javne zaklade u slučaju koje nezgode (Carska Naredba 22 Dekembra 1865 Br. 142.)

u) Duhani i biljegovine uoblaštenijeh prodavalaca (D. O. 13 Novembra 1844 Br. 840)

v) Dobitci na lutrijama (C. P. 13 Marta 1813)

z) Uložnice poštarske štedionice

aa) Odjeće potrebite i orugje potrebito dužniku da dobije svagdanju prehranu za se i za svoju obitelj (§ 440).

Digitized by Google

bb) Predmeti naznačeni u Zakonu 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. u dodatku.

cc) Oficirske doplate za živez (N. M. od 20 Jula 1886 Br. 8638)

dd) Prevozila tugjijeh željeznica (N. M. od 19 Setembra 1886 Br. 14.

3. Izključene su djelomice od ovrhe i uzapte:

a) Bilježničke jamčevine, koje u prvom redu odgovaraju za odštete i plate što dotični bilježnici imadu učiniti odnosno na njihovu službu; a na ono što ostane može se dozvoliti ovrha i uzapta (§ 25 Pravilnika za bilježnike od 25 Jula 1871 Br. 75 D. Z. L.)

b) Plate činovnika i sluga vojničkijeh, gragjanskijeh, dvorskijeh, državnijeh, zemaljskijeh, obćinskijeh i svešteničkijeh, dohodci svešteničkih nadarja, doznake za stan i kamate jamčevine za vojničku ženidbu (Zakon 21 Aprila 1882 Br. 123 D. Z. L.)

c) Plate za službu kod privatnijeh osoba i nagrade za radnje izvršene od osugjenika (Zakon 29 Aprila 1873 Br. 68 D. Z. L.)

d) Pokućtvo (§ 440).

§ 366.

Ako molitelj prinese takovijeh izprava, koje, kad bi ih protivnik dobrijem pripoznao, podpuno bi dokazale dug, dozvoliće se stvarni ili pokretni zatvor bez okljevanja.

1. Vlastiti izvadak iz knjiga onoga koji pita uzaptu, ne može vrijediti kao izprava koja oslobagja od položenja jamčevine, (R. V. S. od Jula 1857 G. Z. od 1858 Br. 56).

§ 367.

Nasuprot, ako molitelj ne prinese dovoljnijeh dokaznijeh sredstva, neće se moći dozvoliti stvarni zatvor, nego iza kako dade dovoljnu jamčevinu za slučajnu zadovoljštinu, što bi traženiku mogla pripadati za uvrijede i pretrpljene štete.

Digitized by Google

1. Paragrafi 366 i 367 podpuno odgovaraju §§ 357 i 358 kad se ište osobni zatvor dužnika. Zatvor dakle bio osobni ili stvarni može se obdržati na dva načina

a) bez jamčevine ili

b) uz jamčevinu.

Bez jamčevine, ako molitelj prinese vjerodostojnijeh izprava. Ne prinese li ih treba da dade jamčevinu za uvrijede i štete, ako hoće da obdrži zatvor. Nego u ovom slučaju nastaje dvostruko pitanje:

a) Jeli ipak potrebito da molitelj prinese kakvu izpravu ako i nedostatnu, ili je dosta da dade jamčevinu?

b) Koja će se jamčevina smatrati dovoljnom?

ad a) Zakon k §§ 358 i 367 kaže: „ako molitelj ne prinese dovoljnijeh dokaznijeh sredstva itd.“ to bi značilo da molitelj mora ipak prinjeti koji dokaz, jer, i ako je istina, da će protivnik, u slučaju netemeljitosti tražbine, biti naknagjen od uvrijeda i šteta, nije pravo, da tko ima novaca, može jamčevinom i bez da prinese ikoji dokaz, zanovijetati drugomu i staviti ga u zatvor. A kojim se novcem može platiti pretrpljeni zatvor? U tom se smislu izjaviše R. V. S. od 17 Februara 1869 — 1 Marta 1869 — 25 Aprila 1876 i 12 Dekembra 1876 Br. G-U. 3297 — 3360 — 6112 i 6315. Dvorska Odluka 29 Maja 1845 (k § 455) upotrebljava iste izraze, te se je i skoro Vrhovno Sudište Riješenjem od 1 Oktobra 1885 Br. 8544 (Jud. Buch N.o 129) izjavilo u gore rečenom smislu.

ad b) § 1374 G. Z. ustanovljuje, koja se jamčevina može smatrati dovoljnom; ali ovo nije slučaj, jer, uzapta i jedne neznatne stvari, može dotičniku nanijeti velike štete, a glede na osobni zatvor pak, trudno će biti ustanoviti i po prilici, koja bi odšteta dužniku mogla pripadati, jer, osim što treba platiti pretrpljeno ograničenje slobode, ne može se znati koliko će zatvor trajati i koje ogromne štete može mu zatvor prouzročiti. — Mora se zato ostaviti sudčevoj razsudi, da od slučaja do slučaja ustanovi koja je dovoljna jamčevina, imajući obzira na stališ dužnikov, na vrstu zatvora što se ište, a ako je stvarni na predmet, i na druge slične okolnosti.

§ 368.

Ako se onaj proti komu se ište uzapta nahodi u

Digitized by Google

istom mjestu, u kojemu stvari što se imadu uzaptiti i osobni sudac dužnika, uzapta će se zaiskati u ovoga sudca. Ali, ako se traženik nalazi u mjestu različitom od onoga gdje se nalaze stvari, kojih se ište uzapta, slobodno je molitelju zaiskati uzaptu u osobnog sudca traženikova, ili u sudca onoga mjesta gdje se nahode stvari što se imadu uzaptiti a ne osoba traženikova.

1. Sudara s § 46 Sudb. Pr.

§ 369.

U odluci kojom se uzapta dozvoljuje, narediće se zadržavaocu uzapćenijeh predmeta, da nikomu ne pusti nijedan dio pod svoju odgovornost, a on će morati poslušati, netom mu naredba bude redovito uručena, i kad bi bio podvrgnut drugoj sudbenosti i ne čekajući od svoje Vlasti dalju naredbu.

§ 370.

Ako se dozvoli uzapta novaca što dužnik ima primiti od javne koje pjeneznice, moraće sudac odmah dostaviti ovu odluku dotičnoj pjeneznici naznačujuć u njoj bistro ime i stališ molitelja, ime i stališ onoga proti komu je uzapta dozvoljena i iznos tražbine za koji je udjeljena uzapta, a pri tom će pjeneznica odmah zabilježiti uzaptu ; u isto će doba sudac s ureda obavijestiti o tomu vlast, kojoj je podčinjena pjeneznica, kojoj bi uručena odluka uzapte.

1. Bude li dozvoljeno više zaloga, doznaka, uzapta, stvari ostavljenijeh u kojoj javnoj pjeneznici, za prednost neće odlučiti vrijeme prikazanja molbe, ni ono kad je bila izdata dotična odluka, već ono od uručenja odluke dotičnoj pjeneznici. (Plenarno R. V. S. od 7 Februara 1855 Br. 13830). Budu li te odluke u isto vrijeme uručene, svijem pripada jednako pravo. (N. M. 9 Maja 1860 Br. 125 D. Z. L.)

2. Postupak u slučaju zaloga, doznake, uzapte

Digitized by Google

a) novaca što dužnik ima primiti od javne koje pjeneznice, uregjen je M. N. 9 Maja 1860 Br. 125 D. Z. L.

b) stvari što dužnik ima kod javnog kojeg zavoda uregjen je dotičnijem ustavima:

α) za banku A. U. Čl. 97 Ustava 27 Juna 1878 Br. 66 D. Z. L.

β) za zavod austrijanske vjeresije za trgovinu i obrt § 65 Ustava 6 Novembra 1855 Br 186 D. Z. L.

γ) za povlašteni obći austrijanski zavod zemljištne vjeresije u Beču, ministarskom Obznanom od 1 Juna 1864 Br. 49 D. Z. L.

c) državnijeh obeznica koje glase na stanovito ime, ili obezom u osobitu svrhu namjenjenijeh, i njihovijeh kamata, uregjen je M. N. Od 2 Jula 1859 Br. 120 D. Z. L.

d) plata, mirovina i drugijeh tražbina prama vojničkom eraru uregjen je okružnicom 8 Aprila 1875 Br. 298 priobćenom M. N. 22 Aprila 1875 Br. 5113.

§ 371.

Stvari stavljene pod uzaptu koje bi se mogle pokvariti, ili ako je njihovo sačuvanje skopčano s velikijem troškovima, prodaće se na molbu jedne ili druge stranke na javnoj dražbi, procijenivši ih prije, a novac što se prodajom dobije predaće se u sudbenu pohranu.

§ 372.

Netom dužnik dade dovoljnu jamčevinu tražitelju za njegovu tražbinu, ima se na molbu prvoga dignuti uzapta, a kad bi nastala prepirka, dali se ponugjena jamčevina može primiti ili ne, ova će se riješiti s najvećom pospješnošću što je moguće, i po potrebi zabilježivši sudbeno ročište.

1. Vidi §§ 1373, 1374 G. Z.

§ 373.

Najduže uz 14 dana od dozvoljene uzapte, vjerovnik će i bez molbe dužnikove, prikazati osobitu tražbu odnosno na tražbinu za koju je zaiskao uzaptu.

Digitized by Google

Ova se tražba ima predložiti kod sudca koji je uzaptu dozvolio. Samo onda kad je uzapta bila zaiskana u sudca mjesta, gdje se nahode uzapćeni predmeti, prosto je stranci, koja je uzaptu obdržala, predložiti svoju tražbu ili ovdje, ili kod redovitog sudca traženikova. Ipak u ovom će se slučaju on morati uz 14 dana opravdati pred sudcem koji mu je uzaptu dozvolio, dokazujući da je prikazao svoju redovitu tražbu osobnom sudcu traženika.

§ 374.

Ako tražba ne bude na vrijeme prikazata, ili ne bude podneseno opravdanje zahtjevano od pregjašnjeg §, dignuće se uzapta na prvu molbu protivne stranke, i dosudiće joj se primjerena zadovoljština za uvrijede i pretrpljene štete; to će se učiniti i svaki put, kada bude sugjeno da tražbina stranke što je pitala uzaptu pokretnina ne postoji.

§ 375.

Kad bi se imala predložiti osobita tražba za obdržanje zadovoljštine, dok traje uzapta, ova će se prikazati sudcu koji je dozvolio, a iza kako bude uzapta dignuta, osobnom sudcu onoga koji ju je izmolio.

Poglavlje XXX.

O sekvestraciji i drugijem privremenijem odredbama.

Ovo poglavlje sadržava pet različitijeh propisa a to su:

a) §§ 376 i 377 bave se o sekvestraciji

b) § 378 bavi se o uzapti pokretnina posjednutijeh od traženika

c) §§ 379, 380, 381, 382, razpravljaju o imenovanju i dužnosti sekvestratara u slučaju sekvestracije.

Digitized by Google

d) § 383 bavi se o uzapti plodova i prihoda nepokretnina, a napokon

e) § 384 razpravlja o prenotaciji kojega prava.

§ 376.

Svaki put kada posjed koje stvari ili kojega prava bude prijeporan megju tražiteljem i traženikom bez da ijedna stranka bude u stanju odmah dokazati svoje pravo, sudac, pred kojim razpra visi, dozvoliće na molbu jedne ili druge stranke, sekvestraciju, ili, ako je moguće, ostavu u sud prijeporne stvari.

1. Od svake prijeporne stvari ili prava može se obdržati sekvestracija. Jeli to pravo vrh koje nepokretnine ili prava upisana u javne knjige, osim sekvestracije moći će se pitati prenotacija na temelju § 384 i zabilježenje obdržane sekvestracije. — Jeli vrh novaca, predmeta ostavljenijeh u kojoj pjeneznici ili sudbenijem ostavama, udjeljena će se sekvestracija zabilježiti u dotične napisnike i postupaće se kao u slučaju uzapte ili ovrhe po propisima naznačenijem u § 370.

§ 377.

Kad tražitelj zatraži stvar ili pravo sada posjednuto od traženika, i dokaže pogibao da ono, dok visi pravda, može traženik otugjiti, pustiti da se pokvari ili oštetiti, moći će, ponudivši dovoljnu jamčevinu za slučajnu štetu traženika, pitati sekvestraciju. Na tu će se molbu odmah zabilježiti ročište, saslušati prigovori traženikovi, i kad bude dokazata pogibao, dozvoliti sekvestracija uz položenje dovoljne jamčevine.

1. Na ročištu će se saslušati prigovori traženikovi samo odnosno na pogibao i dovoljnost jamčevine (D. O. 31 Oktobra 1800 Br. 512).

2. Najmitelj koji na temelju § 1101 G. Z. bude izprosio opisanje pokretnina koje se nahode u najmljenom stanu, nije držan uvjetima § 377. (D. O. 5 Novembra 1819 i Plenarno R. V. S. 25 Septembra 1872 Br. 9473.).

3. Sekvestracija se ima opravdati kao i uzapta i u tom se pogledu imadu obslužiti propisi §§ 373. 374.

Digitized by Google

§ 378.

I stvari za koje se tražitelj ne pravda, a posjednute su od traženika, mogu biti stavljene pod uzaptu u slučajevima kad bi se dozvolio zatvor.

1. Ovaj § bio bi umjestniji bio iza § 364 koji razpravlja o uzapti stvari traženikovijeh koje se nahode u rukama treće osobe, dočim § 378 razpravlja o uzapti stvari traženikovijeh koje se nahode u njegovijem rukama, koja će se dozvoliti u istijem slučajevima i pod istijem okolnostima kad i zatvor stvarni predvigjen od § 364. Dotični postupak dakle biće onaj ustanovljen u XXIX Poglavlju.

§ 379.

Dozvoli li se sekvestracija, stranke biće držane nagoditi se uz 14 dana od onoga u kome bi izdata naredba, ili od uručenja dotične osude, oko imenovanja jednog sekvestratara, i predložiti ga sudcu uz isti rok od 14 dana.

1. U praktici ne postupa se nikad na ovaj način u imenovanju sekvestratara, već u slučaju § 376, po analogiji § 412, tražitelj će ga odmah predložiti u istoj molbi kojom pita sekvestraciju, a sudac će ga imenovati s opomenom traženiku da može uz 14 dana prinijeti prigovore proti imenovanom sekvestrataru, jer drugčije da će ovaj biti potvrgjen. U slučaju pak § 377 na ročištu će se čuti i prigovori proti predloženom sekvestrataru.

§ 380.

Ako se stranke ne nagode u imenovanju sekvestratara, ili svaka predloži drugoga, imenovaće ga sudac na zajedničku njihovu pogibao.

§ 381.

Imenovani će se sekvestratar svegj obskrbiti od sudca odlukom, koja će opravdati njegovu službu, i kojom će ga se opomenuti na dužnost upravljati stvari ili pravom sekvestranim pomnjivošću dobrog ekonoma

Digitized by Google

i predati dobitke i plodove, po naredbama što za veću sigurnost, i čuvši obje stranke, sudac mu udijeli.

§ 382.

Sekvestratar će najdalje uz 30 dana po izmaku svake godine prikazati račune sudcu koji će ih priobćiti objema strankama, i, ako se one drugčije ne pogode, uručiće ih tražitelju za odobrenje ili prinesenje izvida, a unaprijed će se postupati kao i za svaki drugi račun.

1. Sekvestrataru pripada nagrada od § 266 G. Z. kao i tutoru.

§ 383.

Budu li stavljeni pod uzaptu dohodci predmeta, vrh kojega su osigurana stvarnim zalogom druga prava, sekvestratar će tim dohodcima platiti najprvo godišnje kamate i druge obeze koje se odnose na ta prava, a vjerovnik koji je pitao uzaptu neće se moći učiniti naprijed sa svojim pravima, nego vrh dohodaka što budu preostati, pošto se učine ovi odbitci.

1. Ovaj § razpravlja opet o uzapti, i to o uzapti plodova i prihoda nepokretnina.

2. Pri imenovanju sekvestratara postupaće se po propisima §§ 379-382 i 412.

3. Svaka tražbina upisana u javne knjige i osigurana stvarnim zalogom koje nepokretnine, ima istu prednost koju i glavnica za kamate i parničke troškove. Za to, ako koji vjerovnik uzapti dohodke takove nepokretnine, ne može on zahtijevati, da tijem dohodcima bude najprvi on namiren, nego treba najprvo platiti tekuće kamate svotâ prije osiguranijeh, akoprem dotični vjerovnik nije pitao ovrhu vrh plodova i prihoda. Tako odregjuje § 383, D. O. 12 Oktobra 1790 Br. 63 i § 457 G. Z.

4. Uzapta dohodaka nepokretnine treba upisati u javne knjige (§ 411).

§ 384.

Tražitelju pripada pravo da njegovo pravo na traženikove nepokretnine bude predbilježeno u javne knji-

Digitized by Google

ge na to odregjene, e da ga do riješenja parnice nitko ne predteče ili obdrži prednost, š čega, na temelju ovoga, pripadaće mu uvjetno stvarno pravo zaloga, koje, ako tražbina bude pripoznata istinitom, imaće krepost od dana zabilježenja.

1. Onaj §. razpravlja o *prenotaciji*. — Prenotacija nije ništa drugo nego uvjetno pravo na nepokretninu. — Jeli tko zatražio pravo vlastitosti koje nepokretnine, upisane na ime traženika, pitaće prenotaciju ove njegove tražbine (§ 438 G. Z.) Isto tako ako zatraži koje drugo pravo n. p. pravo koje služnosti, pravo polovničko ili kmetsko.

2. Ujedno s prenotacijom može se pitati i sekvestracija na temelju § 377.

3. Prenotacija stvarna prava zaloga na nepokretninu (§ 453 G. Z.) odgovara kod pokretnina uzapti. Samo što se prenotacija obdržava pod drugijem okolnostima nego li uzapta Vidi o tom § 36 Obćeg Zakona zemljištnijeh knjiga od 25 Jula 1871 Br. 95 D. Z. L.

4. Prenotaciju treba opravdati kao što uzaptu i sekvestraciju i u tom pogledu obslužiće se propisi §§ 373, 374. — Vidi § 54 Sudb. Pr. i § 42 obćeg zakona zemljištnijeh knjiga od 25 Juna 1871 Br. 95 D. Z. L.

5. Prenotacija prava zaloga izbrisaće se netom traženik položi dovoljnu jamčevinu (§ 372).

Poglavlje XXXI.

O ovrsi.

§ 385.

Ovrha se neće udijeliti nego a) na sudbenu osudu b) na sudbenu pogodbu.

1. Ovrha će se udijeliti:

a) na pravomoćnu sudbenu osudu

b) na sudbenu nagodbu ili pogodbu.

Digitized by Google

c) na sudbene odluke, naloge, toliko u prijepornim koliko u neprijepornim poslovima (§ 19 C. P. 9 Augusta 1854 Br. 208 D. Z. L.)

d) na pravomoćne kaznene presude (§§ 193, 358, 373 K. P.)

e) na bilježničke spise koji imadu uvjet neposredne ovrhe (§ 3 Zakona 25 Jula 1871 Br. 75 D. Z. L.

f) na obraničke presude (§ 355)

g) na nagodbe učinjene pred policajnom vlasti (D. O. 16 Januara 1801 Br. 516, 8 Juna 1816 Br. 1255 i N. M. 18 Juna 1853 Br. 114)

h) na one sklopljene pred političnijem municipima (D. O. 8 Juna 1832 Br. 2567)

i) na one učinjene pred obćinskijem povjerenicima (§ 8 Zakona 21 Septembra 1869 Br. 150 D. Z. L.)

j) na presude izdate i nagodbe sklopljene pred političnijem vlastima u kmetskijem odnošajima u Dalmaciji (Zakon 11 Januara 1878 Br. 9 D. Z. L.)

k) na platežne naloge poreznog ureda

l) na presude carevinskog sudišta (§ 39 Zakona 18 Aprila 1869 Br. 34 D. Z. L.)

m) na presude obrtnijeh sudova i na nagodbe sklopljene pred njima (§§ 74, 75. Zakona 14 Maja 1869 Br. 63 D. Z. L.)

n) na zadužnice ili drugo obezno očitovanje ili na izvadak iz knjiga Banke A. U. (§ 11 ustava proglašena zakonom 27 Juna 1878 Br. 66 D. Z. L.) ili c. k. obćeg austrijanskog zavoda zemljištne vjeresije (Čl 85 ustava proglašena N. M. 1 Juna 1864 Br. 49)

o) na presude i platežne naloge izdate u sindakalnijem parnicama (§§ 18, 24 Zakona 12 Jula 1872 Br. 112 D. Z. L.)

p) na nagodbe sklopljene u postupku za ekspropriaciju za gradnju željeznicâ (§§ 29 i 36 Zakona 18 Februara 1878 Br. 30 D. Z. L.)

2. Nagodba sudbena, e da se na nju može pitati ovrha, treba da bude sklopljena ili uslijed tražbe ili uslijed naloga pokušanja pomirenja (D. O. 4 Februara 1825 Br. 2072) i da ta nagodba bude uručena strankama. Odreka uručenju nema kreposti (R. V. S. od 6 Maja 1873 G. U. 4958).

3. Glede ovrha koje se imadu izvršiti u inostranijem državama a bijahu odlučene u astrijanskijem državama i obratno

Digitized by Google

glede ovrha koje se imadu izvršiti u ovijem državama, uslijed zamolnice inostranijeh sudova, vidi dodatak k § 455.

§§ 386 i *387*

bijahu preinačeni i mješte njih stupa u krepost Dvorska Odluka 7 Maja 1839 Br. 358 koja glasi:

Kad se tražba bude oslanjati na izpravu koja zaslužuje podpunu vjeru, tražitelj, i u slučajevima koji se označuju za pismeni postupak, moći će pitati, da se zabilježi ročište, i u istoj tražbi zaiskati odnosnu ovrhu da postigne predloženo pravo.

Vrh takove će tražbe sudac odmah narediti ročište na što je kraće vrijeme moguće, s opomenom traženiku, da, kad nebi došao na ročište, držaće se da pripoznaje čine navedene u tražbi, i da će se odlučiti po zakonu vrh ovrhe pitane od tražitelja.

Ako traženik ne pristupi na ročište, ili, pristupivši pripozna na njemu ili u pismu podnesenom sudcu istinitost duga, sudac će odmah odlučiti odlukom, u kojoj, kad bi traženik bio osugjen, ustanoviće mu rok od 14 dana za izplatu, pod prijetnjom ovrhe.

Budu li sa strane traženika podignuti na ročištu prigovori takovi koji se uzmogu odmah riješiti, primiće se izvedenja obiju stranaka i odlučiće se s pospješnošću, dapače, po mogućnosti, još u isti dan, i to osudom.

Podigne li pak traženik takovijeh prigovora s kojih je potrebito da se izdade megjutomna osuda za izvedenje kojega dokaza, ili da se odgodi ročište za dalje razpravljanje parnice, uputiće se dalji postupak po zakonu, to jest prosljediće se po propisima sudbenog pravilnika, dok uzmože biti osudom riješena, ali će se na molbu tražitelja, kad on nebi bio dovoljno osiguran, udijeliti mu osobitom odlukom ovrha za osiguranje do iznosa zatraženog duga i uzgredicâ, do potrebe i porob koji će se moći protegnuti i na dobra traženikova, koja su u smislu § 1425 G. Z. u sudu ostavljena.

1. Ova se tražba zove *ovršna tražba.*

2. Ne može se zahtjevati da tražitelj pridruži tražbi maticu izprave na koju oslanja tražbu. (D. O. 13 Februara 1795 Br. 217).

Digitized by Google

3. Nije potrebito pridružiti nalog pokušanja namirenja (Obznana 30 Juna 1840).

4. Ako je tražbina uvjetna, ovršni će se postupak odrediti, ako se dokaže izvršenje uvjeta (R. V. S. od 21 Aprila 1877 Br. 3667).

5. Ako tražbina izhodi iz sinalagmatične pogodbe, tražitelj će najprvo morati dokazati izvršenje sa svoje strane, da se može uputiti ovršni postupak (R. V. S. od 27 Februara 1866 Br. 1642).

6. I u slučajevima koji se označuju za sumarni postupak moći će se zametnuti ovršni postupak na temelju dvorske odluke 7 Maja 1839 Br. 358 (R. V. S. od 30 Juna 1875 Br. 7238).

§ 388.

U osudi ili sudbenoj pogodbi biće svegj izražen rok uz koji dužnik ima namiriti svoju obezu.

§ 389.

U pogodbama, ustanovljenje roka visi o volji stranaka; ali u osudama ustanoviće se rok od 14 dana, koji će teći od dana izvršenog uručenja osude, proti kojoj se ne može više prizvati, ili proti kojoj se nije prizvalo, iznimkom samijeh dvaju slučajeva; da je tko držan odustati od kojeg djela, ili izvršiti koju radnju ili ti čin; jer u prvom slučaju, neće se onomu na koga pada dužnost, ustanoviti nijedan rok, a u drugom, sudac će ga ustanoviti imajući obzira na narav radnje.

1. Dan uručenja osude, ne broji se u rok uz koji se ima izvršiti obeza.

2. Na temelju § 903 G. Z. za izvršenje obeze, vas je ustanovljeni rok na korist obezne stranke, tako da protivna stranka može pitati ovrhu stoprv petnesti dan iza dana uručenja osude obeznoj stranci.

3. Ne bude li u pogodbi naznačen rok, na temelju § 904 G. Z. obeza se ima odmah izvršiti. — Ali, opaža Giordani, biće oprezno, da vjerovnik sam ustanovi dužniku rok uz koji ima izvršiti obezu naznačenu u nagodbi, a kad on to nebi uči-

Digitized by Google

nio, da bi sudac imao zabilježiti ročište, jer bi dužnik mogao dokazati, da se je rok izpustio za puku pogriješku, dok je ovaj megju strankama bio ustanovljen i nije još istekao. — Izpusti li sudac u osudi ili odluci rok, strankama je otvoren put priziva dotično utoka Starijemu Sudu, inače vjerovnik moći će pitati ovrhu netom osuda ili odluka postane pravomoćnom.

4. Obično svaka osuda ili odluka postaje pravomoćnom uz isto vrijeme uz koje dužnik bi imao izpuniti obezu. Iznimku čine dva slučaja: § 389 i osuda u sumarnom postupku, gdje se obeza ima izpuniti uz 14 dana, dok osuda postaje pravomoćnom uz osam dana, uz koja se zato moraju prinjeti pravni ljekovi.

§ 390.

Izteče li zabilježeni rok, slobodno je tražitelju pitati ovrhu kod sudca koji je izdao osudu, ili pred kojim je pogodba bila sklopljena.

1. Sudovi će oznaniti bilježničku komoru o slučajevima ovrhe proti bilježničkijem jamčevinama (§ 26 Bilježničkog Pravilnika).

2. Slučajevi ovrhe proti občinama javiće se dotičnoj predpostavljenoj Vlasti (N. M. od 29 Aprila 1864 Br. 3563 i 18 Oktobra 1880 Br. 14681).

3) Periodnične obeze nije naslov da se može pitati ovrha za osiguranje neizteklijeh rokova. (R. V. S. 28 Januara 1880 Br 649.

§ 391.

Ako traženik bude držan ustupiti tražitelju nepokretno koje dobro, sudac će na molbu zadnjega odrediti, e da može postići vlastničtvo prenotacijom osude ili pogodbe u javne knjige, ili na druge obične načine, i da bude stavljen u posjed dosugjenog mu dobra.

1. Riječ „prenotacija“ zlo je upotrebljena u ovom §. Kako se je već opazilo k § 384, tražitelj može pitati prenotaciju t. j. uvjetno pravo, još prije nego i pravdu zametne. Ako li pak bude osudom pravomoćnom ili pogodbom pripoznato zatraženo i prenotano pravo, sudac će mu udijeliti „upisanje“ ili ti

Digitized by Google

„uknjiženje njegova prava na temelju osude ili pogodbe, a prenotacija će se izbrisati.

2. Osim upisanja ili ti uknjiženja traženikova prava, sudac će ga staviti i u materijalni posjed dotičnog bića, odregjujući službovnu osobu, koja će mu učiniti simboličnu predaju nepokretnine

§ 392.

Sudac ili starješina mjesta u komu je položeno biće, izvršiće bez okljevanja uz izplatu njegovijeh zakonitijeh pristojbina, nalog sadržan u odluci, koju će mu zamolni sudac u isto doba i upravno priobćiti zamolnim pismom ; i zato staviće tražitelja u stvarni posjed s najshodnijim silovnijem sredstvima.

1. Na temelju § 390 G. P. i 63 Sudb. Pr. prvi stepen ovrhe ima se pitati u sudca koji je izdao osudu ili kod koga bi sklopljena nagodba. Nijesu li stvari koje se imadu ovršiti položene u okružju ovoga suda, sudac će odlučiti ovrhu i zamoliti za izvršenje, sudca mjesta gdje su položene stvari koje se imadu ovršiti. Zamoljeni sudac mora izvršiti nalog, i nema izpitati jeli mogao sudac udijeliti ovrhu, jeli molba redovita, ima li dovoljnog naslova, i t. d. Samo ako glede na ovršni predmet ima kakve zaprijeke, n. p. ako dotična pokretnina po propisima koji postoje u ovom mjestu, izključena je od ovrhe, ako dotična nepokretnina nije upisana u njegove zemljištne knjige i slično, neće izvršiti nalog, već će javiti te zaprijeke sudcu koji zamoljava.

2. Vidi § 94 Obćeg Zakona Zemljištnijeh knjiga od 25 Jula 1871 Br. 95 D. Z. L.

§ 393.

Ako traženik bude držan ustupiti tražitelju koje stvarno pravo na svom nepokretnom dobru, sudac će na tražiteljevu molbu narediti, da se prema osudi ili pogodbi prenese na tražitelja dotično stvarno pravo na traženikovo dobro, anotacijom u javne knjige, ili kako se u dotičnom mjestu običava, i vlast nadležna u mjestu gdje je predmet položen, izvršiće dotičnu naredbu.

Digitized by Google

1. U ovom je § upotriebljena riječ „anotacija“ kako u § 391 „prenotacija“ mješte „upisanja, uknjiženja.“
2. Vidi u ostalom opazke k §§ 391, 392.

§ 394.

Kad traženik bude osugjen da ima predati tražitelju koju izvjestnu pokretninu, sudac će na tražiteljevu molbu narediti tekliću, neka digne pokretninu iz traženikovijeh ruka, i nek je predade tražitelju uz primnicu.

§ 395.

Nahodi li se stvar u trećijem rukama, slobodno je tražitelju tražiti po propisima gragjanskijeh zakona ili samoga posjednika da mu je prodade, ili traženika da mu plati toliko vrijednost stvari koliko svoju štetu, što će se učiniti i ako pokretnine više nema.

1. Vidi § 267 i slijed. G. Z. pak Čl. 306 i slijed. Trg. Zak.

§ 396.

Ako traženik bude držan predati tražitelju koju neizvjestnu pokretninu od stanovite vrsti što on posjeduje, sudac će na tražiteljevu molbu narediti tekliću neka pogje dignuti traženiku onoliko koliko je dužan tražitelju i neka to predade uz primnicu ovomu zadnjemu.

§ 397.

Ne posjeduje li traženik vrstu koju duguje, sudac će tražitelju udijeliti oblast, da je nabavi na najcjeniji za obje stranke način, i da se na teret traženika naplati svoje štete, ili da pita da mu se izplati vrijednost stvari i njegova šteta.

§ 398.

Bude li traženik držan izvršiti kakvo djelo ili radnju, što je moguće da i treći izvrši, sudac će dati

Digitized by Google

oblast tražitelju da je dade izvršiti od trećega na najcjeniji za obje stranke način, i da se na teret traženika nadoknadi od štete, ili da pita da mu se izplati vrijednost djela ili radnje i njegova šteta.

§ 399.

Kad nebi bilo moguće da treći izvrši djelo, sudac će na tražiteljevu molbu prisiliti traženika novčanom ili tjelesnom kazni na izvršenje njegove dužnosti: biće ipak slobodno tražitelju koji nebi zahtjevao izvršenje djela, pitati njegovu vrijednost i naknadu štete.

1. O tjelesnoj kazni vidi opazke k § 222.

§ 400.

Bude li traženik držan platiti tražitelju novčanu svotu, ovaj će u ovršnoj molbi naznačiti ona traženikova dobra, na koja se namjerava naplatiti, i ovaj će mu izbor pripadati, i kad njegova tražbina bude zalogom osigurana.

§ 401.

Kad bi se tražitelj hotio naplatiti novcima što traženik prima iz koje javne pjeneznice, doznačiće mu sudac toliko, koliko odgovara iznosu njegove tražbine, i u tu svrhu dostaviće odmah i pospješno doznaćnu odluku pjeneznici, koja ima izvršiti izplatu, naznačujuć bistro ime i stališ ovrhomolitelja, ime i stališ ovršenika i iznos tražbine, i u isto doba obavijestiće s ureda vlast, kojoj je podčinjena pjeneznica. Pjeneznica ima zabilježiti ovu doznaćnu odluku, a zatim u dotično doba plaćati tražitelju dotične rokove.

1. Ovaj § razpravlja o *ovršnoj doznaci.*
2. Vidi opazke k § 370.

§ 402.

Plate i mirovine carskijeh činovnika ne mogu se podvrći ovrsi nego samo za jednu polovinu.

Digitized by Google

1. Ovaj § i prva tačka § 403 biše preinačeni Zakonom 21 Aprila 1882 Br. 123 D. Z. L.

§ 403.

Dohodci crkovnog nadarja podvrgnuti su ovrsi, s ograničenjem da nadarenomu treba prije svega plaćati trista godišnjih fiorina za hranu. Dohodci zaklada, zadužbina i milostinja ne mogu se nikako podvrći ovrsi.

§ 404.

Ako se tražitelj zadovolji primiti pod platež tražbinu što traženiku pripada prama privatnoj kojoj osobi i što proizlazi od zajma, ostave ili drugog naslova, sudac će mu doznačiti tu tražbinu po mjeri njegove tražbine i daće tekliću nalog, da, dignuvši iz traženikovijeh ruku zadužnicu, koja ne iznosi više nego li tražiteljeva tražbina, predade je ovomu zadnjemu, ili, kad bi zadužnica iznosila više nego li rečena tražbina, zabilježi na nju sudbenu doznaku i povrati je traženiku.

1. Vidi §§ 427, 1392, 1415 G. Z.

§ 405.

Bude li doznačena tražbina osigurana na koju nepokretninu, vlast, pod čijom je sudbenosti položena rečena nepokretnina, izvršiće zabilježenje u javne knjige na to odregjene ili će na drugi način, što se u svakom mjestu običava, providjeti da dobije stvarno pravo, š čega će sudac dostaviti rečenoj vlasti doznačnu odluku.

1. Ovaj § razpravlja o *podzalogu.*

2. Ako je dotična tražbina osigurana na koju nepokretninu, upisanu u zemljištne knjige, tražitelj će pitati uknjiženje prava podzaloga, na teret dotične tražbine.

3. Vidi § 13 obćeg zakona zemljištnijeh knjiga od 25 Jula 1871 Br. 95 D. Z. L.

§ 406.

Tražitelj mora doznaku priopćiti traženikovu du-

Digitized by Google

žniku u ovjerovljenom prijepisu, jer drugčije neće mu pripadati nikakva odšteta proti istomu dužniku, ako bi ovaj prije izplatio dug.

1. Vidi §§ 1395, 1396 G. Z.

2. Najopreznije je da tražitelj ne priobći dužniku ovjerovljeni prijepis doznačne odluke, već da mu sud uruči rubriku molbe s nalegjicom dotičnom, u koju svrhu treba da molitelj prinese potrebite rubrike.

§ 407.

Tražitelj je odgovoran za istinitost tražbine tražitelju doznačene, osim kad bi tražbina postala prijepornom, a tražitelj izpusti navjestiti parnicu samomu traženiku kao početniku.

§ 408.

Tražitelj je odgovoran za izplativost tražbine tražitelju doznačene, do vremena u koje pada njezine iztjerivanje ili ti izplata. Ova odgovornost prestaje ako tražitelj ne pita onda izplatu, ili je redovito primi; š čega traženik, dok ne izteče vrijeme za plaćanje tražbine svomu vjerovniku doznačene, uoblašten je upotrijebiti sredstva potrebita u svrhu da osigura rečenu tražbinu.

§ 409.

Svaki put kad doznačena tražbina postane prijepornom, ili kad tražitelj, obdržavši porob nagje da su dobra novog svog dužnika, nedostatna za svoju sigurnost i izplatu, moći će staviti pod ovrhu druga dobra vlastitosti svog prvog dužnika.

§ 410.

Prosto mu je još poduzeti porob i dalju ovrhu na prava što njegov dužnik ima proti privatnoj kojoj osobi, kako je dalje propisano za ovrhu pokretnina.

Digitized by Google

§ *411.*

Kad tražitelj zapita ovrhu plodova ili dohodaka, sudac će mu, na njegovu molbu dozvoliti pravo zaloga, i u isto će doba narediti, da osuda ili pogodba, u slučaju kad bi se podvrgli ovrsi plodovi koje nepokretnine, bude zabilježena u javne knjige; ili da bude drugčije provigjeno na propisani način za obdržanje stvarnoga prava, i da bude odregjen sekvestratar za pobiranje ovijeh plodova i dohodaka; Vlast, kojoj je podložena nepokretnina, i kojoj će sudac zamolnicom odmah priobćiti odluku koja dozvoljuje prenotaciju, moraće je odmah izvršiti.

§ *412.*

Moraće tražitelj predložiti sudcu sekvestratara, a sudac će ga priobćiti protivnoj stranci s opomenom da joj je prosto uz tri dni prinjeti prigovore, koje bi slučajno proti njemu imala, jer drugčije, da će biti potvrgjen predloženi sekvestratar. Bude li prigovora podnesenijeh, sudac će zazvati na ročište obje stranke, i kad se nebi sporazumjele u osobi sekvestratara, sam će ga imenovati. U ostalom odnosno, na koristi hipotekarnijeh vjerovnika, uporaviće se propisi § 382.

1. I propisi § 383 uporavljivi su i u ovom slučaju.

§ *413.*

Što je bilo u § 411 odregjeno za ovrhu plodova i dohodaka nepokretnina, uporavljivo je takogjer, kad se ovrha vodi proti plodovima i dohodcima tražbine prenotane na koju nepokretninu. Onda nije potrebito imenovanje sekvestratara, nego je dosta, da ujedno sa zabilježenjem u javne knjige i izvršenjem drugijeh propisa za stvarna prava, bude onomu što ima učiniti izplatu, naregjena njihova predaja.

Digitized by Google

§ *414.*

Poduzme li se ovrha za nepredbilježenu tražbinu na plodove i dohodke koje se sastoje iz neke svote novca, učiniće se doznaka tražitelju odmah i bez imenovanja sekvestratara, u mjeri njegove tražbine, i ti će se plodovi plaćati tražitelju uz namirnicu, na temelju doznake ili ti platežnog naloga, što će sudac poslati u isto vrijeme, ili upravno pjeneznici ili onomu koji ima platiti novac.

§ *415.*

Bude li tražitelj pitati ovrhu na nepokretninu, sudac će mu na njegovu molbu dozvoliti porob, samo ako ga nije već stekao prijašnjom prenotacijom ili na drugi način, i narediće, da se po osudi ili sudbenoj pogodbi prenese na tražitelja stvarno pravo, to jest, da mu se dade po običaju mjesta sudbeni zalog, s obezom vlasti mjesta gdje je položena nepokretnina, da odmah izvrši zamolna pisma što će joj biti u tu svrhu od sudca upravljena s najvećom pospješnosti.

1. Prava kupoprodajna i posjeda redovito opisana, što bi dužniku pripadala na nepokretnine, nijesu izključena od ovrhe (R. V. S. od 12 Aprila 1882 Br. 13092 i 13093.)

2. Ovaj § do uključno § 439 razpravlja o ovrsi *nepokretnina.*

§ *416.*

Svaki put, kad vjerovnik, pošto obdrži sudbeni zalog uzhtije dalje postupati u ovrsi, moraće u svakoj molbi dokazati, koje je ovršne stepene prije izvršio.

1. To će dokazati, pridružujući molbi sve prediduće spise i odluke.

§ *417.*

Netom tražitelj obdrži s uspjehom sudbeni zalog, moći će on zaiskati kod sudca pred kojim je položena nepokretnina, njezinu procjenu, i ovaj će mu je odmah

Digitized by Google

dozvoliti i odrediće da se izvrši na temelju propisa Poglavlja XVII.

1. Vidi § 63. Sudb. Pr.

2. Za različite vjeresijske zavode, postoje osobiti propisi.

§§ 418 - 420

biše stavljeni izvan krijeposti M. N. od 16 Dekembra 1851 Br. 258 D. Z. L. i Zakonom 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. čiji se sadržaj vidi iz popravljenog

§ 421.

Kad jedna ili druga stranka učini molbu za prodaju, odmah će se dozvoliti i ustanoviće se u tu svrhu dva roka svaki po prilici od 30 dana, naročito naznačujući dan, uru i mjesto tražbe. Ne prodade li se na prvu dražbu barem za procijenidbenu vrijednost, na drugu će se dražbu prodati nepokretnina i za cijenu nižu od procjene i kad bi kupac bio isti tražitelj.

1. Vidi §. 8 i susljedne zakona 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L.

§ 422

bi ukinut zakonom od 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. u dodatku.

§ 423.

Ne učini li se na drugoj dražbi nijedna ponuda, biće prosto tražitelju ili staviti pod upravu dobro, ili zaiskati novu dražbu, u kojoj će se obslužiti sve što je propisano za drugu dražbu.

§ 424.

Za dražbe većijeh posjeda, sudac će moći po svojoj volji produljiti prvi rok na 60 i do 90 dana, i biće mu u obće prosto, produljiti ili skratiti za dva tri dni rok od 30 dana, samo neće biti dopušteno znatno prekoračiti vrijeme zabilježeno za oba roka.

§ 425.

U dražbenijem će se izrocima izraziti i obznaniti

Digitized by Google

bistro: 1) uvjeti pod kojima će se nepokretnina prodati; 2) dužnost što će imati najbolji nuditelj, preuzeti na se dugove što opterećuju nepokretninu, do pokrića svote što će ponuditi, kad vjerovnici nebi htjeli primiti natrag dug, prije nego izteče rok, koji je bio možda ugovoren za njegov povratak.

1. Uvjet pod 2) bi ukinut po analogiji § 1121 G. Z. i drugijem susljednijem propisima.

2) Izrok treba da sadržava, osim uvjeta dražbe:

a) Tačan opis dražbenog predmeta.

b) Vrijednost procjene

c) Ime ovrhomolitelja i ovršenika

d) Dan, ura i mjesto gdje će se držati dražba

e) Uzrok dražbe (D. O. 3 Marta 1806)

a u ponovljenoj dražbi na temelju zakona od 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. i

f) Cijena što ju je natjecatelj ponudio (§ 15 rečenog zakona)

§ 426.

Dražbeni će se izroci oglasiti po običaju svakog mjesta, i najdalje tri dni pošto bude udijeljena dražba.

1. Dražbeni se izrok mora oglasiti:

a) u Sud, koji je dozvolio dražbu, a ako nije u isto doba i realni sud, takogjer

b) u realni sud, koji će se zamoliti da drži dražbu;

c) u novine odregjene u svakoj pokrajini za oglašenje javnijeh spisa, i to u tri broja izasebice. Za ovu uvrstbu brinuće se stranka koja je zapitala dražbu, i moraće u dan dražbe dokazati odregjenom povjerenstvu da je uvrstila izrok u novine, predajući mu dotične brojeve novine. Samo u predmetima male vrijednosti, moći će sudac osloboditi molitelja od uvrstbe izroka u novine.

d) i još gdje je u svakom mjestu običaj, i gdje stranke zaištu.

§ 427.

Svakomu će se hipotekarnom vjerovniku zabilježenom vrh dobra, uručiti objava prvog oglašenja izroka, i to sudbeno i istodobno s oglašenjem izroka, jer

Digitized by Google

drugčije biće ništetna dražba, osim kad bi najbolji nuditelj preuzeo na se namirenje svijeh zabilježenijeh vjerovnika.

1. Kako bi opaženo k § 421, dosta je obavijestiti hipotekarne vjerovnike uručenjem dotične odluke.

2. Na temelju § 1076 G. Z. mora se o dozvoljenoj dražbi obavijestit i onaj, komu pripada pravo prednosti.

§ 428.

Sudac će u svojoj pisarnici držati spravne spise iz kojih se uzmogne vidjeti procjena dobra, tereti koji su na njemu i uvjeti pod kojima će se prodati; i natjecateljima biće dopušteno to pregledati i prepisati.

§. 429.

Dražba će se na selu držati u prisutnosti najmanje jedne sudbene osobe i jednog pisara; a u gradu i varošima u prisutnosti najmanje dvaju sudbenijeh osoba i jednog pisara.

1. Vidi §§ 188, 247 C. P. od 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.

§ 430.

Kad se bude prijaviti jedan ili više natjecatelja, tačno će im se obznaniti procjena dobra, tereti kojima bi bilo obterećeno i uvjeti pod kojima će se prodati, zatim će se dražba započeti.

§ 431.

Prestaje li poslije prvijeh ponuda natjecanje nuditelja, proglasiće se opetovano najveća ponuda: za prvi put; i pitaće se, hoće li tko više ponuditi, na dalji muk opetovaće se proglašenje riječima: za drugi put; i tako će se iznova početi, svaki put kad tkogod ponudi više, a zatim nuditelji obustave dražbu; na ponude koje se ne učine na samoj dražbi, ili, akoprem na dražbi učinjene ne budu stanovitim brojem naznačene, neće se imati nikakva obzira.

Digitized by Google

§ 432.

Zaište li jedan ili više nuditelja preko dražbe odgodu da promisli, moraće se dozvoliti za oko četvrt sata, ali nikad više od jednog puta.

§ 433.

Kad se najveća ponuda proglasi: po drugi put, a nitko ne učini bolju, ona će se proglasiti još za pet časa, i pitati: hoće li tko više ponuditi? a ne bude li ni iza ove odgode bolje ponude, zatvoriće se dražba riječima: Za treći put; i dobro će se dostati najboljem nuditelju, obsluživši § 422 i ako je on bio jedini nuditelj i nije ponudio ništa više od procjene, a na drugoj dražbi i nižu cijenu.

§ 434.

Ako dva nuditelja ponude jednaku cijenu a poslije ne učini se bolja ponuda, onaj će imati prednost, koji je prvi ponudu učinio.

§ 435.

Ponudi li tkogod na dražbi manju svotu ali uz gotov novac i ne bude li ta svota ispod procijenidbene vrijednosti, imaće on prednost nad onim što ponudi veću svotu, ali uz odgodu za isplatu na rokove; osim 1) kad bi u izroku već bila ustanovljena izplata na rokove; 2) ili onaj, na čigovo namirenje dobro bude stavljeno na dražbu, dozvoli izplatu u rokove.

§ 436.

U dražbama se dužnik neće moći natjecati kao nuditelj. Nitko, ni dužnikovi vjerovnici neće imati prednost, nad kojim mu drago drugim kupcem; i tako isto ni oni ni sam dužnik neće imati, kad se zatvori dražba, nikakvo pravo, na temelju kojega, najveći bi nuditelj bio držan ustupiti dobro kupljeno na dražbi,

Digitized by Google

1. Vidi §§ 462, 463 G. Z.

2. Na dražbama ne mogu se primiti ponude ni od osoba kojima je zabranjeno posjedovati nepokretnine u austrijskoj cesarevini.

3. Ličnik i druge sudbene osobe koje vrše dražbu, ne mogu činiti ponuda.

4. Ništetne su pogodbe, kojima tkogod obećava da se neće prikazati kao nuditelj na javne dražbe držane od koje javne vlasti, ili da će nuditi do jedne dotične svote, ili da neće učiniti nikakve ponude. S toga ne može se sudbeno pitati izplatu svote nagrade ili ostale koristi koje bi se bile obećale za izvršenje takove pogodbe. Odnosno na ono što se je efektivno platilo ili predalo, uporaviće se propis § 1174 G. Z. Dražba neće se ipak moći uništiti sbog takovijeh pogodaba. (C. P. od 28 Aprila 1838).

5. Drugi dio druge tačke § 436 bi preinačen §§ 10-20 Zakona 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. u dodatku.

§ 437.

Uzima li tkogod na temelju osobite pogodbe upisane u javne knjige ili drugčije, na dobro stavljeno na dražbu, pravo dobiti vlastničtvo za koju opredjeljenu svotu, moraće izvesti i učiniti se naprijed sa svojim pravom prije dražbe. Ne učini li to, neće biti više vrh toga saslušan ni za vrijeme ni poslije dražbe.

1. Riječi „ili drugčije“ odnose se za one pokrajine, gdje se mogu steći stvarna prava na nepokretnine i bez upisivanja u javne knjige (D. O. 17 Januara 1818 Br. 1406).

2. Vidi Zakon od 28 Marta 1875 Br. 37 D. Z. L. o kreposti juris rectractus.

§ 438.

Najveći nuditelj obslužiće tačno rokove, koji su se ugovorili za izplatu cijene, jer, kad bi došao na manje toj dužnosti, na molbu vjerovnika ili dužnika staviće se dobro iznova na dražbu po propisima § 422, bez nove procjene, odredivši jedan sami rok, na kojemu će se prodati na njegove troške i pogibao za svotu

Digitized by Google

i manju od procjene. Ipak, kad bi on prije ure odregjene za otvorenje dražbe platio u gotovu novcu preostalu svotu i troškove koje je on svojim okljevanjem prouzročio, primiće se izplata i neće se dalje preći na dražbu.

1. U ovom slučaju i hipotekarnijem vjerovnicima pripada pravo pitati novu dražbu (Plenarno R. V. S. od 2 Februara 1864 Br. 6546).

2. Prodade li se na novoj dražbi dobro za svotu veću nego li na prvoj, predtekli novac ne ide prvomu kupcu, nego na korist vjerovnika upisanijeh a iza njih na korist ovršenika (R. V. S. od 2 Dekembra 1852 Br. 13908).

§ 439.

Dobro na dražbi prodato, neće se dosuditi u vlastničtvo največem nuditelju, nego pošto izplati svu svotu, ili dade dovoljnu jamčevinu za rokove ugovorene za izplatu, ili se napokon ne pogodi sa strankama na drugi način.

1. Vidi §§ 10-20 Zakona 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. u dodatku.

§ 440.

Upravlja li tražitelj ovrhu proti dužnikovijem pokretninama, naznačiće u dotičnoj molbi komade ili ti robe, od kojih kani obdržati porob; neće mu ipak biti dopušteno porobiti odjeće sasvim potrebite ni orugje neobhodno potrebito dužniku da dobije svagdanju hranu za se i za svoju obitelj; vrh ostalog potrebitog pokućtva, kao što i vrh pokretnina što dužnik potrebuje za izvršavanje svoga zvanja ili lišenje kojih bilo bi mu na veliku štetu, ili prodaja kojih bila bi mu sramotna, neće se ovrha dozvoliti, nego u nedostatku drugijeh platežnijeh sredstva.

1. Što se tiče predmeta izključenijeh od ovrhe vidi opazke k § 365 i zakon od 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L. u dodatku.

Digitized by Google

2. Šivala pripadaju predmetima koji su na temelju ovoga § izključeni od ovrhe, kad postoje uvjeti u njemu naznačeni (Plenarno R. V. S. od 17 Dekembra 1873 B. 9382.)

3. Zabrana ovrhe izražena za neke predmete u § 440, uporavljiva je i u opisanju pokretnina zaiskanu na temelju § 1101 G. Z.

§ 441.

Na tu će molbu sudac dozvoliti sudbeni porob, osim kad bi tražitelj već bio osiguran zalogom, narediće njezino izvršenje tekliću, i propisaće mu mjere koje ima da obslužuje kad tražitelj učini izbor pokretnina što se imaju zapljeniti proti propisu ustanovljenom u pregjašnjem §., ili uzhtije podvrći ovrsi mjeru očito veću od onoga što je potrebito za njegovo namirenje.

1. O podučavanju teklića i njegovom ponašanju pri ovrsi pokretnina čitaj M. N od 21 Juna 1887 Br. 11250.

§ 442.

Izaslanik, koji uzima naredbu da porobi pokretnine, moraće, pod prijetnjom da će biti držan platiti od svoga, netom dobije nalog, poći u traženika u družtvu tražitelja ili koga on pošlje na mjesto svoje, prikazati mu prijepis ovršne odluke, i učiniti tačan popis pokretnina što se imaju zapljeniti. Time će tražitelj dobiti vrh pokretnina efektivni zalog.

§ 443.

Takogjer na molbu tražitelja i na njegovu pogibao, izaslanik će predati porobljene pokretnine komu trećemu za pohranu; ili kad bi bile stvari dragocijene i koje se lako mogu prenijeti, ostaviće ih u Sud u istu svrhu; osim ovijeh slučaja, biće dosta da pokretnine budu uzapćene u traženikovu stanu, zapečativši ih sudbenim pečatom u mjestu gdje budu zatvorene; i

Digitized by Google

kad tražitelj nebi šta drugo pitao, moći će se privremeno ostaviti pokretnine ili samokretnine porobljene n. p. konji, krave i slično traženiku nek ih čuva ili takogjer za obično upotrebljavanje.

1. U stan ovrhomolitelja ne smijedu se prinijeti porobljene stvari (R. V. S. od 12 Aprila 1865 i 26 Juna 1872 B. 2154. 4643).

2. Ako već porobljene pokretnine, koje su ostale u pohrani traženika, uzme iznova pod pljenitbu tko treći, neće ih moći ovaj, predati u pohranu komu četvrtomu, bez saslušanja onijeh koji su prije dobili sudbeni zalog (D. O. 25 Januara 1823 Br. 1921.)

3. Proti volji starijega založnog vjerovnika nije dopušten prijenos. (R. V. S. od 3 Februara 1857 Br. 285).

§ 444.

Kad izaslanik, došavši na lice mjesta, ne nagje tu ni traženika ni drugu koju osobu koja bi pokazala pokretnine što se imadu zapljeniti, bez odvlake će to ustmeno javiti sudcu, koji će odmah dozvoliti, kad nagje tako potrebito, pomoć javne sile, i potrebite radnike, pomoću kojih izvršiće se pljenitba bez daljeg zakašnjenja.

§ 445.

Usudi li se traženik ili koji drugi oprijeti se silom ovrsi, izaslanik neće dalje postupati djelom, nego će odmah javiti pokušaj sudcu, koji će providjeti onijem usilnijem sredstvima, koja uzcijeni shodna, i primjereno će kazniti preziratelja sudbene vlasti.

1. Vidi §§ 81, 312-314 K. Z.

§ 446.

Izvršivši pljenitbu, izaslanik će podnijeti sudcu izvješće o svom radu, i predaće mu popis zapljenjenijeh pokretnina ; taj će se popis staviti u pisarnicu, i daće se prijepis strankama što ga budu zaiskale.

Digitized by Google

§ 447.

Što se tiče procjene, predaje, dražbe i prodaje zapljenjenijeh pokretnina, obslužiće se, što je odregjeno za nepokretnine ; ali rokovi dražaba neće biti veći od 14 dana svaki ; i tako isto sudac neće biti držan proglasiti najveću ponudu za pet časa, ni udijeliti odgodu od četvrt sata natjecateljima da promisle u smislu §§ 432 i 433, nego biće do njegove volje pokratiti zadnja dva roka, kad stvar što se ima staviti na dražbu nebi bila od velike vrijednosti.

1. Porob i procjena pokretnina može se pitati jednom samom molbom (§ 7 Zakona 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. u dodatku.)

2. Javne i državne obeznice ne procjenjuju se, već prvi glas dražbe biće vrijednost naznačena u zadnjoj tečajnoj cedulji (D. O. 24 Januara 1844 Br. 778).

3. Ni privatne se obeznice ne procjenjuju, a prvi glas dražbe biće svota u obeznici naznačena (D. O. 27 Oktobra 1797 Br. 385).

§§ 448 i *449* zatim *§§ 451, 452* i *453*

biše ukinuti zakonom od 4 Maja 1868 Br. 34 D. Z. L. koji je u § 1 stavio izvan krijeposti osobni zatvor za dugove, a u § 2 zadržao ga je samo za one koji se budu učinili sumnjivim bjega (§ 356).

Zakonom pak od 16 Marta 1884 Br. 35 D. Z. L. bi u § 3, opet, pod neke okolnosti uzpostavljen osobni zatvor za dugove. Taj paragraf glasi :

§ 3. Kad je provedenje ovrhe na platež novčane koje tražbine proti dužniku ostalo bez uspjeha s toga razloga što nije bilo nikakovih predmeta za ovrhu ili samo predmeta takovih kod kojih se jasno vidi, da nedotječu s obzirom na njihovu neznatnu vrijednost, zatim na založna prava, koja jur na te predmete pripadaju drugim vjerovnicima, ili na prava, koja su podigle treće osobe glede ovih predmeta, tad će na prošnju vjerovnikovu sud, koji je pozvan da dozvoli prvi stupanj ovrhe, saslušavši prije dužnika, ovomu potonjemu odlukom naložiti, da

Digitized by Google

na ročištu, koje će se u tu svrhu narediti, navede svoj imetak i mjesto, gdje se nalaze pojedine imovinske stvari te da položi prisegu, da je ono, što je naveo istinito, i da od svojega imetka nije ništa zašutio.

Ako dužnik ne dogje na ročište ili ako se krati te neće da položi prisege, može sud na predlog vjerovnikov odrediti, da se dužnik zatvori. U pogledu na ono kako se ovršiti treba zatvor, imadu se uporavljivati ustanove sudovnika o odregjenju zatvora kao srestva prisilnoga. Ukupno trajanje odregjenoga zatvora ne smije nadilaziti šest mjeseci.

§ 450.

Svaki put kad se dozvoli ovrha na platu kojeg činovnika u vladarevoj ili javnoj službi, obznaniće se odmah njegov starješina.

§ 454.

Kad dužnik bude naveo vjerovnika *da ga pomogne* lažnijem predstavama, kad bude zatajio svoje biće ili bude na drugi način prijevarno radio, sudac će s ureda postupati po postojećijem kaznenijem zakonima.

1. Vidi Zakon 28 Maja 1881 Br. 47 D. Z. L.

§ 455.

Sve naredbe koje sudac izdade da dozvoli ili odredi ovrhu, moraće biti obskrbljene običnijem zakonitostima.

---

1. Postupak u gragjanskijem parnicama dijeli se u dva velika stadija :

I. Stadije pripoznavanja (rekognicije) koje se dijeli u

1. stadije razpravljanja, razdjeljen u

a) stadije iztražno (§§ 20-48)

b) stadije dokazno (§§ 160-302)

c) osudu (§§ 303-318)

2. stadije pravnijeh ljekova (§§ 319-345).

Digitized by Google

II. **Stadije ovrhe, koje se dijeli u**

1. **stadije realizacije, razdjeljeno u**

a) **porob (§§ 356-415 i 440-446)**

b) **procjenu (§§ 417 i 447)**

c) **dražbu (§§ 421-439, 447)**

2. **stadije namiranja.**

3. Ovrha se osniva na načelo unilateralnosti, to jest, dozvoljuje se bez da se sasluša protivna stranka. Ali onomu komu ovrhom bi krivo učinjeno pripadaju ovi pravni ljekovi:

1. ovršeniku: a) utok
b) tražba protivljenja
c) molba protivljenja

2. trećoj osobi: 3) tražba izlučna.

Prva tri slučaja uregjena su Dvorskom Odlukom od 22 Juna 1836 Br. 145 koja glasi: „Proti odlukama prve molbe koje dozvoljuju ovrhu, stranke, proti kojim su izdate, ako se nagju otegoćene, moraju prikazati *utok* Prizivnom Sudištu. One tražbe dakle, kojima se pita da se izjave ništetnijem takove odluke, biće s' ureda odbaćene od sudca prve molbe."

„Kad ovršenik cijeni da je pravo svog protivnika utrnuto činima suslijednijem osudi ili sudbenoj nagodbi n. p. izplatom, obnovom, oproštenjem duga i t. d. može on zametnuti dotičnu pravdu — *tražbu protivljenja* ali ta tražba neće ovrhu obustaviti ako protivna stranka na to ne privoli. Samo u slučaju ako ovršenik dokaže te čine izpravama koje čine podpun dokaz, na njegovu će molbu — *molba protivljenja* — sudac obustaviti dalju ovrhu, obznaniti protivnu stranku, zabilježiti ročište na kratko vrijeme, i zatim odlučiti, ima li se proslijediti ovrha ili ne."

Proti ovoj odluci pripušten je pravni lijek utoka.

Kad sudac nebi pripustio molbu, ovršenik će moći zametnuti redovitu tražbu protivljenja.

Treći je slučaj uregjen Dvorskom Odlukom od 29 Maja 1845 Br. 889 koja odregjuje: da treća osoba koja se našla uvrijegjena u svoja prava ovrhom pokretnina, ima podnijeti svoju tražbu — *izlučnu tražbu* — i u isto doba moći će pitati da se obustavi ovrha, što će sudac i dozvoliti, kad molitelj dovoljno dokaže obstanak svojih prava ili dade jamčevinu.

Digitized by Google

3. Po analogiji uporavljiva je ova odluka i u ovrhama nepokretnina (R. V. S. od 30 Jula 1872 Br. 7678).

Kod molbe protivljenja i izlučne tražbe nadležan je onaj sud koji je dozvolio ovrhu, ili onaj koji je poduzeo, a kod tražbe protivljenja samo onaj koji je dozvolio ovrhu. (Vidi gorerečene dvorske odluke i §§ 65 i 66 Sudb. Pr.).

5. Porob i procjena pokretnina sačinjavaju jedno samo stadije (§ 7 Zakona 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L.).

Ovrhe u drugijem državama uslijed zamolnice austrijanskijeh sudova i obratno.

a) U kraljevini Ugarskoj.

1. Na temelju postejećijeh zakona, sudovi ugarski izvršavaju svaku zamolnicu austrijanskijeh sudova, u koliko ne diraju u njihov postupak izvršivanja.

Vidi Ministarske Naredbe od

a) 23 Septembra 1862 Br. 9627
b) 30 Augusta 1863 Br. 7696
c) 7 Septembra 1871 Br. 9971
d) 9 Novembra 1872 Br. 14028
e) 3 Oktobra 1875 Br. 13425
f) 11 Augusta 1880 Br. 10646
g) 17 Aprila 1881 Br. 2932
h) Okružnicu kraljskog Ugarskog Ministarstva pravosugja od Jula 1880 Br. 14370.

2. Dopisivanje s ugarskijem sudovima biva njemačkim jezikom a kad sudac nebi poznavao taj jezik, daće dopis zakletom tomaču da ga prevede, ili će ga u istu svrhu poslati okružnom (pokrajinskom) ili prizivnom sudu; i kad bude povraćen posla će ga ugarskom sudu zajedno s prijevodom (N. M. od 10 Juna 1871 Br. 3587 i 31 Dekembra 1887 Br. 20495).

Zamolnicama pak mora se pridružiti ovjerovljeni prijevod na njemačkom jeziku dotične osude ili odluke na temelju koje se dozvoljuje ovrha, i odluke kojom se dozvoljuje ovrha.

3. Isti postupak imaju obsluživati ugarski sudovi (N. M. od 31 Marta 1878 Br. 4174).

Digitized by Google

b) U Hrvatskoj i Slavoniji.

Sudovi hrvatsko-slavonski izvršuju svaku ovršnu zamolnicu Austrijanskijeh sudova ako se obslužuje uzajamnost (N. M. od 19 Maja 1879 Br. 8417.

c) U zaposjednutijem zemljama Bosniji i Hercegovini.

1. Sudovi bosanski i hercegovački izvršavaju svaku zamolnicu austrijanskijeh sudova, i za to treba poštovati uzajamnost (N. M. od 7 Dekembra 1879 Br. 18271).

2. Dopisivanje dalmatinskijeh sudova s bosanskijem i hercegovačkijem sudovima biva na srbsko-hrvatskom jeziku, a odluka kojom se ovrha dozvoljuje, ako je izdata na talijanskom jeziku, moraće biti s ureda prevedena i zamolnici pridružena (N. M. od 27 Oktobra 1885 Br. 18925).

3. Dopisivanje istarskih sudova biva izključivo njemačkim jezikom (N. M. od 8 Augusta 1880 Br. 11319).

d) U inostranijem državama.

1. Sudovi će austrijanski izvršiti ovrhe uslijed zamolnica inostranijeh sudova kad

a) inostrani sud bude nadležan izdati osudu proti austrijanskom podaniku

b) osuda postane izvršnom

c) inostrana država smatra austrijanske podanike kao svoje (načelo uzajamnosti) (D. O. 18 Maja 1792 Br. 16 i 15 Februara 1805 Br. 711).

Na temelju toga Ministarstvo pravosugja izdalo je različite naredbe kojima obznanjuje sudove u koliko dotične inostrane države izvršavaju ovrhe uslijed zamolnica austrijanskijeh sudova e da se obslužuje uzajamnost.

Poglavlja XXXII i XXXIII.

(§§ 456 - 475)

biše ukinuti Člankom I Zakona kojim bi uveden stečajni postupnik od 25 Dekembra 1868 Br. 1 D. Z. L. ex 1869.

Digitized by Google

Poglavlje XXXIV.

O povrati u prijašnje stanje.

§ 476.

Na temelju ovoga pravilnika pripada povrata u prijašnje stanje 1) stranci bez čije krivnje izteče neproduživi rok; 2) kad je bila izdata osuda proti onomu koji poslije iznagje u svoj prilog novijeh dokaznijeh sredstva što budu valjana i što on nije mogao prije poznati ili iznaći.

Proti izmaku rokova za prikazanje tegoba i njihovijeh prizivnijeh ili previdnijeh odgovora ne pripušta se povrata u prijašnje stanje.

1. Treći slučaj povrate u prijašnje stanje, jest zla obrana punomoćnika (§ 478).

2 Povrata u prijašnje stanje nije pripustljiva:

a) proti izmaku roka za prikazanje prigovora proti odpovjedu (§ 6 C. N. od 16 Novembra 1858 Br. 213 D. Z. L.)

b) u postupku za smetanje posjeda (§ 16 D. O. 8 Oktobra 1830 Br. 2487 i C. N. 27 Oktobra 1849 Br 12 D. Z. L.)

c) proti nagodbi.

§ 477.

U prvom slučaju moraće stranka pitati povratu u prijašnje stanje uz 14 dana odkad izteče neproduživi rok, drugčije neće više biti saslušana. Ovo se 14 dana ima brojiti od dana u komu je naredba, koja se je imala izvršiti uz stanovito vrijeme, bila priobćena stranci ili njezinu zagovorniku, a zaprijeka koja je smetala prestala je. U drugom slučaju pak, moći će je pitati dok pravo ne bude zastarom utrnuto.

§ 478.

I ako tkogod uzima pravo pitati naknadu štete

Digitized by Google

od svog zagovornika ili od koga trećega, i uzmože je od njega dobiti, imaće isto oblast pitati povratu u prijašnje stanje.

1. Ovo je treći slučaj povrate u prijašnje stanje.

2. Mora se pitati uz 14 dana, računajući od onog dana u komu osuda ili odluka bude priobćena stranci (D. O. 19 Dekembra 1801 Br. 545.)

3. Zagovornik, koji je zlo branio, mora biti odvjetnik, da se može pitati povrata u prijašnje stanje (R V. S. od 15 Januara 1873 Br. 12326.)

4. Ne može se pitati ni za zlu obranu inostranog odvjetnika (R. V. S. od 18 Septembra 1877 Br. 8392)

5. ni za zlu obranu suda (R. V. S. od 4 Septembra 1878 Br. 10498)

§ 479.

Povrata u prijašnje stanje, u svakom će se slučaju pitati kod sudca pred kojim se je razpravljala, ili će visjeti parnica u prvoj molbi. U dotičnoj će se molbi tačno izraziti svrha za koju se prikazuje.

§ 480.

Ako se pita povrata u prijašnje stanje proti izdatoj osudi, postupaće se kako je propisano za svaku drugu gragjansku parnicu.

§ 481.

Ali kad se povrata pita proti izmaku neproduživog roka, a stranka, uz rok zabilježen u § 477, učini svoju molbu, sudac će narediti ročište na kratko vrijeme, i saslušavši obje stranke, riješiti posao odlukom nalegjicom podnesku.

§ 482.

Ako bude ovom odlukom, bilo od sudca prve, bilo druge molbe dozvoljena povrata u prijašnje stanje, moraće sudac u isto doba i u istoj odluci ustanoviti nov

Digitized by Google

neodgodivi rok za izvršenje onoga za što je stranci dozvoljena povrata u prijašnje stanje, i u ovom slučaju neće se pripustiti dalji utok proti odluci; utok biće s toga samo onda pripušten, kad sudac uzkrati povratu u prijašnje stanje.

§ 483.

U svakom slučaju, bilo da bude dozvoljena ili uzkraćena povrata u prijašnje stanje, moraće svegj stranka, što ju je zapitala, biti osugjena da plati protivnoj stranci troške što je podnijela u ovoj parnici, što će se u tu svrhu ustanoviti u odluci. Ali ako se dozna da se je izmak roka dogodio krivnjom stranke ili odvjetnika, moraće se i ova nemarljivost djelomice kazniti, a odvjetniku krivomu narediti naknadu troškova prouzročenijeh objema strankama.

1. Propis ovoga § da stranka koja je pitala povratu u prijašnje stanje, ima svegj platiti protivnoj stranci troškove ove parnice, nebi preinačen §§ 24-26 Zakona 16 Maja 1874 Br. 69 (R. V. S. 31 Januara 1875 Br. 3147)

§ 484.

Parnica za povratu u prijašnje stanje zametnuta proti izdatoj osudi ne zadržava nikad tečaj ovršenja i izvršenje onoga što je bilo sugjeno; nasuprot povrata u prijašnje stanje proti izmaku neproduživa roka, ima tu posljedicu, da do dovršenja uzgredne tačke, ne može se dalje postupati u glavnoj stvari.

Poglavlje XXXV.

O praznicima.

§ 485.

Biće praznici: sve nedjelje i blagdani; od božić-

Digitized by Google

njeg blagdana do vodokršća; od cvijetne nedjelje do uključno uzkrsnog ponedjeljka; tri molitvena dni; deset zadnjih dana mjeseca Jula (Srpnja) i deset prvijeh dana mjeseca Oktobra (Listopada).

§ 486.

U praznične dneve neće se moći držati nijedno ročište ni sjednica sudbena, osim slučajeva u kojim sudac nagje, da bi odgoda prouzrokovala jednoj ili drugoj stranci štetu ili pogibao štete. Ipak, ako se i izim ovijeh slučajeva odredi ročište u praznični dan, dogju obje stranke i učine svoja izvedenja, moći će se valjano postupati i u parnici izdati osudu; ali ako bi se ova izdala u oglusi jedne stranke, moći će ova umetnuti ništovnu žalbu.

1. Ne smijedu se Izraelićani zvati u Sud u dneve svojih blagdana (D. O. 17 Januara 1818 Br. 1405). Izraelićani osim subota, imadu još 16 blagdana na godište, a to su nabrojeni u prilogu gorerečenoj dvorskoj odluci.

§ 487.

I u praznične dneve prosto je strankama prikazati pisma u parnici, a uručenja mogu se takogjer u svakom slučaju učiniti u praznične dneve.

§ 488.

Ako tko bude osugjen da plati koju svotu novca, moći će se pitati i izvršiti pljenidba i u praznične dneve, osim u nedjelje i blagdane: ali kad je izvršena pljenidba i osiguran tako tražiteljev interes, odgodiće se dalja ovrha dok progju praznici.

§ 489.

U drugijem slučajevima naznačenijem u poglavlju što razpravlja o ovrsi, moći će se pitati i izvršiti ovrha i u praznične dneve; samo kad se uzima ustanoviti rok

Digitized by Google

za izvršenje kakvoga djela ili radnje, moraće sudac imati obzir na praznike, i po stališu osoba, na vrijeme žetve i jematve.

1. Vidi § 389.

Poglavlje XXXVI.

O uručenju odluka i sudbenijeh naredaba.

§ 490.

Sve naredbe što sudac izdade bilo tečajem parnice, bilo u ovršnijem djelima, daće ih uručiti, toliko stranci koja je molbu podnijela koliko protivnoj stranci.

1. Svi podnesci u prijepornim poslima, prikazati proti upravnijem vlastima, fisku, i zakladama ovomu uzporegjenijem, imadu se uručiti dotičnom financijalnom odvjetničtvu (N. M. od 29 Dekembra 1857 Br. 22264.).

§ 491.

Prva odluka izdata pošto je parnica zametnuta dostaviće se svegj traženikn predajom na njegove vlastite ruke, ali od ostalijeh biće dosta da se izvrši uručenje njezinom predajom u ruke kućana.

1. Prva odluka izdata u kojoj uzgrednoj parnici, dok visi glavna parnica i prije nego ova bude riješena, može se uručiti i punomoćniku i kućanima protivnika (D. O od 23 Aprila 1802 Br. 561)

§ 492.

Ako teklić, koji ima da izvrši uručenje, opazi, da se stranka krije, pribiće na vrata njegova stana pismenu objavu ure u koju će se sutridan opet povratiti, da joj odluku uruči. Ako se stranka ne nagje ni onda kući, pribiće joj na vrata od kuće odluku što bi joj imao uručiti, i ovo pribijanje imaće istu moć, kao da se je uručenje izvršilo na njezine ruke.

Digitized by Google

§ 493.

Kad sa strane traženika bude više suparaca, prva će se odluka s pismom i prilozima uručiti onomu koji je prvi u pismu imenovan, a ostalijem samo po jedan izvadak ili ti rubriku pisma s prijepisom odluke; i tim će biti prosto svakomu suparcu zahtjevati od onoga komu su tražba i prilozi bili uručeni, nek mu ih priobći da ih pregleda.

1. Carska Naredba od 12 Maja 1852 Br. 112 D. Z. L. glasi: U onijem prijepornijem poslima u kojim se prva odluka ima uručiti dvama suparcima ili više njih, mora molitelj ne samo prinijeti svoju tražbu u tri primjerka, od kojih dva imadu biti obskrbljena prijepisima priloga, nego će takogjer pridružiti toliko rubrika pisma, koliko, osim prvo-imenovanog traženika, ima još suparaca, i zabilježiće na svaku od njih stan stranke za koju je odregjena.

Jedan će se primjerak (trostručica) s prilozima čuvati u sudu, a uručiće se drugi primjerak (jeduostručica) s prilozima traženiku prvo-imenovanu u pismu, a treći primjerak (dvostručica) tražitelju, a rubrike s dotičnom odlukom svakomu od suparaca, s opomenom, da je svakomu od ovijeh zadnjijeh slobodno pregledati pismo s prilozima kod traženika prvo-imenovanoga u parnici ili u sudu.

Bude li tražba ili molba ustmeno učinjena, sačuvaće se u Sudu primljeni napisnik s priloženijem prilozima, uručiće se prijepis toga napisnika i priloga protivniku prvo imenovanomu, a izvadak molitelju i svakomu od suparaca, ovijem zadnijem s opomenom da im je prosto pregledati pismo s prilozima kod traženika prvo-imenovanoga ili u Sudu.

Izmegju više suparaca imenovaće se prvim glavni obezanik ako tko iztiče takovim iz pravnoga posla na kom se tražba osniva.

Pismo podneseno proti propisima ovoga zakona neće biti primljeno, nego odmah s ureda odbačeno.

2. Nadležnost se suda ravna po sudbenosti traženika prvo-imenovanog.

Digitized by Google

§ 494.

Stranka koja tečajem parnice uzhtije promjeniti svoje prebivalište, moraće na vrijeme i sudbeno javiti protivniku novi stan ili mjesto prebivališta; drugčije odluka će se pribiti u Sud, i to pribijanje imaće istu moć kao da je izvršeno uručenje kao gore; ali teklić moraće u tom slučaju zadržati kod sebe priloge što pripadaju sudbenoj odluci, i predati ih, ako zaište, onomu komu idu.

§ 495.

Kad s jedne ili s druge strane bude više suparaca, oni će morati javiti protivniku onoga izmegju njih, komu se imaju uručiti dalje sudbene odluke; drugčije će se uručiti na ruke onoga koji je prvi u prvom pismu imenovan.

1. Ako je više tražitelja, već u tražbi oni moraju reći komu imadu biti uručene sudbene odluke, a ako to ne naznače uručiće se onomu koji je prvi imenovan. — Jeli više traženika, prva će se odluka svakomu uručiti po propisima C. N. od 12 Maja 1852 Br. 112 D. Z. L. k § 493 s naredbom da imadu imenovati zajedničkog punomoćnika, komu će se dalje odluke uručiti, jer drugčije će se one uručiti traženiku prvo-imenovanomu, a ne odgovori li ovaj, traženiku koji odgovori, a odgovori li ih više onomu koji prvi odgovori, i da će se za one što ne odgovore držati da pristoju uz obranu onoga ili onijeh što dadu odgovor (D. O. 5 Marta 1847 Br. 1042). Slijedi iz propisa ove odluke: a) da od više suparaca može dati svaki na po se svoj odgovor; b) da oni koji ne odgovaraju ne mogu se oglušnijem smatrati nego da pristoju uz obranu onoga ili onijeh što odgovaraju.

§ 496.

Kad jedna ili druga stranka ne bude stanovati u mjestu gdje je sjedište Suda, moraće odsutnik, ako je tražitelj, odmah u tražbi, a ako je traženik, prije nego

Digitized by Google

izteće rok koji mu bude ustanovljen za odgovor, odrediti, i javiti protivniku osobu koja stanuje u mjestu, kojoj se imadu uručiti sudbene odluke; drugčije odsutna će stranka morati podnijeti troškove uručenja bez prava na naknadu ; u svakom slučaju pak, biće dužnost stranke, koja je zaiskala odluku, predplatiti privremeno troške na račun druge.

§ 497.

Bude li tražitelj stanovati izvan država Njegova Veličanstva, ili, ne bude li poznato mjesto njegova prebivališta u njima, moraće imenovati punomoćnika u mjestu gdje je sjedište Suda; drugčije biće mu od sudca naregjeno to imenovanje, bez da dade tečaj tražbi, kako bi inače bilo po zakonu.

§ 498.

Bude li tražitelj kazati, da traženik prebiva izvan država Njegova Veličanstva, ili da nezna za mjesto njegova prebivališta, a i sudac ne bude znati gdje se traženik nalazi, odrediće mu se na njegovu pogibao i troške škrbnik da ga zastupa, i o tomu će biti obznanjen javnim izrokom da uzmože zagovornika koji mu je bio imenovan priskrbiti potrebitijem izpravama, ili, ako hoće imenovati i javiti sudcu drugoga punomoćnika. Od izdavanja tog izroka neće moći biti oprošten nego onaj koji, prije nego ostavi države Njegova Veličanstva, bude svomu sudcu naznačio osobu priskrbljenu punomoćjem, kojoj će se moći odluke uručivati za njegove odsutnosti, s istim posljedkom, kao da su uručene na njegove vlastite ruke. U ostalom, kad tražitelj bude uvjeren, da je hotimice podmučao mjesto prebivališta traženikova, biće ništetan vaskolik postupak, i on držan

Digitized by Google

da plati troške prouzročene uvrštenjem izroka i imenovanjem skrbnika, a osim toga razmjerno kažnjen.

§ *499*.

Bude li pak poznato mjesto izvan država Njegova Veličanstva gdje on stanuje, osim javne obznane propisane u pregjašnjem §, predaće se na poštu tražba proti njemu prikazata s dotičnom adresom i primiće se od rečenog poštarskog ureda svjedočba ili ti primka o učinjenoj predaji.

1. D. *O*. 11 Maja 1833 Br. 2612.

Propis sudbenog postupnika odnosno na uručenje tražbâ osobama što stanuju u inostranoj državi, ali čije je mjesto boravišta poznato, bi preinačen Carskom Naredbom od 16 Februara 1833 kako slijedi:

Sudac ima nastojati da se uručenje izvrši traženiku koji stanuje u poznatom mjestu u inostranoj državi, ili zamolnicom neposredno upravljenom Sudu mjesta gdje traženik stanuje, ili posredovanjem Starijeh Vlasti, i u isto doba odrediti traženiku skrbnika koji će ga zastupati dok on sam ne imenuje i javi Sudu svog punomoćnika.

Samo u slučaja, da Sud uz privremeno vrijeme ne primi od inostrane Vlasti koja je bila zamoljena da izvrši uručenje, potvrdu da je ta zamolnica bila izvršena, uslijed dalje tražiteljeve molbe, pozvaće traženika izrokom po propisima sudbenog Postupnika odnosno na osobe čigovo boravište nije poznato, ali učinivši prije dotično pitanje Starijoj Vlasti u slučaju da je bila prva molba za uručenje njoj upravljena.

U isto će se doba obznaniti inostrani Sudovi koji su bili zamoljeni da izvrše uručenje, da, kad uz primjereno vrijeme nebi stigla potvrda izvršenog uručenja, zakoni dopuštavaju tražitelju pitati da se progje na izročni poziv.

2. Bosnija i Hercegovina smatraju se inostranijem pokrajinama, te proti osobama što tamo stanuju treba postupati po propisima gorerečene C. N od 16 Februara 1833.

3. Riješenja Vrhovnog Sudišta izjavila su se gdjekad da se i Ugarska ima smatrati inostranom državom, a gdjekad da ne,

Digitized by Google

§ 500.

Kad se izvršuje uručenje stranci koja stanuje u državama Njegova Veličanstva predajom poštarskom uredu, primka koju će stranka učiniti izraziće izjavu učinjene joj dostave, i dan u komu se učinila. Uzkrati li stranka tu primku, ili, ne dade li se naći, uslijed izvješća poštarskog ureda koje pokazuje ove okolnosti, postupaće se kako je propisano u slučajevima, kad je nepoznato boravište stranke.

1. Uručenje odluka i osuda osobama što stanuju u mjestu gdje Sud ima svoje sjedište, vrši se putem sudbenog teklića; osobama pak što stanuju izvan mjesta Suda ali u austrijanskijem državama, vrši se, ili po pošti, ako u mjestu gdje se ima uručiti ima poštarski ured, ili drugčije putem dotične občinske vlasti. Kad stranka zaište, ili sudac nagje shodno, može narediti sudbenom tekliću da izvrši uručenje i strankama što stanuju izvan sjedišta Suda ali u njegovu području.

2. Po pošti se uručenje vrši tako zvanom *primkom povratka*, što adresat podpiše i na nju stavi datu primanja, a poštarski ured povraća Sudu ovu svjedočbu uručenja.

3. Po pošti se može izvršiti uručenje i u inostranstvu (ako nije tražba ili pismo tražbi izjednačeno, u kojem se slučaju treba držati propisa C. N. 16 Februara 1833 k § 499), ali u tom se slučaju mora ravnati po ugovorima što postoje megju carevinom austrijskom i dotičnijem inostranijem državama.

4. U Ugarskoj uručenje po pošti nije dopušteno (N. M. od 17 Januara 1875 Br. 479).

5. Uručenje u vojničkijem zgradama vrši se uz obavijest zapovjednika, posredovanjem odregjena vojnika (§ 12 Zakona od 20 Maja 1869 Br. 78 D. Z. L.)

6. Uručenje spisa austrijanskijem podanicima u službi inostranog poslanika, koji ili stanuju u poslanikovoj kući, ili se u njoj nalaze, vrši Veliko Dvorsko Maršalstvo (D. O. od 2 Septembra 1839 Br. 375)

7. Dvorsko Maršalstvo izvršiva uručenje spisa u *prijepornim* poslima i osobama u službi inostranog poslanika, koje nijesu podanici austrijanski (D. O. gore rečena).

Digitized by Google

8. Uručenje spisa eksteritorijalnijem osobama vrši se putem Velikog Dvorskog Maršalstva (N. M. od 20 Augusta 1856 Br. 18022).

9. Vidi §§ 213-218 C. P. od 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.

§ 501.

Bude li jedna ili druga stranka imenovala punomoćnika, dostava na njegove ruke, biće valjana dok ne bude drugi imenovan.

§ 502.

Svako pismo koje se protivnoj stranci ima priobćiti, mora se prikazati u dvostrukom primjerku, tim da jedan primjerak sadrži sve priloge, i na svaki će se primjerak napisati jednaka odluka.

§ 503.

Sudac će predati tekliću, što prije moguće, pismo na kojemu će biti učinjena odluka, sa svijem prilozima, i biće teklićeva dužnost predati ga odmah sa svijem prilozima stranci kojoj ide; on će i svjedočiti izvršeno uručenje na prijepisu ili ti dvostručici, i povratiće prijepis stranci što ga je prikazala.

§ 504.

Kad ima više suparaca kojima se odluka ima uručiti, molitelj će pridužiti pismu toliko rubrika ili ti izvadaka koliko ima suparaca, i zabilježiće na svaku, mjesto gdje stanuje onaj komu se ima dostaviti; sudac će im pridružiti izdatu odluku i dati izvršiti uručenje putem teklića.

1. Vidi opazke k §§ 493 i 500.

§ 505.

Svaki put kad se uzimaju pozvati svjedoci, neće se njima priobćiti ni pismo stranke, ni rubrika s odlu-

Digitized by Google

kom, nego će im se u obće na ime suda narediti da se prikažu u zabilježeno vrijeme da budu izpitani.

Poglavlje XXXVII.

O rokovima.

§ *506.*

Svaki prvi rok izvagja svoju mjeru jedino od zakona. Dalji rokovi primaju je svi od razboritoga sudčeva suda, što se pak nema pomesti sa samovoljom, nego se ima osnivati na dokazanu i pravedno pripoznatu potrebu.

1. Praznični dnevi nemaju upliva na početak i tečaj kojega roka. Samo rok koji bi imao izteći u nedjelni ili svetčani dan, svršava u prvi rabotni dan koji slijedi (§ 5 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.)

2. U računanju rokova neće se imati obzira na dane što pismo stoji na pošti. (N. M. od 28 Augusta 1860 Br. 205 D. Z. L.) jer, pošto je svaka stranka obezana, na temelju § 496, imenovati punomoćnika koji stanuje gdje je sjedište Suda, na njezinu štetu imaju stati posljedice toga zanemarenja. — D. O. od 9 Oktobra 1813 Br. 1071 učinila je iznimku samo za tegobe koje su se imale upraviti Višemu Sudcu na temelju § 340, jer u ovom slučaju stranka nije bila kriva što je Stariji Sud u drugom mjestu, nego li se je razpravljala parnica ; ali odkad gore rečenom Naredbom, bi naregjeno da se utoci i prizivi imaju prikazati nižemu Sudcu, gorespomenuta dvorska odluka nije više uporavljiva.

§ *507.*

Kad stranka ne bude u stanju izvršiti primljenu sudbenu naredbu u ustanovljeni joj rok, prije nego taj rok izteče, moraće zaiskati da joj bude odgogjen, i ne samo tomačiti uzroke zaprijeke, nego i navesti razloge

Digitized by Google

s kojijeh se prikazuje vjerojatnom potreba dužeg roka, što ona ište.

1. Što još ima sadržavati molba za odgodu, vidi § 7 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 508.

Gdje zakon naročito naregjuje, da pošto izteče rok ustanovljen, stranka ne bude više saslušana, sudac nije uoblašten dozvoliti odgodu roka, nego će se dapače u ovijem slučajevima odmah odbaciti molba za odgodu; osim ovog slučaja, može sudac i bez da sasluša protivnu stranku dozvoliti odgodu roka, kad odgogjeni rok, bilo prvom, bilo zatim drugom molbom, ne prekoračuje u svojoj cijelini zakoniti rok.

1. Koji se rokovi mogu odgoditi, a koji ne, vidi za to § 6 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

2. Propisi ovoga poglavlja bili su u obće preinačeni Zakonom od 16 Maja 1874. Tako i u ovom § propis da, ako zaiskane dvije odgode sbrojene ujedno ne prekoračuju zakoniti originalni rok, da ih može sudac dozvoliti bez da sasluša protivnu stranku, bi preinačen § 8 rečenog zakona, koji dava sudcu tu oblast samo za prvu odgodu.

§ 509

bi ukinut propisima §§ 8 i 9 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 510.

Svaki će se rok početi računati s prvoga dana iza onoga, u komu je izvršeno uručenje bud stranci proti kojoj ima imati moći, bud njezinu punomoćniku koji stanuje u mjestu gdje je sjedište Suda. Ovako će se računati i odnosno na one rokove što imadu imati moći proti odsutnijem, pošto se predaja poštarskom uredu ne može držati kao realno uručenje. Nasuprot odgogjeni će rokovi teći od prvoga dana iza onoga u kom mine prijašnji rok, kojega se pita odgoda.

Digitized by Google

§ 511

bi ukinut propisom § 5 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 512

bi ukinut N. M. od 28 Augusta 1860 Br. 205 D. Z. L. k. § 340.

§ 513.

Kad zaiskana odgoda bude uzkraćena, ostaju na korist stranke, još toliko dana, koliko od toga roka, za čiju se je odgodu prikazala molba, ne bijaše još iztekło, onoga dana kad bi prikazat utok.

1. Vidi § 11 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 514.

Rok iztiče u zadnji dan i baš u zadnju uru, kad je Sud onoga dana otvoren; svaki sudbeni spis, za prikazanje kojega je ustanovljen rok, moći će se ipak prikazati do onoga dana, dapače još valjano i u onaj isti dan, u komu se protivna stranka pred sudcem služi pravom što joj proizlazi od izmaka roka.

1. Vidi opaske k. § 32.

Poglavlje XXXVIII.

O sudbenijem troškovima.

§ 515

bi ukinut propisima §§ 24, 25 i 26 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 516.

U parnicama s fiskusom, u kojim on bude osugjen da plati sudbene troškove, ove idu na teret javne zaklade, kojoj parnica pripada, a megjutim biće predpla-

Digitized by Google

ćeni od ureda taksa. Kad sudbeni troškovi budu nametnuti stranci protivnoj fiskusu, ove će se platiti državnoj blagajni u istoj mjeri, kao da je bila parnica vogjenja od kojega drugoga odvjetnika.

§ 517.

Zagovorniku, koji bude s ureda odregjen siromašnoj stranci, moraće protivna stranka, koja bude osugjena da plati parničke troškove, jednako namiriti pristojbine koje ga idu.

§ 518.

Na isti će se način osuditi na naknadu sudbenijeh troškova, onaj koji zapusti parnicu prije nego bude osudom riješena.

§ 519

bi ukinut § 26 Zakona od 16 Maja 1874 u dodatku.

§ 520.

Stranka, koja na temelju gore naznačenog propisa, uzmora podnijeti sudbene troškove u uzgrednoj kojoj parnici, biće osugjen u dotičnoj osudi.

§ 521.

Toliko niži koliko viši sudac, moraće na molbu stranke ili naročito izjaviti izravnanje sudbenijeh troškova, ili dosuditi izplatu stranci kojoj ide. Samo u megjutomnijem osudama, kojima se pripuštava obični dokaz po svjedocima, presuda o sudbenijem troškovima prve molbe, odgodiće se do osude što će izaći u glavnoj stvari, pošto budu svršeni dokazi.

§ 522.

Sudac će još umjeriti u osudi iznos troškova zaiskanijeh od stranke, biće za to stranke držane predati u spise izkaz ili ti račun sudbenijeh troškova pod prijetnjom gubitka naknade.

Digitized by Google

1. Stranka, koja bi osugjena da plati troškove u slučaju da protivna stranka položi zakletvu, moraće platiti i one skopčane s primanjem i položenjem zakletve, kad bi je zaista položila (Plenarno R. V. S. od 13 Juna 1858 Br. 7213).

§ 523.

Za pisma sastavljena od same pravdajuće se stranke, ili ti od odvjetnika u svojoj vlastitoj parnici, primiće se ista taksa ili pristojbina koja bi se imala zahtjevati, da je pismo bilo od kojega trećega sastavljeno.

§ 524.

Naknada putnijeh troškova neće se odrediti, nego za one puteve, što imajući obzira na prijeporni predmet, sudac bude našao potrebitim, ili koji su poduzeti bili po njegovom nalogu.

§ 525.

Tražitelj, koji u pokrajini u kojoj se ima razpravljati parnica, ne bude notorno provigjen dovoljnim bićem, moraće, na molbu traženika dati sposobnu jamčevinu za slučajnu naknadu sudbenijeh troškova, ili ti ponuditi zakletvu siromaštva to jest nemogućnosti da položi jamčevinu. Drugčije, moraće on, na molbu protivne stranke, biti prisiljen odlukom, bez da zakasni redoviti tečaj glavne parnice.

1. Tražitelj koji je oprošten od biljegovina i taksa, nije dužan dati traženiku jamčevinu za naknadu sudbenijeh troškova, ni položiti zakletvu siromaštva (Zakon od 23 Juna 1878 Br. 79 D. Z. L.)

2. U bagatelarnom postupku nema ove jamčevine ni zakletve (§ 88 Bag. Post.)

3. § 539 nije uporavljiv slučaju kad se upravitelj stečajne mase prikaže kao tražitelj (R. V. S. od 13 Maja 1873 Br. 4821).

4. Propis § 539 uporavljiv je i slučaju izazvane parnice (R. V. S. od 11 Jula 1877 Br. 8633).

Digitized by Google

§ 526.

Kad sudcu iztiče iz razpravljanja parnice, ili ti iz umetnutog priziva ili previda, da je jedna ili druga stranka postupala očitom nepravednošću, a osobito zanijekavši istinite okolnosti, ili hinivši lažne okolnosti, pedepsaće krivu stranku i njezina zagovornika novčanom ili tjelesnom kazni po okolnostima.

Poglavlje XXXIX.

O odvjetnicima.

Ovo poglavlje bi djelomice preinačeno M. N. od 11 Oktobra 1851 Br. 264 D. Z. L. glede izpita za odvjetničku službu, postupnikom za odvjetnike od 6 Jula 1868 Br. 96 D. Z. L. i disciplinarnim ustavom od 1 Aprila 1872 Br. 40 D. Z. L. i nahode uporavljenje samo ovi paragrafi:

§ 530.

Svaki put kad odvjetnik bude zaiskan da poduzme obranu koje parnice, najprvo će se uvjeriti jeli ona prava i pravična i s toga sposobna za obranu; u tu svrhu, prije nego je poduzme, izpitaće u slučaju da je njegova stranka tražiteljica: 1) što ona pita, toliko glede glavne stvari, koliko glede uzgrednijeh obeza; 2) koji su razlozi koji je podupiru da dokaže svoje pravo i svaku njegovu okolnost; 3) ima li pismenijeh izprava vrh ove ili one okolnosti; 4) gdje se nalaze te izprave; 5) tko je bio prisutan ovoj ili onoj okolnosti; 6) koje je okolnosti stranka spravna zakletvom potvrditi; 7) i vrh kojijeh se može u svakom slučaju navratiti zakletva protivnoj stranci:

1. Ovaj i susljedna tri paragrafa, davaju naputak odvjetnicima kako se imaju obavijestiti o stvari prije nego poduzmu

Digitized by Google

obranu koje parnice, ali, naravno, da se oni mogu i drugčije o stvari obavijestiti, kako oni bolje znadu.

§ 531.

U istu će svrhu odvjetnik, kad stranka koja ište njegovu obranu bude traženica, prije svega izpitati pomnjivo glavnu stvar protivne tražbe i promišljati sve protivne prigovore koji se proti njoj mogu podignuti u koliko izviru iz čina, kao što i iztražiti dokaze, kojima se mogu obistiniti okolnosti tijeh prigovora.

§ 532.

Toliko u jednom koliko u drugom slučaju, odvjetnik će napisati narav čina, to jest podpuno pripovjedanje pravog stanja prijepornog prava i svijeh okolnosti, što mu budu od stranke očitovane, i učiniće da ga sama stranka podpiše, ako znade pisati, i kad ona zaište predaće joj prijepis podpisan od njega samoga.

§ 533.

Odvjetnik će po vrsti okolnosti dalje i osobito izvidjeti: 1) nema li više osoba biti suparnici; 2) nije li koja od njih pod skrbničtvom; 3) na koji se način unaprijed imaju sakupiti potrebite izprave i pomoćni razlozi; 4) čijoj je sudbenosti traženik podvržen; 5) nema li se tražba upraviti proti više osoba; 6) jeli koja od ovijeh pod skrbničtvom; 7) nema li se komu navijestiti parnica; 8) nemaju li se do svršetka parnice uzeti drugi zakoniti oprezi.

§ 534.

Odvjetnik koji uzhtije primiti obranu moraće zahtjevati od branjenika da ga odmah priskrbi pismenom punomoćnicom, to jest obćim ili posebnim punovlašćem koje će biti svojeručno podpisano od pojedinijeh branjenika to jest suparaca koje će on zastupati; ali punomoćnicu

Digitized by Google

neće odvjetnik moći primiti, ako s jedne strane ne bude u njoj imenovan zamjenik, ili ne bude mu udjeljena oblast da zamjeni drugoga ; i ako s druge strane punovlašće ne obezuje i nasljednike punovlastiteljeve ; ali ako u punomoćnici bude izpušten jedan ili drugi članak, neće se primiti u prvome slučaju nijedno pismo, nego samo u važnijem slučajevima i gdje bi odgoda bila pogibna, i biće odvjetnik držan prikazati, barem u drugom pismu drugu punomoćnicu po propisima gore navedenijem; nasuprot u drugom će se slučaju parnica bez prekidanja proslijediti i ako je povlastitelj umrao; ovo će se takogjer obslužiti i glede na svakog drugog povlastitelja tečajem parnice.

1. Vidi §§ 1007, 1008, 1022 G. Z. i § 14 Postupnika za odvjetnike.

§ 535.

Ako odvjetnik zanemari jedan ili drugi od gore navedenih propisa pregjašnih §§, a stranka naznači čin koji se je imao navesti a on ga naveo nije; okolnost koju je imao prigovoriti a prigovorio je nije ; pomoćnijeh razloga kojijeh se je imao služiti, a on se služio nije; biće u ovijem slučajevima proti njemu predmnjeva pristranosti za protivnika.

§ 536.

U razpravljanu parnice, odvjetnik će se tačno držati propisa ovog sudbenog postupnika, i prikazaće svoja pisma čistom i čitljivom rukom i bez odvišnog raztezanja: razumije se, da dužnosti u ovom poglavlju odvjetnicima propisane za njihovo ponašanje u obrani parnica, imaju se smatrati zajedničkijem svim zagovornicima kako god se oni zvali.

§ 538.

Kad stranka ne bude imenovati zamjenika, iza-

Digitized by Google

brače ga njezin odvjetnik i priobčiće ga protivnoj stranci; i ovaj će u slučaju smrti, odreke, ili druge zaprijeke prvog odvjetnika proslijediti obranu parnice, dok sama stranka ne imenuje drugog zagovornika. Imenovani će zamjenik takogjer podpisati punomoćnicu u znak da ju je primio.

§ 539.

Neće biti prosto nijednomu odvjetniku zastupati obje pravdajuće se stranke u isto vrijeme i u istoj parnici, u kojoj je prije zastupao protivnu stranku.

1. Vidi § 102 sl. d. K. Z.

§ 540.

Neće biti odvjetnicima dopušteno razvrzivati ili dosagjivati u već odlučenijem i svršenijem parnicama.

§ 542.

Svaki odvjetnik kad prikaže zadnje pismo u parnici, kao što prizivno ili previdno pismo, pridružiće spisima izkaz svojih pristojbina, koji će biti sastavljen na način da na strani svakog spisa ili pisma za koje pita nagradu, bude na kraju dosta prostora da uzmože sudac napisati svotu koju bude umjeriti.

§ 543.

Tako će isto odvjetnik na svrhu ročišta o kojemu će se izdati koja odluka, prikazati zahtjev svojih pristojbina pismeno ili ustmeno dajuć ga primiti na napisnik. Kad bi odvjetnik propustio pridružiti izkaz pristojbina, a sudac radi toga nemara ne bude moći osuditi protivnu stranku na naknadu troškova, u osudi će izraziti da je zagovornik lišen uzdržanijeh troškova i dužnijeh mu nagrada, i da mora povratiti stranci što je slučajno već primio.

Digitized by Google

§ 544.

U svakom slučaju u kojem sudac uzima osuditi gubeću stranku da plati parničke troškove, moraće umjeriti u istoj osudi pristojbine zaiskane proti istoj gubećoj stranci od odvjetnika protivne stranke; nasuprot sudac neće umjeriti pristojbine što jedna stranka uzima platiti, nego kad sama stranka zaište to umjerenje.

I. D. O. od 4 Oktobra 1833 Br. 2633 naregjuje, da kad se odvjetnik ne može nagoditi sa strankom glede na pristojbine što ga idu, sudac će, kod kojega se je razpravljala glavna parnica, na dotičnu molbu, čuvši prije na ročištu obje stranke, odrediti pristojbine odvjetniku, riješeći takovu molbu osudom. A § 19 Postupnika za odvjetnike od 6 Jula 1868, naregjuje, da se toliko odvjetnik, koliko stranka mogu obratiti odboru odvjetničke komore da riješi stvar na prijateljski način.

§ 545.

Rad odvjetnikov neće se suditi ni po broju araka pisama, ni po broju sudbenijeh ročišta, nego će se cijeniti realna zasluga, što god se bude vrh ovoga ustanovilo megju odvjetnikom i strankom.

§ 546.

Za tu ocjenu sudac će imati obzira na ove tačke: 1) jeli odvjetnik upotrijebio osobiti trud da iznagje sredstva i pomoćne razloge, za napućenje parnice i za temeljno provigjenje pisama u parnici ; 2) pokazuje li prava zasluga pisma osobitu marljivost i ne rijedku sposobnost ; 3) jeli vodio parnicu s mogućnom tačnošću i brzinom ; 4) jeli se u svemu i svačemu držao propisâ ovoga postupnika ; 5) ne zahtjeva li stanje imetka stranke uže umjerenje.

§ 547.

Ako bi s krivnje odvjetnika njegov štićenik imao

Digitized by Google

očutjeti štete, biće bez oprosta prisiljen da ga naknadi, i osim toga pedepsan po okolnostima koje se dokažu.

§ 551.

Nasuprot zaslužni odvjetnici, koji s pravom revnošću za upravu pravde, sposobnošću i poštenjem budu vršiti ovu svoju znamenitu po javno dobro službu, biće od Sudova u shodnijem zgodama odlikovani svjedočbama zaslužnijeh pohvala, s obzirom podupṛti za njihova promaknuća, a u predlozima što će se imati učiniti, za pokriće sudačke časti, moraće se uvažiti kao razlog zaslužan hvalevrijednog obzira, vršenje odvjetničke službe uzdržano za dugo vrijeme s postojanim dobrim glasom.

Poglavlje XL.

O sudcu.

§§ 552-555

koji razpravljaju o potrebštinama što se zahtjevaju za biti primljen u pravosudnu službu kao prislušnik ili vježbenik, i pripušten praktičnom izpitu od sudca, biše preinačeni §§ 1-5 Carske Povelje od 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L. — C. N. od 10 Oktobra 1854 Br. 262 D. Z. L. i N. M. od 10 Septembra 1885 Br. 136 D. Z. L.

556.

Oni 1) proti čijem imetku bi otvoren stečaj vjerovnika, ako podpuno ne dokažu svoju nevinost, ili 2) koji budu sudbeno proglašeni razsipnicima, neće biti sposobni da obdrže službu od sudca, i, kad bi pokrivali takovu službu, biće od nje odalečeni.

1. Vidi §§ 4 i 79 C. P. od 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.

§ 557.

Sudci koji upanu u zločinstvenu iztragu, biće, za vrijeme dok traje iztraga, obustavljeni od vršenja službe; te, ako budu osugjeni kao krivci kojeg javnog zločina, biće odmah lišeni službe.

1. Vidi § 79 C. P. od 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L.

§ 558.

Nijedan sudac neće moći za službu uživati drugi dohodak osim doznačene mu plate, izuzevši troške u slučaju putovanja. Sve takse i globe, imaju se predati u kraljski ured taksa, bez da sudac od njih pobere najmanji dio, bilo da posao on razpravlja redovitim putem, bilo putem odreda.

1. Sudac ne može primiti izplatu nikakve takse, već dotični porezni ured, a globe plaćene idu na korist različitijeh zavoda ili zaklada dobrotvornosti.

§ 559.

Sudci će se uztegnuti primanja ma i kakvog dara; i kad bi prekršili, upasti će bez oprosta u kazne koje odregjuju postojeći zakoni.

Vidi § 104 K. Z.

§ 560.

Svaki sudac na koncu godine, podnijeće Sudištu prve molbe kojemu je podvrgnut, izkaz svijeh parnica koje vise u njegovom uredu i nijesu još dokončane; tako će isto naznačiti broj parnica preko godine od njega odlučene i koje su bile u Sud zametnute.

1. Uz prva osam dana od godine, ima svaki sudac podnijeti Predsjedničtvu Sudišta prve molbe izkaz gragjanskijeh parnica i drugijeh posala kod njega razpravljanijeh, na temelju §§ 99, 100 i 130 C. P. od 3 Maja 1853 Br. 81 D. Z. L. s preinakama sadržanijem u Naredbama Ministarstva od 24 Aprila 1855 Br. 77 D. Z. L. — 28 Aprila 1885 Br. 5540 — 18 No-

Digitized by Google

vembra 1885 Br. 21033, 3 Dekembra 1885 Br. 8346 i 21 Dekembra 1886 Br. 18205.

§ *561.*

Sudci moraju postupati i suditi po pravom i obćem razumu izraza ovog zakona, i za to neće moći učiniti nikakvu samovolju na svijetu da se odstrani od jasnog njegova propisa. Samo kad bi se pokazao slučaj, koji ne bude riješen riječima zakona, moraće se iskati riješenje primjenom onoga što zakon propisuje u sličnijem slučajevima. Sudac, koji odalečujući se od reda propisana u postupniku, bude otezati riješenje parnice, ili prouzročiti strankama štetu zloupotrebljavajući svoju vlast, biće držan naknaditi je. Ali dotičnu tegobu ima stranka predložiti ne redovitom tražbom, nego utokom Višemu Sudcu koji će ga s ureda izpitati i riješiti.

1. Vidi §§ 6-8 Gr. Z.

2. Za disciplinarni postupak vidi zakon od 21 Maja 1868 Br. 46 D. Z. L. a za parnice sindakalne zakon od 12 Jula 1872 Br. 112 D. Z. L.

Digitized by Google

DODATAK I.

Carskom odlukom od 7 Oktobra 1816 bi u pokrajine gdje postoji Postupnik talijanski naregjeno da se kod trgovačkijeh sudišta ima svegj postupati po pripisima Poglavlja XLI galičkoga postupnika koje sadržava §§ 576 — 589 Gal.

Poglavlje XLI. Gal.

O postupku pri mjenbenijem Sudištima.

§ 576. Gal.

Propisi obćeg sudbenog postupnika imaju se obslužiti i kod trgovačkijeh i mjenbenijeh sudova u koliko se u ovom poglavlju drugčije ne naregjuje.

1. Osobitijeh trgovačkijeh i mjenbenijeh sudova nema nego u Beču, Trstu i Zlatnom Pragu; u ostalom odio okružnog dotično pokrajinskog sudišta službuje kao mjenbeni sud za cijelo područje. Isti odio službuje i kao trgovački sud u slučajevima gdje bi nadležna bila gradska pretura kad nebi bio trgovački posao; drugčije je kotarski Sud nadležan riješiti molbe i parnice u trgovačkijem poslima.

§ 577. Gal.

Parnice koje se razpravljaju kod mjenbenijeh sudišta vrh mjenica imadu se ubrojiti megju slučajeve koji se po zakonu označuju za ustmeni postupak.

§ 578. Gal.

U trgovačkijem i mjenbenijem poslovima može mjenbeni Sud za prikazanje odgovora, replike i duplike odrediti kraće rokove nego li su u obće ustano-

Digitized by Google

vljeni. I odgoda rokova nema se dozvoliti bez težkog uzroka.

§ *579.* Gal.

Zakonite mjenice izdate pod kojim podpisom donesenim na obće znanje i valjano upisanim ne potrebuju onijeh daljih potrebština što su propisane za obeznice duga (§ 182).

1. § 182 gal. post. odgovara § 172 ital. post.

2. Prava što iztiču iz mjenbenijeh izjava koje nije sam izdavatelj podpisao, ali njegovim je imenom podpisala koja druga osoba, imaće u mjenbenom postupku valjanost samo u slučaju da ova druga osoba postavi i svoj podpis s dodatkom koji će napomenuti punovlašće i kad osim toga prinese punomoćje podpisano od povlastitelja ili zabilježeno njegovom rukom, a da sud ili bilježnik potvrdi taj biljeg (Zakon od 19 Juna 1872 Br. 88 D. Z. L.)

§ *580.* Gal.

I kret (prijenos) uzdržava krepost udjeljenu mu od mjenbenog postupnika, i kad nije posve napisan svojeručno od kretnika (prenoše) nego samo podpisan.

§ *581.* Gal.

Što je u sedamnaestomu poglavlju obćeg sudbenog postupnika propisano glede na dokaz po vještacima razumijeće se takogjer za one slučajeve, gdje se u trgovačkijem i mjenbenijem parnicama hoće ustanoviti dokaz po vještacima.

§ *582.* Gal.

Kod mjenbenijeh sudišta imade se uz 24 sata izručiti stranci razlozi presude.

§ *583.* Gal.

Proti osudi izdatoj kod mjenbenog suda imadu se prikazati toliko prijavljenje priziva, koliko ništovna žalba zatim tegobe i prizivni odgovor uz tri dni.

Digitized by Google

Ovaj se isti rok ima držati i u previdnijem pismima i u svakoj tegobi koja se tečajem parnice prikazuje za višega sudca.

§ *584*. Gal.

U osudi će se ustanoviti rok od tri dni za izplatu trgovačkog ili mjenbenog duga.

§ *585*. Gal.

Mjenbeni Sud ima ne samo dozvoliti nego i poduzeti ovrhu vrh dužnikovijeh pokretnina ili naručujući je svojim sudbenijem činovnicima ili zamoljavajući u tu svrhu sud mjesta u čijem se području nahodi pokretnina koja se ima uzeti pod ovrhu. Što se pak tiče nepokretninâ mjenbeni Sud ima isto dozvoliti ovrhu, ali njezino izvršenje pripada onoj molbi, čijoj sudbenosti pripada nepokretnina.

§ *586*. Gal.

Uručenje onijeh sudbenijeh odluka, što se ima činiti na vlastite ruke, kad se tiče trgovine učiniće se onomu koji ima podpis

§ *587*. Gal.

Kod mjenbenijeh sudova nema drugijeh praznika nego samo u nedjelje i svetce, kao što još i u dneve javne molitve.

§ *588*. Gal.

koji razpravlja o bilježnicima bi ukinut bilježničkim postupkom od 29 Septembra 1850 Br, 366 D. Z. L.

§ *589*. Gal.

Punomoćje za zastupanje trgovine biće izdato i podpisano samo od onoga koji ima podpis.

1. Vidi nadalje N. M. od 25 Januara 1850 Br. 52. D. Z. L

Digitized by Google

DODATAK II.

Zakon od 16 Maja 1874 Br. 69 D. Z. L.

kojima se preinačuju njekoje ustanove o ustmenom pismenom i sumarnom postupku u parnicama gragjansko-pravnim.

S privolom jedne i druge kuće vijeća cesarevinskoga naregjujem, kako slijedi

§ 1.

I. U pogledu, kako se ustanovljuje vrsta postupka.

Zakoniti propisi, koji u pogledu uporavljivanja redovitoga ustmenoga ili pismenoga postupka valjaju za sudišta po glavnim zemaljskim gradovima, vrijediće i za sudišta prve molbe izvan glavnih gradova.

Parnice gragjansko-pravne, koje se po zakonu razpravljati imadu postupkom pismenim, moći će se navrnuti u postupak ustmeni samo onda, ako izpravama bude pred sudcem izkazano, da su se stranke pogodile megju sobom o izboru postupka ustmenoga.

Jednostrani predlog koje stranke, da se povede ustmeni postupak umjesto pismenoga imenito u tužbi ili u odgovoru sadržan predlog, da se naredi ročište, gdje bi se stranke porazumijeti mogle o takovoj preinaci postupka, neće se uvažiti, buduć za odredbu takovu neprikladan.

§ 2.

Svota od 200 fior. novca konvencijonalnoga odlučna za uporavljivanje postupka sumarnoga, povišuje se na 500 fior. vrednote austrijanske.

Svote od 500 fior. 50 fior. i 25 fior. novca konv. odlučne za nadležnost gradsko-delegovanih sudova kotarskih obaljuju se na 500 fior., 50 fior. i 25 fior. vrednote austrijanske.

Digitized by Google

§ 3.

II. U pogledu rokova i ročišta.

Ustanove o roku za odgovor preinačuju se tako, da će rok od 30 dana imat valjati ne samo za mjesto, gdje je sud, nego i za vaskoliki okoliš sudišta prve molbe, u kojem je sjedište suda, zatim rok od 45 dana za vaskoliki ostali okoliš višega suda zemaljskoga, a rok od 60 dana za područje, koje se preko toga okoliša stere u kraljevinama i zemljama zastupanim u vijeću cesarevinskom, napokon rok od 90 dana za zemlje koje leže izvan područja, u kojem je zakon ovaj krijepostan.

§ 4.

U slučajevima silnim moći će sudac na predlog tužiteljev u paragrafu 3 naznačene rokove, koji nadilaze 30 dana s obzirom na porazmjerno manju udaljenost obtuženikovu od mjesta, gdje je sud, i na lakoću obćenja ili putovanja prikratiti, ali ne izpod 30 dana.

Proti ovakovoj odredbi sudca nema pravna lijeka; obtuženiku ostaje prosto, kod sudca prve molbe izhoditi one produge rokova, koje su mu za branitbu njegovu potrebite.

§ 5.

U ustmenom, pismenom i sumarnom postupku biće nedjelje i blagdani, kao i ini praznici bez svakoga upliva na početak i na tek rokova uz koje se predaju spisi, a tako i rokova za obavljanje inih djela parbenih.

Rok, kojemu bi posljednji dan pao na nedjelju *ili* na blagdan obćenit, svršuje se prvoga slijedećega dana težatnoga. Ovo će valjati i onda, ako je izmak roka naznačen bio danom, navedenim po kalendaru.

Digitized by Google

§ 6.

Iz važnih razloga moći će sudac produljiti rokove, odregjene za podnošenje odgovora, protu-odgovora, drugotnice, zaglavnoga pisma i zaglavnoga protupisma, za odgovorenje na uzaziv, ili za podnešenje tužbe od strane uzazvanika, za prigovore proti položenu računu, za opravdanje kakove zabrane ili zaustave (sekvestracije) i gruntovničke koje predbilježbe. Ostali rokovi presudnoga postupka u parnici ustmenoj, pismenoj i sumarnoj nemogu se produljiti odlukom sudačkom.

§ 7.

U svakoj rokovnici treba:

1. da su navedeni i koliko moguće posvjedočeni razlozi, s kojih se traži produga roka;

2. da je po kalendaru naznačen dan, do kojega se produga ište;

3. da bude kazano, koji se jurve rok ište, i da su priklopljene pregjašnje, prositelju jur date dozvole rokovne.

Ako je rokovnica u pogledu oznaka, propisanih pod br. 2 i 3, nedostatna, imaće se, kao što kod drugih mana u formi, odmah povratiti, da se izpravi, i u isto dobra narediti rok najviše od tri dni uz koji će se imat predati izpravljena rokovnica, u protivnom bo slučaju neće se ona smatrati kao podnešena onoga dana, kojega se je prviput predala, nego će se suditi prema onomu času, kojega bude opet podnešena.

§ 8.

Prvu produgu roka moći će sudac, ne saslušav protivne stranke, dozvoliti, ako nagje, da je zahtjevanje osnovano, i ako zahtjevana produga ne bude dulja od prvoga roka.

Digitized by Google

Ako ne ima uvjeta za takovu dozvolu roka, ili ako se poslije prve rokovnice traži više produga toga roka, imaće sudac po postojećim propisima pozvati protivnu stranku, neka se očituje.

§ 9.

Ako protivna stranka to zanemari ter ne dade očitovanja, smatraće se produga roka kao dozvoljena do onoga dana po kalendaru, koji je u rokovnici naznačen.

Ako protivna stranka izjavi, da produge roka ne dozvoljuje ponipošto, ili da je ne dozvoljuje na onoliko vremena, na koliko se ište, imaće sudac, brižljivo uvaživši sve okolnosti, izreći odluku o rokovnici.

Ako izjavi protivna stranka, da zahtjevanu produgu dozvoljuje posljednji put, imaće sudac, istina, pristati na dozvoljen rok, ali izreći će u odluci, da je to dozvola posljednja.

U svim slučajevima gdje produga roka bude dozvoljena, imaće se u odluci kazati dan po kalendaru, kojega iztiče.

§ 10.

Svaku prošnju za iznovičnu produgu roka, što ga je sudac dozvolio u slučajevima § 9 u tački 2 i 3, imaće sudac s ureda odbiti kao neumjestnu, ako ne bude u isto doba s predanom prošnjom pismeno dokazano, da protivna stranka na to privoljuje.

§ 11.

Ako sudac produgu roka uzkrati, ostaju stranki, da obaviti može ono parnično djelo, za koje se je produga roka izkala, računajuć od dostavljene joj odluke uzkratne, još onoliko dana, koliko ih onoga dana, kada je predala odbijenu rokovnicu, ne bijaše još izteklo od posljednjega data ili dozvoljena roka.

Digitized by Google

Rokovnicama, koje u smislu §-a 10 s ureda odbijene budu kao neumjestne, ne obustavlja se tek roka otvorena.

§ *12.*

Ako stranka poradi produge roka za isto parnično djelo predade više rokovnica tako brzo jednu za drugom da u doba, kada stigne rokovnica kašnja, nije još uglavljen konačni uspjeh rokovnice ranije, odpravljene očitovanja radi stranki protivnoj: imaće se sa svakom rješitbom kašnje rokovnice počekati dotle, dok sudac ne bude u stanju, prosuditi uspjeh rokovnice ranije i uzeti ga za temelj pri riješavanju rokovnice kašnje.

§ *13.*

Ako stranka na ročištu zaište, da se to odgodi, a stranka protivna opre se tomu zahtjevanju ter predloži, neka se razprava nastavi, imaće se zahtjevanoj odgodi odmah izreći odluka.

Ako sudac, koji na ročištu rukovodi razpravu, nije sam nadležan odluke izreći, imaće odmah zaiskati zaključak od suda i pozvati stranke, da, žele li uklonit se pravnim posljedicama, koje su s izostankom skopčane, počekaju, dok odluka bude obznanjena.

Izrečena odluka ima se strankama obznaniti ustmeno i zabilježiti u napisniku, da je to učinjeno.

Ako odgoda ročišta bude uzkraćena, imaće se odmah razpravljati u samoj stvari.

Ako se koja stranka udalji prije, nego što obznanjena bude sudačka odluka kojom se odgoda uzkraćuje, ili, ako se stranka po obznanjenoj odluci krati razpravljati o stvari, imaće se razprava voditi samo sa strankom drugom, a proti onomu, koji se je udaljio ili kratio se dalje razpravljati, nastaće pravne posljedice, koje su skopčane s izostankom.

Digitized by Google

Odluka, izrečena o prošnji za odgodu, imaće se strankama pismeno obznaniti svakako pri riješitbi ročišta.

Rok utočni teče od časa, kojega ova odluka bude dostavljena.

§ 14.

Ako prije časa, naregjena za ročište, stigne pismena prošnja za odgodu, neće se ona odpraviti protivnoj stranki, da dade očitovanje svoje, nego odrediće se svakako odgoda ročišta s ureda, ako stranka u prošnji svojoj dokaže, da je nastala neodoljiva za nju zaprijeka, s koje ne može doći na vrijeme ustanovljeno, i ako je sudac u stanju učiniti, da još prije toga vremena odluka odgodna dostavljena bude jednoj i drugoj stranki.

U svim inim slučajevima imadu se takove prošnje obznaniti na ročištu stranki, koja je došla, i postupaće se š njimi kao što s ustmenom prošnjom po § 13, tako, da će pravne posljedice, koje su s izostankom skopčane, postići i prositelja, ako, ne dogje, ako mu prošnja bude uzkraćena i ako uzkrata na ročištu bude proglašena.

§ 15.

Ako ročište sudačkom odlukom bude odgogjeno, imaće se stranki, kod koje je nastao razlog za odgodu na predlog stranke protivne naložiti, da troškove, odgodom prouzročene, naknadi, i to toliko, koliko sudac odredi.

§ 16.

Utokom proti posvemašnjoj ili dionoj uzkrati tražene produge roka ili tražene odgode ročišta ne obustavlja se ni tek ni zaglava postupka; ne obustavlja se imenito usklada spisa presude radi.

Digitized by Google

Nego sudac imaće prije, nego li izreče odluku u glavnoj stvari, počekati riješitbu utoka.

Proti odlukama druge molbe, kojim se potvrgjuje dozvola ili uzkrata produge roka ili odgode ročišta, izrečena u prvoj molbi, nije dopušten utok izvanredni. Takove utoke imaće sudac prve molbe s ureda odbiti kao neumjestne.

§ 17.

III. U pogledu postupka dokaznoga.

Proti uzgrednim presudama, da se što dokaže po svjedocima ili vještacima ne ima mjesta samostalnu prizivu.

Proti dozvoli, da koji dokaz primljen bude na vjekovitu uspomenu, nije dopušten utok samostalan.

Prizive i utoke, koji su uslijed ovih ustanova neumjestni, ima sudac prve molbe odbiti s ureda. Strankama megjutim ostaje prosto, svoje tegobe po izrečenoj osudi u glavnoj stvari spojiti s prizivom, upravljenim proti toj osudi, a i dokaze, koji uzgrednom presudom nijesu bili pripušteni, ako postoje zakoniti uvjeti, osigurati tim, da se prime na vjekovitu uspomenu.

§ 18.

Sudac, primajuć dokaz po svjedocima ili vještacima, moći će svjedoku ili vještaku dati pitanja, koja mu se potrebita uzvide, da se razjasni ili popuni kazivanje svjedoka ili nalaz vještaka.

§ 19.

Strankama je dopušteno, biti i pri preslušavanju svjedoka.

Stranka, koja se usudi presijecati svjedoku riječ ili uznastoji na nedopušten način djelovati na svjedočanstvo njegovo, imaće se opomenuti uz prijetnju, da

Digitized by Google

će biti od izpita odpravljena, pak u istinu i odpraviće se, ako opomena bude uzalud.

Ukida se propis, po kojem se svjedoci imadu zakleti da neće nikomu saobćiti svoga kazivanja, dokle god od strane suda ne bude proglašeno.

§ 20.

Stranka, koją je došla na preslušavanje svjedoka, moći će ili po sudcu ili s privolom sudčevom neposredno sama upraviti na svjedoka pitanja, koja joj se uzvide potrebita, da se razjasni ili popuni kazivanje njegovo.

Protivnika stranke dokazujuće ići će to pravo i onda, ako je propustio predati upitke pismene.

§ 21.

Pitanja, kao i predane upitke, za koje sudac cijeni, da su neumjestni, ili koji su po sadržaju uzgredne presude izključeni, imaće sudac odbiti, i da je to učinjeno, navedši razlog, zabilježiće u napisniku.

Ako se odbije koje pitanje ili koji upitak, neće proti tomu biti samostalna pravnoga lijeka; biće megjutim stranki prosto, svoju tegobu spojiti s prizivom proti osudi, izrečenoj u glavnoj stvari.

§ 22.

Ako uztreba, da svjedoka presluša zamoljen koji sudac, imaće se zamolno pismo izdati, ne čekajuć roka, da se predadu upitci.

Protivnik dokazivateljev moći će svoje upitke poslati neposredno zamoljenu sudcu.

Zamoljen sudac imaće, izim slučajeva osobito silnih, stranke obavijestiti o roku, odregjenu za preslušavanje svjedoka.

Digitized by Google

Ustanove paragrafa 19 do 21 vrijediće i za onda kad se svjedoci preslušavaju pred sudcem zamoljenim.

§ 23.

IV. U pogledu dostavljivanja razloga riješitbenih.

Razlozi riješitbeni imadu se takogjer u pismenom i ustmenom postupku u isto doba s osudom s ureda dostaviti stranki, koja je parnicu izgubila, ili pak strankama obijema, ako nije nijedna stranka sasvim nadvladala u glavnoj stvari,

§ 24.

V. U pogledu parničnih troškova.

Stranka, koja u parnici bude sasvim nadvladana, imaće u svim slučajevima nadomjestiti protivnoj stranki prouzročene troškove, koji su joj potrebiti bili, da je mogla svrsi shodno tražiti ili braniti svoje pravo.

Koji će se troškovi imat smatrati kao potrebiti, i na koliko će se imenito višekratne produge rokova i odgode ročišta, što ih je bilo, imat smatrati kao opravdane, to će odlučiti sudac, brižljivo uvaživ svekolike okolnosti.

§ 25.

Ako svaka stranka stranom nadvlada, stranom bude nadvladana, imaće se troškovi porazmjerno podijeliti ili zamjenito prebiti. Nego moći će se i u ovom slučaju jednoj stranki nametnuti, da nadomjesti svekolike troškove, ako protivna stranka bude nadvladana samo u kojem porazmjerno neznatnom dijelu, koji nije prouzročio osobitih troškova.

§ 26.

Ustanove paragrafa 24 i 25 vrijediće i kod odluka sudova druge i treće molbe o troškovima sudbenim prve i viših molba, i za osude preinačene od viših

Digitized by Google

molba neće biti odlučna okolnost, što koja stranka imade za sebe presuda od nižih molba.

§ 27.

VI. Uporavljivost na osobite vrste postupka.

Na koliko ustanove o ustmenom, pismenom ili sumarnom postupku imadu kod inih osobitih vrsta postupka služiti kao pravilo doknadno, imaće se i u osobitim vrstama postupka ustanove, koje služe za doknadu, uporavljivati s preinakama sadržanim u ovom zakonu.

§ 28.

VII. Ustanove o izvršbi.

Ovaj zakon stupiće u krepost na prvi dan drugoga po kalendaru mjeseca, koji uzslijedi za njegovom proglasbom.

Od ovoga dana počamši prestaće krepost onim ustanovama zakona, koje uregjuju postupak ustmeni, pismeni i sumarni, koje su u oprjeci s ovim zakonom.

Nego rokovi tekući, zatim rokovnice, kao i očitovanja protivne stranke o rokovnicama i utoci proti sudačkim odlukama o rokovnicama, ako su se rokovnice, očitovanja ili utoci predali prije pomenutoga dana, zatim prizivi proti uzgrednim presudama, da se što dokaže po svjedocima ili vještacima, i utoci proti dozvolama, da se primi koji dokaz za vjekovitu uspomenu, ako je uzgredna presuda ili dozvola izdana bila prije toga dana, — sve to ima se suditi po zakonima, koji do sada valjaju.

A neće ustanove paragrafa 2 vrijediti ni za one parbe, koje su jurve tekle onda, kada je nastala krepost ovoga zakona.

Tako isto za parbe, u kojima je presuda u prvoj molbi jurve izrečena bila, neće vrijediti ustanove o ne-

Digitized by Google

odgodivosti rokova za predaju tegoba prizivnih i preglednih, a ni ustanove, sadržane u §§ 24 do 26.

§ 29.

Izvršba ovoga zakona naložena je ministru pravosugja.

DODATAK III.

Zakon od 10 Juna 1887 Br. 74 D. Z. L.

kojim se promjenjuju njekoje ustanove ovršnog postupka za utjerivanje novčanih tražbina.

S privolom jedne i druge kuće vijeća cesarevinskoga naregjujem, kako slijedi:

§ 1.

Na predmete, koji se upotrebljuju za obavljanje službe božje od koje zakonito priznane crkve ili vjerozakonske družbe, ne može se voditi ovrha.

Na čestice svetoga križa i na ostanke (moći) svetih nije dopuštena ovrha, nu pod nju može se uzeti njihov okov, nego ipak tako, da se neće oštetiti svjedočanstvo o istinitosti koje se na tom nalazi.

§ 2.

Izim stvari koje su po postojećim propisima izuzete od ovrhe, izuzimlju se nadalje

1. odjeća, postelje, pranje, pokućtvo i kuhinjska sprava, navlastito peći i varnjaci, na koliko su ovi predmeti za dužnika i za njegove u zajedničkom gospodarstvu s njim živuće članove porodice i služinčad neobhodno potrebiti;

Digitized by Google

2. za dužnika i za njegove u zajedničkom gospodarstvu š njim živuće članove porodice i služinčad na dvije nedjelje potrebita hrana i gorivo;

3. krava-muzara ili po izboru dužnikovu dvije koze ili tri ovce, ujedno sa zalihom krme i stelje, koja je potrebita na dvije nedjelje za uzdržavanje i za njihov nastelj, na koliko su označene životinje neobhodno potrebite za hranjenje dužnika i njegovih u zajedničkom gospodarstvu š njim živućih članova porodice i služinčadi;

4. kod častnika, činovnika, svećenika, učitelja, odvjetnika, bilježnika, liečnika i umjetnika, a tako i kod drugih osoba, koje imadu zvanje znanstveno, za obavljanje službe ili za izpunjivanje zvanja potrebiti predmeti, a tako i pristojna odjeća;

5. kod zanatnika, rukotvoraca i poslenika u tvornicama, a tako i primalja (babica) predmeti, koji su im osobno potrebiti za ovršivanje njihova posla;

6. kod onih osoba, kojih su beriva polag postojećih zakonitih ustanova izuzeta od ovrhe sasvim ili diomice, iznos novčani, koji je jednak onoj čest i beriva, što nije podvržen ovrhi, i to za vrijeme od preduzete ovrhe pak do bližega platežnoga roka od beriva;

7. za poslovanje ljekarne potrebite sprave, posude i zaliha robe, ne dirajuć u to da se može staviti pod zaustavu (sekvestraciju) ovaj posao i k njemu spadajući predmeti;

8. knjige, koje su opredjeljene za porabu dužnika i njegovih u zajedničkom gospodarstvu š njim živućih članova porodice u crkvi ili u školi;

9. ženitbeni prsten dužnikov, zatim pisma, spisi i slike porodice izuzam okvire;

10. redovi i počastni znaci,

Digitized by Google

§ 3.

Pristojstvo koje se na kojoj nepokretnini nalazi (§§ 294 do 297 obćega gragjanskoga zakonika) slobodno je samo sa samom tom nepokretninom staviti pod ovrhu te se imade dakle primiti u ovršbenu procjenu te nepokretnine. U onim slučajevima, kad biva ovršbena dražba koje nepokretnine i bez prediduće ovršbene procjene, treba prije, nego što se je dozvolila dražba, s ureda opisati ovo pristojstvo te istom onda uvrstiti u dražbu.

§ 4.

Ovrha na stvari pokretne imade izostati a eventualni preduzeti ovršbeni koraci imadu se kao nekrijepostnim proglasiti onda, kad se ne dade očekivati, da će utržak za predmete koje se imaju prodati pružati izviška preko troškova te ovrhe.

§ 5.

U parnicama imade sud, koji je pozvan za preduzeće ovrhe, po svojem slobodnom razboru odlukom izreći, dà li se uporavit mogu propisi §§ 1 do 4, te obznaniti razloge toj riješitbi. Proti ovakovoj riješitbi imade mjesta utoku.

§ 6.

Na koliko polag ustanova §§-a 1 do 3 nije baš ni dopušteno voditi ovrhe ili je to dopušteno samo pod stanovitim predpostavama, ne može se udariti na dotične predmete nikako ni sredstva za osiguranje ili samo pod označenim predpostavama.

§ 7.

S prošnjom za pljenitbu stvari pokretnih može se u svim slučajima spojiti molba za njihovu procjenu.

Digitized by Google

§ *8.*

Za dražbu pokretnih, a tako i nepokretnih stvari imadu se odrediti samo dva roka, od kojih kod posljednjega da će se one, ako se ne može postići vrijednost procjenbena, prodati i izpod te vrijednosti. Predstojećom ustanovom dokidaju se §§ 140 do 144 i 422 Sudovnika koji vrijedi za Istriju i Dalmaciju, zatim dvorska odluka od 25 Lipnja 1824 br. 2017 sbirke pravosudnih zakona.

§ *9.*

Troškovi procjene i dražbe ne imadu prigodom razdiobe najveće ponude od ovršno prodane nepokretnine prednosti pred svim hipotekarnim vjerovnicima već se imadu podmiriti samo u prvenstvu tražbine, radi koje je bila dražba.

§ *10.*

Ako cijena, što ju je prigodom obavljene prisilne prodaje nepokretnoga kojega dobra ponudio kupac, ne dosegne dvije trećine procjenbene vrijednosti ili u pomanjkanju ovakove dvije trećine cijene ličbene, može se tad obavljena prodaja kao nekrijepostna učiniti većom ponudom, kojoj je svrha, neka se odredi iznovična dražba. Takova veća ponuda uzeće se u obzir samo onda, kad proti većemu nudiocu ne postoji zaprijeka, koja ga izključuje od nugjenja, i kad se on nudi, da će platiti cijenu, koja najmanje nadilazi za petu čest prijašnju najveću ponudu, te da će izpuniti uvjete dražbene, a tako i podmiriti svekolike troškove nove dražbe i kad peti dio ponugjenoga iznosa osigura, položiv kod suda ili kod bilježnika novce ili papire od vrijednosti.

§ *11.*

Veća ponuda imade se uz neodročiv rok od 14

Digitized by Google

dana, računajuć od dana, kojega je obavljena prodaja, predati pismeno sudu, koji je preduzeo dražbu, te se s prošnjom imade dokazati, da je položen iznos koji se po § 10 ima osigurat.

§ 12.

Izmegju više nadmetalaca pripustiće se onaj, koji je ponudio najveću cijenu; ako su nadmetci (veće ponude) jednaci odlučiće se po onom, kako je koji kojega pretekao.

Veća ponuda ne može se povući natrag,

§ 13.

Po izminuću roka od četrnaest dana, koji je opredjeljen za izjavu većih ponuda (§ 11), presudiće sud odlukom o tom, da li se oni primaju. Proti ovoj riješitbi otvoren je utok prijašnjemu dostaocu na dražbi i svim onim, koji su učinili veće ponude; proti riješitbi pako, kojom se odbija veća ponuda, takogjer i ovršeniku.

§ 14.

Kad nastupi pravna moć o tom, da se prima veća ponuda, izgubiće tad prijašnja prodaja svoju valjanost. Novci i papiri od vrijednosti, koje je položio prijašnji kupac, a tako i oni, što su ih položili nepripušteni nadmetaoci, imadu se povratiti.

§ 15.

Pokle nastupi pravna moć o tom, da je primljena veća ponuda, imade se narediti iznovično ročište za dražbu, te o tom povrh nadmetalaca i prijašnjega dostaoca (kupca) obavijestiti sve one, koje bi po propisima postojećijem o tom, trebalo obavijestiti o dražbi. Ovom odredbom treba, ako je utokom udareno proti prijašnjoj dražbi, pričekati do pravomoćne riješitbe toga utoka,

Digitized by Google

Proti odredbi iznovičnoga ročišta za dražbu nije dopušten utok.

U dražbenom izroku imade se navesti cijena, što ju je ponudio nadmetalac, te primjetiti, da će se prigodom prodaje primiti samo ona ponuda, koja nadilazi ovu cijenu.

Ako se prigodom iznovičnoga dražbenoga ročišta ne poluči ponuda, koja nadilazi taj iznos, imade se tad nepokretnina dopitati pripuštenomu nadmetaocu za cijenu, koju je on sam ponudio, dapače i onda, kad on i nije došao k dražbi.

Proti ovomu dopitku neće se pripustiti dalja veća ponuda.

§ 16.

Uvjeti, koji su uglavljeni bili za prvu dražbu, ostaju mjerodajnim takogjer i kod iznovične dražbe, na koliko nijesu promjenjeni uslijed utoka, što no je podnešen proti obavljenoj prodaji.

Prava i obeze, koje su primanjem nadmetaoca za nj nastala, ugasniće se kad su uslijed pravomoćne riješitbe utoka proti dopitku, dozvoljenu prije veće ponude, promjenjeni bili uvjeti za dražbu.

Izim ovoga slučaja ostaje nadmetalac i onda, kad ne postane kupcem, sve do časa, dok nije iznovična najveća ponuda zadobila pravnu moć, vezan na svoju ponudu, na koliko nije ovrha na tu nepokretninu dokinuta bila prijašnjega kojega roka.

§ 17.

Pošto se je preduzela dražba, može, na koliko uvjeti za dražbu ne uglavljuju štogod inoga, zaiskati ovršbenu sekvestraciju nepokretnoga dobra proti dužniku osim stvarnih vjerovnika takogjer i dostalac (kupac) na dražbi a i pripušteni nadmetalac.

Digitized by Google

Takogjer i proti kupcu, kojemu je jurve doznačen posjed na dražbi dostaloga dobra, nu koji je nemaran, može se naperiti prošnja za dozvolu osigurne sekvestracije dobra, sve dotle, dok to dobro nije predano u vlastničtvo.

Sekvestratara imade postaviti sud u svim kolikim slučajevima bez obzira na predloge stranaka.

§ *18.*

Kad kod obavljene prisilne prodaje kojega nepokretnoga dobra cijena, što ju je ponudio kupac, ne dosegne dapače ni trećine od procjenbene vrijednosti ili u pomanjkanju ovakove ni trećine od lićbene cijene, a provedba bi te prodaje morala imati za posljedicu gospodarstvenu propast dužnika, imaće tad ovaj pravo, zamoliti sud, koji je dražbu preduzeo bio, neka se provedena prisilna prodaja proglasi nekrijepostnom.

§ *19.*

Prošnju ovu imade podnijeti dužnik pismeno ili na napisnik uz neodročiv rok od 14 dana. Rok će teći, ako nije učinjena veća ponuda uz rok, uglavljen u § 11., od dana po izmaku potonje napomenuta roka, ako li je pako u pravo doba učinjena veća ponuda, tad od dana iza iznovične dražbe, koja je preduzeta naprama § 15., odnosno od časa, kojega je pravomoćno odbita veća ponuda (§ 13).

O prošnji ovakovoj dužnika, imade sud, ako nije očito beztemeljita, narediti ročište na što moguće najkraći rok, te s ureda pozvati dužnika, ovrhovoditelja i kupca, a tako i one osobe, koje po propisima postojećim o tom, obavijestiti treba o dražbi. Sud imade nadalje još i prije ročišta s ureda pribaviti o gospodarstvenim odnošajima dužnikovim eventualne potrebite obavijesti od obćine ili vlasti političke.

Digitized by Google

§ *20.*

Pošto su saslušani bili pozvanici i, ako ovi nijesu došli, tako će i što nijesu došli, imade sud, pokle je iz izjava od došlih osoba, i iz drugih dokaza što no se pribaviti imadu a da se neće povesti dokazni postupak kao što treba, stekao pouzdan pregled čitave stvari, po slobodnom razboru izreći o prošnji dužnikovoj presudu odlukom i obznaniti razloge toj riješitbi.

Ako se udovolji prošnji, neka se nekrijepostnom proglasi obavljena prisilna prodaja, imade tad u isto doba i izrečeno biti, da se prije izmaka od godine dana od časa, kojega će ova odluka steći pravnu moć, ne može zaiskati iznovična ovršna dražba dobra toga radi iste tražbine.

Proti riješitbi o prošnji dužnikovoj, neka se nekrijepostnom proglasi obavljena prisilna dražba, dopušteno je podnijeti utok.

§ *21.*

Pošto se je otvorio stečaj nad imetkom dužnikovim ne može prošnju, neka se nekrijepostnom proglasi obavljena prisilna dražba, podnijeti ni dužnik a ni upravitelj gromade (mase).

Ako se otvori stečaj uz vrijeme, dok traje postupak o ovakovoj prošnji, tad se imade molba odbiti.

§ *22.*

Na koliko po ovom zakonu imade mjesta utoku, to je za nj otvoren rok od 14 dana.

§ *23.*

Ovršba ovoga zakona nalaže se Mojemu ministru pravosugja.

Digitized by Google

HRONOLOGIJSKO KAZALO

zakona, dvorskijeh odluka i naredaba sadržanijeh u ovomu djelu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ALFABETSKO KAZALO.

Digitized by Google

strana

D.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

P.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

strana

Digitized by Google

strana

V.

Z.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sadržaj.

Digitized by Google

Digitized by Google

Errata Corrige.

Izočan iz Dubrovnika, izdavatelj nije mogao biti pri tiskanju prvijeh tabaka te će se amo tamo naći kojekakve štamparne pogrješke koje će sam čitalac znati popraviti, a megjutim evo najvažnijih:

Strana	21	redak	21	mješte	*Povelja*	čitaj	*Odluka*
„	23	„	14	„	*nadopunjene*	„	*nadopunjenje*
„	42	„	33	„	*stečajno*	„	*stecište*
„	44	„	17	„	*neprijekorne*	„	*neprijeporne*
„	52	„	15	„	*Carskom*	„	*Ministarskom*
„	54	„	28	„	*1871* (na početku)	čitaj	*1870*
„	55	„	1	„	*12* čitaj *18*		
„	58	„	28	poslije	*1832*	pridodaj	*Br. 2582*
„	58	„	zadnji	mješte	*Maja*	čitaj	*Januara*
„	62	„	20	„	*Ispravna*	čitaj	*Ispravama*
„	71	„	6	„	*Povelja*	„	*Odluka*
„	82	„	8	„	*2315*	„	*22315*
„	92	„	11	„	*slijedi*	„	*slijedeće*
„	94	„	5	„	*zajmne*	„	*uzajamne*
„	93	„	33	„	*uzrok*	„	*uzrokom*
„	104	„	25	„	*1780*	„	*1790*
„	107	„	16	„	*preostaje*	„	*prestaje*
„	118	„	33	poslije	*1819*	pridodaj	*Br. 1621*
„	122	„	19	mješte	*34*	čitaj	*44*
„	144	„	24	na početku		pridodaj	*2*
„	144	„	30	mješte	*3587*	čitaj	*5823*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

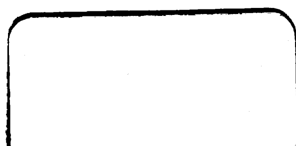
Digitized by Google

M. Vidak

Tiskarnica D. Pretnera u Dubrovniku.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google